
This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google[™] books

<http://books.google.com>

Cafe 443A.

-1-

DE TEM PLO SALOMONIS

MYSTICO TRACTATVS IN-
signis, quem Egregius præco uerbi
Dei, Vuolfgangus SEDELIVS Con-
cionator Ducalis, Populo Monacen-

li magna dexteritate per Homelias

fructuose ac luculenter

prædicauit.

NUM. XI.

Quis tribuat, ut omnis populus prophetet, &
det eis Dominus spiritum suum?

*Apud S. Victorem propè Mo-
guntiam, excudebat Franci-
scus Behem.*

M. D. XLVIII.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

STADT-
BIBLIOTHEK
MÜNCHEN

AD LECTOREM.

SI non uacat tibi hunc totum per-
legere Tractatum: perlege obse-
cro, Septimum saltem Capitulum,
quod est de sanctis Templi, Tres
tantum Considerationes comple-
ctens: Primam, de recta Contem-
platione in terra & in cælo: Secun-
dam de panibus propositionis, &
usu Eucharistiæ: Tertiam de auro
templi & resurrectione corporum.
Si non fies inde in uera Theologia
doctior, in recta fide insturctior,
atq; in uita melior: nunquam dei do-
na uere agnosces. Vale Pie
Lector & expe-
rire.

REVEREN

DISSIMO IN CHIS-

T O PATRI, A M P L I S S I M O

Principi ac Domino, Domino B A L T A S

S A R O a Promnitio, Episcopo Vratislauen

si, ac supremo Vtriusq; Slesig Capitaneo,

Domino Clementiss. & Colendiss.

Patrono atq; Prelato ordina

rio suo, Ioannes Co-

chlæus.

S. P. D.

*I non auocassent me in superio-
rem Germaniam pietas & Cle-
mentia Reuerendissimi Domini
mei D. M A V R I T I I Episco-
pi Eystetensis etc. atque publica to*

tius Ecclesiæ ac religionis, per uarias sectas his

nostris temporibus misere turbatæ, impieq; op-

pugnate, causa & necessitas: potuissem profe-

cto multa cum commoditate, & animi uoluptate

atq; quiete, Reuerendiss. Amplitudinis tuæ ac Ve-

nerabilis Capituli tui beneficio, V R A T I S L A

V I Æ residere, atq; ociosum & securum infœ-

licis huius Tragædiæ periculosique incen-

dij spectatorem agere (ut multi faciunt) potius

+ 2 quam

NVNCVPATORIA.

Quam oppugnantium seuitiæ maledictisq; & insidijs occurrere, corpusq; meum tot periculis iterum exponere atque obnoxium reddere, quod paulo ante uix fuga nocturna e manibus eorum subtraxeram: Quādo R. D. tua una cum reliquis Venerabilis Capituli fratribus, pia commiseratione, nullis præuijs meritis meis, miro benignitatis exemplo, me ab Ecclesiæ hostibus pulsum, eiectum & exulantem, ultro uocasti neq; sperantem neque supplicantem, et oblato atq; etiam collato mihi sanctissimè Canoniatu Cathedralis Ecclesiæ uestre (qua nihil sublimius aut honoratius habet Vniuersa Slesia) in splendidū Capituli uestri gremium atq; confessum gratiosissime recepisti. Ferreo profecto essem pectore, si tantæ gratiæ ac beneuolentiæ erga me uestre unq̃ immemor esse uelim. Et si enim plene fructibus illius Canoniciatus perfrui non potuerim, dum mitterer hinc inde, nunc Viennam, nunc Hagenoiam, & paulo post Vuormaciam: licuisset tamen mihi plenos percipere fructus, quando misit me R. D. T. una cum Venerabili Capitulo suo, ad Concilium generale, quod Tridenti celebrandum erat Anno, Domini M. D. XLIII. a summo Pontifice indictum, nisi bellorum motus & Concilium illud & processionē meam intercepissent. Perueneram enim Campidunum usque

EPISTOLA

usq; ad Alpium radices, ubi Cæsar. Maieſt. uidi,
 cum exercitu ex Italia deproperantem, ad confici-
 endum bellum, quod pro Gelrienſi Ducatu, aduer-
 ſus Ducem Cliuſenſem gerendum erat. Interea Præbenda
Eyſtetenſ.
 uero hæſi in ſuperiore Germania, Clementiſſ. do-
 natus à Reueren. iam ſupradicto, & cum debito
 præſationis honore ſemper memorando, Piſſimo
 Domino & Patrono meo Episcopo Eyſtetenſi,
 honorifica ſane præbenda in Choro S. Vuilibaldi,
 ſanctiſſ. & quidem Primi quondam Eccleſiæ Ey-
 ſtetenſis Episcopi: Vbi percomoda, propter pro-
 pinquam Ingelſtadij Typographiam, & periu-
 cunda, propter integerrimos & ſynceriſſime Ca-
 tholicos, tum Eccleſiaſticos tum ſeculares eiuf-
 dem Principis Conſiliarios, atq; etiam Benigniſſi-
 mos erga me, & generis nobilitate conſpicuos,
 Dominos Eyſtetēſis Eccleſiæ Canonicos habitatio
 fuit. Quam equidem relinquere non poſſem, niſi
 maxime inuitus, ſi non teneret me ardentius deſi-
 derium reuertendi ad Eccleſiam ueſtram, cui tam
 multa in me ueræ et Chriſtianæ pietatis beneficia,
 perpetua cum gratiarum actione, accepta refe-
 ro: Vt ei religioſe ac fideliter impendam reli-
 quos uitæ mee dies, quantos Deus Optim. Max.
 fragili & multis ſenectæ incommodis circumdato
 corpū ſculo meo, concedere dignatus fuerit. Neq;

N V N C V P A T O R I A,

enim opto neq; desidero honoratiore mihi locum,
 quam gratissimam inter chariss. fratres & do-
 minos meos residentiam in celeberrima illa Eccle-
 sia uestra: Vbi inter Venerabilis & Incluyti Capi-
 tuli Confratres, mihi perpetuo memorandos, post
 R.D. tuæ uelut Capitis ac Principis, Amplitudi-
 nem ac sublimitatem, debita cum reuerentia uere
 commemorare possum Duos Reuerendissimos, &
 mihi in Domino Chariss. Præsules, D. OLAVM
 Magnum, natione Gothum, Archiepiscopū Vpsa-
 lensē: qui inter nouissime celebrati Generalis
 Concilij Tridentini patres, minime postremum ha-
 buit uoti sessionisque locum: & D. HENRICVM
 Melichium, natione Bauarum, Episcopum Nouæ
 Ciuitatis in Austria, Sereniss. Regis Rō. Vng.
 Boh. &c. FERDINANDI, omnium Clementiss.
 Domini nostri Concionatorem. Qua sane in re
 nullam profecto scio Cathedralem Ecclesiam, quæ
 tot ac tantæ dignitatis & eminentiæ Canonicos
 habeat Si quis mihi obijciat Clariss. Duos præs-
 ules, VALENTINVM Hildesheimensem, & IV-
 LIVM Numbergensem, Optimos et Doctissimos ui-
 ros, mihiq; merito & charissimos & reuerentis-
 sime suspiciendos: qui S. Moguntinæ Ecclesiæ sunt
 Canonici: Is consideret precor, me hic locutū esse
 ac Cathedraliū Ecclesiarum Canonicis: Inter quas
 pecu-

EPISTOLA

peculiare habet (ut arbitror) hoc decus nostra Vratislauensis, quæ inter suos Canonicos uere connumerare potest, unum Archiepiscopum et totius Regni Suediæ Primatē: et unum Episcopum Nouæ Ciuitatis in Austria; Moguntina autem Ecclesia, non Cathedralis, sed Metropolitana est, qua nulla est in Germania uel maior et amplior, uel in sacro Ro. Imperio Celebrior. Ne uero suspicetur uel R. D. T. uel uenerabile Capitulum tuum, totam Germaniam superiorē, nouarum sectarum peruersitatibus implicitam, aut impiorum dogmatum, sub falso Euangelij prætextu, erroribus deprauatam, aut seditionum rebellionem conturbatam & confusam; uisum est mihi, pro depellenda hac Germaniæ nota & infamia, Clarissimo nomini tuo hunc dedicare librum, quem meis laboribus & impensis excudendum & euulgandum tradidit mihi, ante biennium Ratisponæ, Author ipsius libri, Quem omnino luce dignum existimo, & idcirco excudendum tradere uolui Affini meo Francisco Behem, natione Misnensi, antequam isthuc ad gratam ac diu desideratam residentiam (Deo propitio) reuertar

Superbiant, quantum libet, nouarum sectarum propugnatores de sacræ scripturæ cognitione ac interpretatione quam sibi præ omnibus et super oēs Catholicos tum ueteres tum nouos Expositores,

Superbia
iaclan-
tia noua-
rum sectarum

NVNCVPATORIA.

arrogare non uerentur, adeo sane impudenter & inflare, ut unus eorum ante multos annos superbissime iactitare non erubuerit, Germaniam ante has sectas nunquam uerum audisse aut habuisse Euangelium: Mihi tamen dubium non est, de recte doctis cuiuscunq; Nationis Theologis, quin iudicaturi sint ex animo, plus eruditionis subtilitatisq; & pietatis esse in mysterijs de hoc templo Salomonis, per solidas & certas sacre scripturae demonstrationes, sententiarumq; pias applicationes, quam reperiri queat in omnibus, quantumcunque uerbosis & prolixis nouorum in sectis Theologorum, super quoslibet Bibliorum libros, commentarijs: In quibus uanae gloriae desiderio, & linguarum peritiæ ostentatione, pia & uera sanctorum patrum sensa, nouis illorum commentis impugnatur, & superbe reijciuntur & contemnuntur.

Slesie descriptio.

Cæterum, ne quis putet me Slesie interim prorsus immemorem fuisse, uisum est mihi, adijcere hic breuiter ex Germaniæ descriptione: quam antea biennium Sacrae Cæsareæ Maiestatis Historiographo Hispano, pia intentione in quaecunq; obsequium exhibui Capitulum unum de Slesia, quam inter Orientales Germaniæ prouincias connumeravi. Quæ sane prouincia multis non solum Externis, uer & etiam Germanis ita in cognita uidetur,

ut

EPISTOLA

ut ne commune quidem totius prouinciæ huius nomen auditu (taceo uisu & experientia) cognitum habeant. R. D. tua, quæ post Regiam Maiestatem summum in Slesia Principatum ac Magistratum obtinet: dignetur, obsecro, hanc meam erga se ac Venerabile Capitulum debitam obseruantiam pi-umque studium gratiosè in bonam partem accipere, ac benigne commendatum habere. Non enim eo animo Moguntiam huc reuersus sum (ubi Canonicatum bonum, quem in gratiam & obsequium Pijssimi ac per omnia Catholici & Constantissimi Principis GEORGII Claræ memoriæ Saxonie Ducis &c. nepoti meo resignaui iam olim & reliqui) ut hic remaneam, sed ut absolute Typographiæ negocijs, quibus me pro ædendis bonis & Catholicis libris, tum recentibus tum antiquis, ad certum tempus implicui: ad desideratissimam sub R. D. tua residentiam, cum dilectissimis fratribus meis, in uera Christi charitate peragendam, Deo propitiante, reuertar. Bene ualeat R. D. tua, una cum Venerabili Capitulo, Quibus meam paruitatē humilime commendo. Ex

Castello S. Victoris prope Moguntiam,

XIX. Kalen. Septembris, die

XIIII. Augusti

M. D. XLVIII.

45 Ex

EX GERMANIAE DE- SCRIPTIONE PER IOANNEM Cochlaeum facta.

Slesia fertilis frugibus prouincia, inops ex se-
uini, quod e longinquis terris aduehitur qua-
drigis praecipue, ex Vngaria, Austria & a
Rheno: quae ceteris ut meliora, ita & preciosiora
sunt: Viliora enim habentur quae ex Marchia Bran-
deburgensi & ex Morauia importantur. Confi-
nis est autem, uersus Orientem, partim Poloniae,
partim Montanis Vngariae, uersus septentrionem
Magnaе Poloniae et Marchiae nouae: Versus Occi-
dentem Lusitiae: Versus Meridiem Morauiae et Bohe-
mia. Regio ampla & populosa, multisq; Ducatib.
distincta, & egregijs oppidis exculpta, atq; in rure
passim a Nobilibus (uti per omnem fere Germani-
am consuetudo habet) inhabitata & arcibus deco-
rata. Caput urbium eius est Vratislavia, ubi se-
des est Episcopalis, Vrbs certe pulchritudine, am-
plitudine, opibusque, & agri circumiacentis uber-
tate, Mercimonijs ite & dominij potentia, uix ulli
Germaniae urbi ab aequis iudicibus posthabenda,
aut iure cessura. Audiui equidem ex ore R. D. Ioan-
nis Moroni, Episcopi Mutinensis & Sanctae Ro-
manae Ecclesiae Cardinalis: Qui ut nuncius Aposto-
licus, primum apud regem Ro. Deinde apud Caea-
ream

ream Maiestatem plurimos uidit Germaniæ urbes
 per diuersas provincias : pulcherrima uisa si-
 bi fuerit Vratislauiæ. Quæ olim ante Lutheri se-
 ctam, religione quoq; & cleri iuxta populique de-
 uotione præcelluit. Ita enim uiguit ibi cultus diui-
 nus pietasque populi & timor Dei, ut in diebus
 festis, ad omnia templa intus & extra muros Vr-
 bis, omnes uie & plateæ plenæ essent agmina-
 bus hominum, sicut in æstate sunt agmina formica-
 rum repentium, apumq; uolitantium. Sunt autem
 per multa ibi templa et Monasteria, tū intra tum
 extra moenia, eaq; extructa magnifice, opibus, anti-
 quitate, ornatu, Dei cultu, sacerdotumq; & sacra-
 rum uirginum: ac aliorum Ecclesiæ Ordinum &
 ministrorum frequentia, ante Luthericā luem, ita
 conspicua, ut uel una in re ista nō facile parem aut
 similem sibi urbem, per omnem superiorem Ger-
 maniam habuerit. Sed non finit compendij ratio-
 me omnia prosequi & explicare: sicut uerissime re-
 ferri possent, et mihi memoratu iucunda, lectoriq;
 cognitu grata dignaq; forent. Nam & alia mul-
 ta adhuc recensenda restant. Etenim Episcopa-
 tus Vratislauiensis olim dictus est aureus, et latissi-
 ma est eius Diocæsis, ad Quinquaginta circiter Mi-
 liaria Germanica, Chrisma & Iurisdictionem suā
 extendens. Habet quidem apud Ecclesiā suam
 Cathedra

Religio
 quondam
 florentissimā.

DESCRPTIO

Ecclesia suam Cathedralē, egregiam Curiam & totius illius insulæ duobus Oderæ fluminis brachijs incluse, Iurisdictionem. Vbi & alia est Ecclesia Collegiata Sanctæ Crucis (in qua duplices sunt, Mansionarij, ad laudem Dei deputati: quidam in superiore Templi parte, quidam in inferiore, quæ ampla est Crypta, fundata & dotata, a præpotente Poloniæ Duce Henrico & uxore eius S. Heduuige) & utriusq; Ecclesiæ permulte Canonorum Vicariorumque, & Mansionariorū domus, et ameni ad præterfluentis amnis utraq; ripas horti. Verum Episcopalis nunc Curia et residentia eius frequentius habetur Nyssæ, in urbe pulchra, uersus Morauiam a Vratislavia XI. miliaribus distante: ubi pulcherrimam habet & nouiter ædificatam arcem in plano sitam. Habet alias quoq; circumcirca, in æditis montibus arces & oppidula atq; Ducatum Grotgauiensem. Sunt & alij non pauci Slesie Ducatus, ut Lighicensis, Briogensis, Teschauiensis, Oppoliensis, Munsterbergensis, Glagouiensis, Duplex tamen est Glagouia Maior & minor. Maior Ducatum habet, cuius nouissimum Ducem expulit Rex Vngariæ Mathias. Nunc itaq; Regium est Dominium, quod multa pollet Nobilitate. Abbatie it em opulentæ, ut Leubensis Sazanensis Henrichauensis, S. Vincentij. S.

M46

S L E S I Æ.

Maria in arena &c. Oppida insuper Regia, quæ non ducibus sed ipsi Regi Bohemiæ immediate subiecta sunt bene populosa, ut Suinicium, Striga, Iaurum, Freistat, Hirsbergũ (ubi thermæ sunt) Lëberga, Boleslauia, Namslauia postremo, quæ proxime adiacet Poloniæ. Hisq; omnibus maior & potentior Vratislauia, quæ sub se habet per circuitũ intra 4 miliaria, Germanica non pauca castella & dominia. Maxima uero pars Slesie hodie infecta est hæresi (proh dolor) Lutherana, quæ cõflata est ex Husitarum & Picardorum erroribus, antiquitus damnatis. Propter quos olim a Rege Bohemiæ Georgio, potente ac bellicoso Principe, deserũt amplæ istæ prouinciæ, Slesia Morauia et Lusatia, ad Regem Vngariæ Mathiam, & grauissima pro fide Catholica sustinuerunt bellorum incõmoda, et rerum damna, eis illata ab illo rege Georgio: Cuius tamen hæresis (quam ex doctrina Husi et Vuiclephi, a parentibus suis acceperat) longe tolerabilior & minus impia erat, quam est hodie Lutherana hæresis, cui tam multi nunc, contra pia maiorum suorum exempla, non sine graui animarum iactura, sua sponte assentiuntur.

Summa

SMMA PROVINCIA RVM GERMANIÆ, PER IOAN.

Cochlæum compendiose descriptæ.

A Nurenberga, uelut Centro & meditullio quodam Germaniæ, usq; ad circumferentias sunt hæ prouinciæ.

Ad Orientem.

Voitlandia

Bohemia

Morauia

Slesia

Lusatia

Austria

Ad Meridiem.

Episcopatus Eystetësis.

Bauaria

Sueuia

Heluetia

Prouinciæ et præfecturæ

Archiducum Austriæ.

Stiria

Carnia

Carinthia

Comitatus Tyrolensis.

Algoia

Hegoia

Brisgoia

Suncgoia

Alsatia

Ad

Ad Occidentem Ad Septentrionē

Franconia	Vittlandia
Tractus Rheni ab Argeti	Misnia
na usq; ad Moguntiam	Turingia
Prouincia ad Mossellā flu.	Hassia.
Tractus Rheni a Mogun-	Marchia Bran-
tia usq; ad Coloniam	deburgensis
Ducatus Iuliacensis et Ber-	Saxonia superior
gensis prope Coloniam	et inferior
Ducatus Gelriensis et Cle-	Vuestualia
uens.	Prussia et Lituonia
Brabantia	Pomerania
Flandria	Holsatia
Terra Traiectensis	Ducatus Meckel-
Holandia	burgenses
	Phrisia

**De situ & qualitate singularum, & de
populorum in ijs moribus, habetur
in tractatu.**

Elen.

ELENCHVS CAPL

TVLORVM, CVM BREVI AN

notatione eorum, quæ in illis hinc inde
tractantur: Ab ipso Authore
assignatus.

Caput 1. De Architecto Templi.

- 1 Christus est Architectus mystici templi.
- 2 Qui Ecclesiam vult edificare, non sit sanguinarius
- 3 Quod ex arte oporteat etiam mysticum templum edificare: ars autem hæc est diuina sapientia: Hinc stabilitur fidei certitudo et necessitas, diuineq; predestinationis suprema infallibilisq; regula.
- 4 Quod ars illa non auferat homini arbitrij libertatem
- 5 Quod Christus præparauit omnia ad mysticum templum necessaria, quodq; passione sua omnia nobis bona contulerit

Caput 2. De loco Templi.

- 1 Rursus differitur de merito passionis Christi, quod mons caluarie, sublimis scilicet crucis, sit locus mystici templi.

Quod

EL ENCHVS

- 2 Quod Deus semper nobis est presens innixus scale, et semper angeli ad nos descendunt ministerio suo satisfaciētes.
- 3 De Ecclesiis materialibus earumq; consecratione, & de uerbo Dei.
4. Quod crux Christi magisterium sit contemplationis

Caput 3. De Fundamento Templi.

- 1 Christus est fundamentum primum & simul lapis angularis, diuersis respectibus
- 2 De Apostolica patrum primitiue Ecclesie perfectione.
- 3 De Apostolorum apostolicorumq; uirorum auctoritate, & de scriptura sacra atq; Ecclesie certissima traditione, & eadem hereditaria
- 4 De ordine Ecclesiastico, & quod Christianus Ecclesie, se non tantum quo ad credendi rationem, sed & quo ad uiuendi modum, confirmare debeat

Caput 4. De Muris Templi.

- 1 Quod Christianus non intrat celum nisi tunc si onibus pressurisq; sit expolitus
 - 2 Quod Ecclesiastico edificio maximum sit, si lapides seipsos ad ordinem ingerant, et non
- † †
- dispo

CAPITVLORVM.

- disponantur per manus artificis.
- 3 Quod ordo esse debeat in Ecclesia, quem praesumptio propria destruit.
 - 4 Quod Ecclesia sit uniuersalis.

Caput 5. De Porticu Templi.

- 1 Quod Ecclesia cum tempore creuit : & sicut haec creuit, ita & fides, donec peruenit ad perfectionem
- 2 Quod sicut tantum est unus Deus, ita & una tantum necesse est esse fidem.
- 3 De modo meditandi multa differuntur.

Cap. 6. De tabulatis interiorib. et tecto tēpli.

- 1 Quod Ecclesie Dei tres sunt partes, quae si iungantur, unam faciunt domum Dei, & unum templum mysticum.
- 2 Quid Ecclesie nomine intelligatur, & quid sit tota Ecclesia, & uniuersalis.

Cap. 7. de sanctis exterioribus eorūq; ornatu.

- 1 Ecclesie partitio in duas partes, de contemplatione diuina, & quodam modo meditandi
- 2 Quod fides & unctio semper in Ecclesia Dei sint mansurae
- 3 De sacramento Eucharistiae sub expositione panum propositionis. Quis scilicet sit eius usus

ELENCHVS.

usus contra hereticos. Quod Ecclesia corpus Christi sub specie panis & uini recte seruat, manducat & offert

4. Quod corpus Christi in sacramento uere offeratur, pluribus ostenditur, & quæ sit offerendi ratio, aperitur.
5. De corporum nostrorum glorificatione
Caput 8 De Sanctis sanctorum.
1. De perfectione ciuitatis supernæ templiq; celestis patriæ
2. Radix ostenditur pro sacrificio Missæ
3. De intercessionibus sanctorum, eorum, inquam, qui sunt in cælis
4. De uelo Templi & mysterijs Ecclesiæ celandis, contra hereticos nostri temporis, qui omnia uolūt etiam ineptissimis prodere.
5. Radix pro ceremonijs Ecclesiæ & de ritu Ecclesiæ non temere reprobando
6. Quod Ecclesiæ autoritati, quæ non parum in uniuersali et eadem perpetua obseruatione claret, non sit obmurmurandum sed potius obtemperandum
7. De angelorum in nos ministerio, & quid duo Cherubim, & propiciatorium, quid Manna et Virga Aaron significet. Vbi multa iterum de sacramento Eucharistiæ differuntur

++ 2 Deia-

CAPITVLORVM

- 8 De ianuis & fenestris templi, quibus discimus, per quem in sancta introire debeamus, et unde ad nos perferatur lux ueritatis.

Caput 9. De extrinsecis templi edificijs.

- 1 De statu Catechumenorum.
- 2 De ijs que sunt de pietate fidei
- 3 De statu Monachorum, et quod statuum diuersitas Ecclesiasticæ unitati nihil aduersetur.
- 4 De Quatuor atrijs templi, in quorum expositione Quatuor indicantur hominum status, quorum tres sunt bonorum, Quartus uero malorum, sed tamen eorū malorum, qui iam peccati obicem deponere curant.
- 5 De quindecim gradibus, in quorum explicatione quindecim ex ordine ponuntur regule, omni Christiano desideranti in templam celeste ascendere, non tantum utiles, sed et necessaria.

Cata

CATALOGVS PRÆ

CIPVARVM HOMELIARVM

quas ad populum Monacensem declamauit

Vuolfgangus Sedelius ab Anno Domini

M. D. XXXII. usq; ad Annum

M.D.XLVI

D. Io. Cochlezo exhibitus ab ipso autore Ratisspo-

na, Anno Domini M.D.XLVI.

HOMELIÆ.

1 In Psalmum primum: Beatus uir &c. und
cum dialogo inter animam et sapientiam, per qua
dragesimã, initio facto in dominica Oculi, anno

1.5.32.

2 In Epistolam ad Ephesios, per estatẽ eodẽ an.

3 De peregrino celesti, per aduentũ. eodẽ anno

4 In Ionam Prophetam per quadragesimam

An. 1.5.33.

5 In Ecclesiasten per modum dialogi, in quo in-
terlocutores fuerunt Abias & Salomon, per
aduentum eodem anno.

6 In Regulas omnũ statuũ, per estatẽ eod. an.

7 In Euangelium de monte Thabor, seu transa-
figuratione domini, per aduentum 1.5.34.

8 In Psalm. Noli emulari in malignantibus,
per estatẽ anno 1.5.34.

9 De exitu filiorum Israel de Ægypto, per qua
dragesimã anno. 1534

44 3 De

HOMELIARVM

10. De filio prodigo per quadragesimam, anno
Domini 1.5.34

11 In Euangelium de diuite & Lazaro, per
aduentum domini, anno 1.5.35.

12. De Adam & Eva ex Genesi, per quadra-
gesimam anno 1.5.36

13 In Euangelia tria de Maria Magdalena,
per quadragesimam, incerto anno

14 De ficulnea cui maledixit dominus, per ad-
uentum: incerto anno.

15. De Abraham Patriarcha, p aduentū, an. 1537

16 De Noe & Arca, per quadragesimam in-
certo anno

17 DE TEMPLE Salomonis mystico, per qua-
dragesimam anno Domini 1.5.38

18. In Amos Prophetā, per estatē incerto. an.

19. In librum primum Machabeorum, incerto
anno per estatem

20 Quodlibet questionum moralium, per esta-
tem incerto anno.

21 In Symbolum Apostolorum, per aduentum
incerto anno

22 Pater noster, per estatē. anno domini. 1539

23 De Charitate dei, per aduentū eodem anno.

24 Euangelium diei cum materia de sacramen-
to Eucharistie, per quadragesimā, anno. 1.5.40

In Euang

CATALOGVM

- 25 In Euangelia Dominicalia cum epistolis diei festi, per æstatem anno. 1. 5. 40
26. De Samaritana ad fontem Iacob cum Christo loquente, per aduentum domini 1. 5. 40
27. In lectiones epistolares, que in offitio Misæ habentur, per quadragesimā. anno dom. 1541
- 28 In epistolam Iacobi, per æstatem. eod. anno.
- 29 De Achab & Naboth ex uicesimo primo cap. tertij Regum, eodem anno per aduentum
- 30 In Euangelium de probatica piscina & languido Ioan. 5. per quadragesimam. anno 1. 5. 42
- 31 In Psalmum: Quemadmodum desiderat ceruus &c. per æstatem. 1. 5. 42
- 32 Ex secunda ad Corinthios epistola cap. 5. per aduentum domini. 1542
- 33 De Naaman, Syro & Hiliſeo Propheta, ex 5. cap. 4. lib. Reg. per Quadragesimam. 1543.
- 34 In Psalm. Quam dilecta tabernacula tua domine uirtutum, per æstatem. eodem anno
- 35 De ciuitate sancta Hierusalē ex cap. 21. & 22. Apocalyp. Ioannis, per aduentum domini eodem anno
- 36 In Euangelium Marci 6. Cum sero factum esset, erat nauis in medio mari &c. per quadragesimam anno 1. 5. 44
- 37 In caput decimum octauum Ecclesiastici, quod

HOMELIARVM

quod incipit: Qui uiuit in eternum etc. per astatem eodem anno.

38 In Visionem primam Danielis, qua habetur Danielis 2. per aduentum domini eodem anno

39 In Catechismum Ecclesie, per quadragesimam anno domini 1545

40 In Psalmos 14. 124 & 136. successiuis diebus, per astatem eodem anno

41 In Euangelium Matth. 18. cap. Quis putas est maior in regno celorum &c. per aduentum domini eodem anno

42 In sextum caput Euangelij Ioannis, in quo de Missa & Eucharistia multa declamata sunt, per quadragesimam anni 1546

Ætatis autem sue Anno 54.

In hoc catalogo non recensentur sermones communes, in ferijs diuorum habiti: nec item Hi, qui solae diei euangelij tractatione, uel Thematis cuiuspiam fusiori declaratione consistunt, quorum non est numerus.

rus.

PRE

PROOEMI VM IN DECLAMA- TIONES DE TEMPLO SA- lomonis mystico.

*Laetatus sum in ijs quæ dicta sunt
mibi, in domum domini ibi
mus: Psalmo*

121.

VIS fidelium quantum-
uis deiectus, quantumuis
desolatus, ad hanc Sancti
David uocem non se eri-
gat, non sibi spem faciat?
Quis denique non obli-
tus omnium huius mundi
fortuitarum uicissitudinum, cum gaudio Spiri-
tus dicat. Estò, omnia mihi in mundo aduersen-
tur, Estò, caro cotidianis molestijs disruiet,
Estò, omnia puluerem cineremq; minentur, Ego
credens uerbo Dei, his omnibus prorsus non com-
moueor. Laetatus enim sum in ijs, quæ dicta sunt
mibi: quandoquidem non alijs duntaxat, sed &
mihi

S E D E L I I

michi Euangelij promissionem uindico, tanta certe fiducia, ut si solum unum in domum domini admittere reuelatum esset, illum ipsum me esse sperarem. Cur igitur non leter, in ijs quæ à Christo mihi dicta sunt, à Christo, inquam, quia nisi spiritu eius inspirante dicta non sunt? Quid est autem quod à Christo mihi dictum esse putem? Volo pater, ut ubi ego sum, ibi sit & minister meus.

Ioann. 7

In domum domini ibimus

Quod quid aliud uult, quam quod uelut certum pronunciauit in spiritu Dauid dicens: In domum domini ibimus? Nihil enim de promissione dubitabat, cuius consyderatione lætitia perfunde batur. Nam si uel parum hæssisset, nunquam dicere potuisset, lætatus sum, nisi mendaciter, quod de Propheta domini credere quàm sit absurdum uos iudicate. Hoc igitur uno se consolabatur, quod audierat: In domum domini ibimus. Sed in quam domum obsecro? Num in manufactam? Nequaquam. Num uel in quandam huius mundi congregationem? Non, sed in eam, quæ construitur in cælis, uiuis ex lapidibus. In eam certe de qua scriptum est: Beati qui habitant in domo tua domine, in secula seculorum laudabunt te: cui nec tineæ,

Psal. 83

Matth. 6

nec erugo, nec item fures appropiant.

Quam domum Sancta illa Sanctorum referebant, quæ in templi parte interiori construxerat
Salo

P R O L O G V S

Salomon . Sic enim Paulus accepit ad Hebræos
nono, de Christi ascensione loquens . Non enim Hebræ . 9
(inquiens) in manufacta Sancta introiuit Iesus ex
emplaria uerorum, sed in ipsum cælum. Quibus
uerbis quid apertius in sententiam nostram ex
ponendorum sanctorum dicere poterat? Ecce san
cta sunt Exemplaria uerorum, non ipsa uera san
cta. Quæ uero sunt ipsa uera, statim explicat, cæ
lum ipsum dicens.

Quapropter templum illud Salomoniticum in Templum
re à sanctis uiris , Ecclesiam significare, dictum Salomonicum
est, quòd in illo fuerint sancta uerorum. Hoc est Ecclesia,
ipsius cæli Exemplaria. Vnde mox creditum est,
alteram templi partem Ecclesiam referre milia
tantem, sicut prior ista triumphantem. Quæ res
cum in confesso sit , reliquum esse, ut nihil his
obstare monstraremus , quòd alicubi triumphan
tem solum significare dicitur , qualiter solet in
uerbo proposito , In domum domini ibimus . Sed
quia constat omnibus, utramque partem unam es
se, alteramq; ex altera pendere, adeo ut inane sit,
diremptionem aliquam cogitare. Hincq; esse, ut
quod alicubi gloriæ tribuitur , alias tribuatur
gratiæ. Nihil refert siue de triumphante sola, siue
militante, siue tota Ecclesia intelligas, cum utriq;
tam interpretatio nominis Hierusalem, quam etia

S E D E L I I

allusio allegoriæ conueniat, ut profectò superuacaneum esset, uos quos grauiori sermoni referuamus, in re non modo uulgari, sed et non multum utili demorari. Relinquamus igitur spiritui sancto libertatem suam, qua iam partem à parte seorsim tractat, iam uero totam.

Ad Pauli autem nos conuertamus expositio-
nem, cui Sancta utiq; Sanctorum cælum intelligi-
tur. Dicimus itaq; Sancta ipsa eam esse Ecclesie
partem, quæ adhuc in hac miseriæ ualle exulat:
Sancta uero Sanctorum illam partem, quæ cum
Christo regnat.

Extra Ec-
clesiam nõ
est salus.

Templum igitur totum, Ecclesia est Dei uiuen-
tis, ad quam aspirare debet omnis homo, ad quam
omnis caro confugere, cui uni (quisquis beatus es-
se cupit) adherere, eò quòd extra illam nulli sa-
lus, quia nullibi nisi in Ecclesia spiritus sanctus,
nullibi nisi in ea peccatorum remissio, nullibi nisi
in ipsa uera fides, qua colitur Deus creator celi
et terræ. Fœlix igitur terque quaterque beatus,
cui à spiritui sancto datum est dicere, *Lætatus
sum in ijs, quæ dicta sunt mihi, in domum domini
scilicet omnia gubernantis, non ego solus, sed nos
ibimus. Lætatus sum igitur, quòd hoc unum no-
bis certo expectandum, Hoc unum ceu brauium
omnibus propositum est, In domum domini ibi-*
mus.

P R O L O G V S.

mus. Sed rogo, cui id dicere datum est à spiritu sancto? Illi inquam, qui communitatis amans est, & bonis consentiens.

Quomodo enim letaretur, quòd in domum domini una nobiscum esset iturus, nisi nos, ut se, amaret, nisi & nostram salutem sitiret, nisi nos conciuere fore gauderet? Quisquis enim singularis est, non dicit: Letatus sum, quia in domum domini ibimus, sed potius cum Phariseo præsumptuosus Letatus sum, quia in domum domini ibo, quid mihi de alijs? gratias autem tibi, quia non sum sicut ceteri hominum. A qua impietate longe absuit sanctus David, magnus Ecclesiæ amator, qui ut audierat: Ita cogitauerat: & ut cogitabat. Ita et desiderabat Sanctorum communionem, non solum in remissione peccatorum per communicationem spiritus Christi, sed & in uita æterna, per communicationem luminis gloriæ. Vtrumque enim claret ex ipsius uerbis. Primum namq; ex eo quod subdit: Stantes erant pedes nostri, in atrijs tuis Hierusalem. Quo quidem in Ecclesiæ gradibus unà se stetisse dicit. In quibus nisi quis inueniatur, ad alterũ pertingere nequit. Nisi enim quis in certo Ecclesiæ ordine hinc salutem optetur, ad patris mansiones minime assumetur.

Singularis est extra Ecclesiam.

Luce 18

Certus Ecclesiæ stat.

tus necessarius.

Quisquis igitur ad cælestem domum anbelas, serius.

A iij Eccle

S E D E L I I

Ecclesiam ama, ordinem sectare. In statu Ecclesie in finem usq; perseuera. In statu, inquam, illo, quem tibi iuxta mensuram fidei Salomon ille uerus destinauit, non in eo, quem præsumptio præripuit. Ordine etiam eo, ut aliquid pro gratia tibi data, ad Ecclesie ædificationem conferas, ut etiam non ceu locum occupans, sed ut ordine tuo

Nemo que dignus habearis. Postremo ut Ecclesiam sic ames, rat quod ut societatem diligas, ut in commune omnia con- suum est, feras, & in summa, ut te non tui ipsius, sed omni- um seruorum Dei, seruū facias ac arbitreris. Hac enim regula seruata, et alterum sequetur, quod diuinus optabat Dauid, quando extra se positus dicebat: Letatus sum in ijs quæ dicta sunt mihi, nempe, quia in domum domini ibimus. Quæ res cum ita se habeat, quis uestrum est, qui non hinc uideat, Christiano potissimè necessarium esse, scire, quomodo Ecclesiā amet, quomodo ordinē seru- uet, quomodoq; in statu suo, cum laude dignus perduret? Sed unde hæc omnia consequi dabitur, si quis scire detrectet Ecclesie rationē, ordinis uim ac dispositionē, statusq; cuiusq; mensuram?

Credo san Porro hæc omnia nosse, est nosse quid sit, etiam Ec- quod in symbolo dici passim solet: Credo sanctam elestiam. Ecclesiam. Quæ scientia quid Christiano laudabi- lius? quid hoc tempore magis necessarium? quo- uulgo

P R O L O G V S.

uulgò solent omnes Ecclesiæ nomen iactare, omnes se Ecclesiæ titulo defendere, deniq; omnes Ecclesiã ceu refugium ultimũ appellare. Nam quis quis Ecclesiã nouit, et ordinem eius nouit, cũ non possibile sit, ut ignoret partes, qui totũ didicerit.

Ex quo licet facile deprehendere, quam impudens sit, qui Ecclesiæ uocabulum ultro citroq; uertat, gradus statusq; tamen illius ignorat. Quam coram cõ quam multo impudentiorem arbitror, qui Ecclesia iura, traditaq; à Christo priuilegia, ignorans tra-Ecclesia aut certe dissimulans, nec tanto dignatur illam siam. honore, quanto literam papyro inscriptam. Impudentissimum autem illum iudico, qui ipsam audire contemnit. A qua impudentia nihil nos efficacius liberat, quàm scientia Sanctorum, quæ est in uocare & scire. Primum itaq; flectamus genua ante patrem nostrum, à quo omnis paternitas nominatur, ut det nobis perseuerantiam, quatenus Quid hoc teneamus, quod tenemus. Nisi enim petierimus, in tempore. psequi dederit, in uanum laborabit omnis humana petendum industria. Deinde discamus.

Sed unde Ecclesiam discemus? ubi eius depicta est dignitas? ubi proposita illius auctoritas? In scripturis sanctis, in quibus omnibus, quid aliud audis, quàm Christi Ecclesiam, iam se sub nomine corporis mystici, iam sub typo
A iij homi

S E D E L I I

Multa uariaq; nomina Ecclesie.

hominis peregrini. Iam etiam titulo sponse: iam sub metaphora uineæ: iam sub tropo columbæ ac amicæ: iam etiam (& sic quidem frequenter) sub nomine tabernaculi, domus, templi, ac ciuitatis ostentantem. Quorum nominum rationem, si quis expendat collatis scripturis, quantæ sit maiestatis quantæ autoritatis, Postremo, quantæ sit ad Christum colligantiæ, deprehendere poterit. Quod si præterea scire desideras, quid etiam in se, quid in suis membris, qualis sit in partibus habitudo, qualis colligantia, qualis firmitas, quis fuis, Propone tibi domum, meditare templi structuram, expende ciuitatis ædificia.

Schema templi Salomonis.

Quod si in scripturis metaphorarum, tam obscura est adumbratio, scilicet in ciuitatis figura, uel tam lata, ut magis obruaris quàm instruaris, abunde satisfaciet tibi schema templi ac domus. Templi inquam, quale pacificus ille Salomon iussu patris ædificauit, iuxta narrationem libri Tertij Regum, ac secundi Paralipomenon. In quo totius Ecclesie habitudo tam apposite designata est, ut non figuratam, sed ad uiuam effectam, putares, adeo ad lineam (ut aiunt) res figure quadrat. Quid, quod etiam typus inuestigatu facilissimus est, quod passim in scripturis occurrat, se in scripturis elucidet, deniq; homini sit maxime familiaris.

SEDELI I PROLOGVS.

liaris . Quis enim tam stupidus? Quis tam rudis , qui audiens Ecclesiam uel templo uel domui comparatam, non statim sibi memoret, fundamentum Apostolorum & Prophetarum, lapidem angularem, & quos Petrus uocat in epistola, lapides uiuos. Ephes. 2

Quo factum est, ut uobis de Ecclesia locutus = 1. Petri. 2
 rus, templum Salomonicum potissimum elegerim, quod citra omnem controuersiam Ecclesie si-
 guram habeat. Adde, quod omnia quae in ipso fie-
 bant sacrificij nostri cultusq; Ecclesiastici, erant sumptis-
 quedam praeludia, Immo & certissima exempla-
 ria, pro qua re, in sensuum mystica explanatione,
 ne, non alio utar ordine, quam eo, quem res postu-
 lauerit & tempus, commixturus de industria sen-
 sus, hac tamen discretionem, ut quilibet ab alio in-
 ternosci possit. Attendite igitur o fideles, & cog-
 noscetis, non frustra Salomonicum templum tanta
 gloria extructum : non abs re, tanto sub-
 sistere sumptu & pompa, toti orbi
 conspicuum esse.

A V DE

DE ARCHITECTO TEMPLI.

CAPVT I.

CONSYDERATIO I.

1. Paral. 22

Verus
pacificus
Christus.

Coloss. 1

Esaie 9

V T ab Architecto incipiamus, non uacat mysterio, quod templum sanguinarius David edificare nō potuit. Quandoquidem pacificus erat uenturus, qui non alieno effuso sanguine, sed proprio plantaret Ecclesiam, cuius etiam locus in pace erat futurus. Qui etiam adeo humanum non sciret sanguinem, ut ne peccatores morerentur, ipse sanguinem sudaret, ipse sanguineis guttis maderet, ipse postremo cruentus totus moreretur. Tantum pacis amans, ut ne quisquam periret, ipse per sanguinem suum omnia pacificaret, siue quæ in celis siue quæ in terris: cuius gratia dictus est Propheta, Princeps pacis, ut nobis uerus Salomon in illo carnali præfiguratus crederetur, hoc est dictum, uerus rex pacificus, cui uni hoc proprium esset, ut homines Deo reconciliaret, proprium inquam, quia ille solus poterat, qui in similitudine carnis peccati, absque peccato uenerat.

Hunc

DE ARCHITECTO TEMPLI.

Hunc ergo fideles, uestrum architectum suspi-
cite. Is enim est unus, qui in Ecclesie edificium in-
serere potest: Is etiam unus est, quo ne excidatis
subsistitis: is deniq; unus est, quo unusquisq; ue-
strum, in suo alteri coheret ordine. Ab ipso igi-
tur est, quod fideles estis, quod Ecclesiastici dici-
mini. Sed nunc ad mores. Quod Salomon edifi-
cat nō sanguinarius, etiam uarium anime statum
significat. Est enim sanguinaria anima, est et
pacifica. Sanguinariam dicimus affectionibus de-
ditam, quam uocat Passionatam, etiam si non suc-
cumbat, dummodo conflictu iugi discrucietur:

Archite-
ctus tem-
pli Chri-
stus.

Moraliter.

Anima
sanguina-
ria.

Qualis incipientium, in quibus habitus adhuc ue-
geti ac passionis uehementes sunt. Pacificam au-
tem intelligimus, quæ quæta est atq; tranquilla,
exercitatos habens sensus: Ceu ille Centurio, qui
quando dicebat militi, ueni, aderat: quando rur-
sus dicebat abi, abibat: et seruo, fac hoc, et facie-
bat. Pacificam animam contemplationi damus,
Sanguinariam meditationi exercitioq; uitæ acti-
uæ. Non enim utiliter sanguinarius secretum hoc
presumit, cui cotidie pugnandū est: Eius aut est,
confiteri, orare ac ieiunare, et in summa, nihil nō
facere, quod ad carnis domationē ptinet: et qui se
eius tētat, seipsū nō solū insanic, sed et multiplici
erroris aliquādo et blasphemie piculo exponit.

Anima pa-
cifica.

Quis-

SEDELI. CAPVD. I.

Nihil ua-
let contem-
platio sine
charitate.

Quisq; igitur mysticum Salomonis templum edificare cupis, ad charitatem unam scopum tuum præfigas, in qua est omnis uitæ Christianæ perfectio, ut sine ea, neq; si ad tertium usq; calū rapiaris, quicquam profeceris: Vt certe non admodum ponderandum sit, quàm alta contempleris, quando hæc solum hominem Deo commēdat, si in tentatione pro Christo fortiter usq; ad mortem certet. Sic enim habet uox diuina: Maiorem hac dilectionem nemo habet, quàm ut animam suam ponat quis pro amicis suis. At fieri potest, data occasione, ut contemplatiuus aliquis delicatulus in tentatione succumbat, & actiuus forti constantia perduret.

Etiam sa-
piens passi-
onibus nō
omnino ca-
ret.

Proinde etiam ex passionum motu, nō in uniuersum perfectionis mensura accipitur. Et multo minus Christianis nobis condonandum, quod Stoici in sapientem censuerunt passionem nō cadere: cum certissimis exemplis contrariū nobis constet. Paulus siquidem inter perfectos unus erat.

2. Cor. 12

Stimulo tamen carnis impugnabatur. Hieremias item, ex utero matris sanctificatus, timore tamen percussus, è carcere tolli petit, ne moreretur. Nihil ergo tutius Christiano homini, q̃ hoc maxime intendere, ut Deo magis ac magis præcepto-

Eccle. ult. *rum obedientia placeat. Hoc enim est, dicente Ecclesiaste*

DE ARCHITEC. TEMPLI.

elestaste cap. ultimo, quod ab omni homine exigitur, quo solo laudabilis redditur, sine quo etiam omnis observatio hypocritica est.

Nec ad literam inaniter expendatur, quòd sanguinarius non edificat templum: quandoquidem experientia etiam docente, bella impediunt Ecclesie profectum. In cuius typum, dum Iudæi sub Esdra Hierusalem reedificant, altera manu trullam, altera uero gladium gestant. Quod utinam sanguinarij principes nostri attenderent, quibus nullum studium minus quàm de pace atq; concordia tractare: ut non mirum sit, quòd omnia in religione ciuiliq; honestate pèssum eunt, destituentibus insidijs infestationibusq; inimicis omnem conatum.

Sed quid agendum? Nonne quod Paulus Timotheum docet? ut oremus pro ijs, qui in sublimitate constituti sunt, quatenus quietam atq; tranquillam uitam, cum omni pietate transigamus. Quam adeo necessariam patres ueteris synagoge putauerunt, ut etiam pro Nabuchodonosor et Balthassar filio eius, orare non grauati fuerint. Testis est Baruch. 1 cap. Ex his et hoc colligimus, cum bella Ecclesiasticam rem impedian, Ecclesiasticos à sanguinis causa iure arceri. Illorum igitur est, Principes ad pacem flectere, non ad tumul

Orare
pro principi-
bus.

1. Timo. 2
Baruch. 1

SEDELI CAPVT

tumultum ac seditiones concitare. Quid ergo in belli causis agis sacerdos, cum arma non alia tibi quàm Ambrosio, ieiunium & oratio, esse debeant?

CONSYDERATIO II.

Ad exemplar respicere oportet,

Quemadmodum tabernaculi descriptionem a domino Moyses, & templi typum Salomō a Dauid patre suo: ita et Christus Ecclesiæ architectus a patre constitutus domus suæ exemplar accepit. Ad quod quisquis non ædificat, in uanum laborat, nec nisi mortuosam domum erigere conatur. Latè patet ista consyderatio, ex hacq; nascitur ratio, quod nihil uerum est, nisi quod ex arte est. Porro in rerum natura, unam certam artem Archetypumq; esse, nemini non constat, nisi trunco stupidior sit. Ars autem ista quæ est? Diuina sapientia omnia creans, omnia componens, & omnia ordinans, ad quam cuiuslibet intentio dirigi debet: extra quam omnia falsa sunt, omnia etiam Chymære similia. Vnde non tentat Moyses tabernaculum facere immò nec audet, nisi ad exemplar in Exodo 25 monte monstratum. Nec præsumit templum fabricare Salomon, nisi iuxta formam a patre acceptam. Sed parum est, quod uel de Moyse uel Salomone

Exodo 25

1. Para. 28

mone

DE ARCHITECT. TEMPLI.

mone dicimus: cum & Christus construendæ Ecclesie artem, non nisi a patre acceperit: et non solum cōstruendæ, sed et usq; in finem mundi in prima integritate conseruandæ. Nulla hoc indiget demonstratione. Christus filius dei, ars patris est, sapientia, speculum & imago eius. Sed nunquid non filius ex patre? utique. Hebræ. 1

Construendæ igitur domus mysticæ regulæ ex patre est, id quod et filius ipse testari non ueretur, dicens Iudæis: Mea doctrina non est mea, sed eius qui misit me. Ecce doctrinā Christi, patris doctrina est. Porro Christi doctrina lex fidei est, regula fabricandi templi mystici. Fallor si non etiam in cœna idem sit testatus: Dixit enim, Ioanne testante. 14. cap. Sicut mandatum dedit mihi pater, sic loquor, et a meipso facio nihil. Ioann. 7

Vnde statim emergit, quod nisi per fidem Iesu Christi nemo edificio Ecclesie coaptatur. Nihil enim aliud est, per quod accessū habere possimus, nisi per fidē. Fabricet igitur alij per opera, fabricetq; errores, nemo inter uiuos lapides cēscbitur, nisi fidē integrā teneat: Sine ea nāq; impossibile ē placere deo. Dēt igitur eleemosynas, castiget corpora, ingemiscāt heretici, libeter de deo et eius uerbo loquātur, hoc Christi uerbū stabile manet. Qui nō crediderit, cōdenabitur, Sicut ergo unus deus, ita De fidei necessitate. Roma. 9

Hebræ. 12

Marci. 16

SEDE LII CAPVT I.

ita una fides, quam nisi quis integram ut de nullo credendorum dubitet, inuiolatamq; , ut nihil fidei aduersum moliatur, seruauerit, saluus esse non poterit. Et hæc de arte, quatenus illa templum Ecclesie construitur.

De præsci Nunc reliquum est, ut de ea paucis dicamus, entia, & quatenus uiuos lapides suo unumquemq; ordini præditi = coaptat. Paucis autem dicemus ideo, quia hoc re natione dei spectu confortata est scientia illa, ut nemo possit ad eam, cogantur autem omnes cum Paulo exclamare:

Roma. 11 O altitudo diuitiarum sapientie & scientie Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles uie eius, quis enim cognouit sensum domini? aut quis consiliarius eius fuit?

Si iam rogas, in quo diuitiarum tanta excel=
Roman. 9 lat altitudo, Respondeo, In eo quod non est uolentis neq; currentis, sed Dei miserentis scilicet, ut huic uel illi loco coaptetur. Deinde in eo quod licet sit miserentis Dei, & non currentis, adeo tamen iustus est, ut neminem sine culpa commissæ flammis deputet: Quippe qui uelit omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem ueritatis uenire. Quod uerbum si priori conseras, omnis scrupulus à fidelium cordibus auferetur, qui ex prædestinatione præscientiaq; male intellectis iniectus quibusdam sentitur, ne amplius dicere cogitatus

1. Timo. 2

DE ARCHITEC. TEMPLI.

tatus possit. Si prædestinatus sum, saluabor: Si præscitus, damnabor: necessitate igitur, qualiscunque sit conatus meus, coarctor. Nam si iuxta posterius dictum: Omnes homines Deus uult saluos fieri, saluum autem fieri, sit Dei misereantis, consequens est, Deum omnibus misereri uelle, ut salui fiant.

Quod si uerum est, huiusmodi locutiones: Deus prædestinauit, Deus reprobauit, non Grammaticè ad temporis differentiam, sed in æuo stabilitæ eternitatis accipiendæ sunt, ut non intelligamus Deum præterito aliquo tempore prædestinasse, aut præsciisse quendam, sed (ut Scholastici loquuntur) in nunc eternitatis, Hoc est hodie prædestinare, hodie reprobare: prædestinare quidem non omnes, sed quantum in se situm est, uelle quidem omnes quod uelit omnes saluos fieri, reprobare uero non nisi malos. Rectè igitur et Catholicè Augustinus dixit: Si non es prædestinatus, fac ut prædestineris. Si non traheris, ora ut traharis. Quandoquidè hunc sensum non solum Psalmista, de Christi filij Dei diuina generatione, ut Catholicum, atq; omnibus rectè sentire cupientibus approbandum, insinauit: sed et Paulus tractans illud Psalmi uerbum: Hodie si uocè eius audieritis, nolite obdurare corda uestra. Vis Psalmistam? Ecce eius ore de Christi generatione pater dicit: Filius meus es tu, ego

Nunc Aeternitatis

Hebræ. 3

Psalm. 2

B hodie

SEDELI CAPVT I.

hodie genui te.

Hebrae. 13

**Christus
hodie &
heri, et in
secula.**

Age nunc, cedo, quid est hodie? Nunquid non Christus hodie & heri & in secula? Num heri non erat perfecte genitus, aut hodie non idem qui heri? Absit procul tanta a nobis Charissimi blasphemia, ut heri non eundem, qui est hodie, credamus. Hodie gignitur, quia eius generatio sempiterna est, semper presentissima, non praeterita nec futura, nihilominus integra semper. Et ne quis in sola divina generatione tale quid esse putet, audiat iam Paulum, quid ad illud iam citatum Hodie inferat: Audiat, quomodo Hodie accipiat In Deo ipso, & nostra ad ipsum conuersione, credite mihi, intelliget, etiam misereri uelle in Deo mutationem nescire: ut si qua mutatio deprehenditur, ipsa sit hominis qui temporis subijectus, qui mutabilis est, quique diuinas operationes non nisi in tempore suscipere potest.

Operatio Propterea si diuine operationes cum tempore referuntur, nullatenus credendum est, illas in
nes diuinae Deo ulla temporis differentia contractas esse, sed
qualiter potius aeternas, semperque praesentes. In homine autem
intelligen tem solum, quatenus recipiuntur, iam uel praesentes, uel praeteritas uel futuras fieri. Itaque diuinus
de. Paulus aeternitatis nunc, diuinaeque uoluntatis immobilem constantiam nobis demonstrare uolens,

ad

DE ARCHITECT. TEMPLI.

ad Hebræos cap. tertio ita scribi: Adhortamini
 uosmetipsos donec hodie cognominatur: Inferens ^{Hebræ. 9}
 ex Psalmistæ uersiculo supra citato, totum uite ^{Huius ui-}
 nostræ spatium Hodie cognominari posse, eo ^{te nostræ}
 quod Hodie illud Dauidicum, in Deo æterno nun ^{spaciū di-}
 quam transiisse intelligeret, & de uocandis ele- ^{ci hodie.}
 ctis promissionem, ad omne huius uite tempus, ex
 tendi nullatenus dubitaret. Quod cum uerum sit:
 Etiam misereri uelle, in Deo hodie est, ergo præ
 destinare & trahere, ut qualibet hora liceat præ
 destinationis gratiam impetrare, si mens sit deuo
 ta, id quod in se est faciens.

Ex quo dilucet, quid respondendum sit, si ^{Questio}
 quis dicat. Cum uoluntati diuinæ nemo resistere de uolun-
 tate Dei. ^{tate Dei.}
 possit, uelit autem omnes homines saluos fieri, ^{qui fit,}
 qui fit, ut talis uoluntas non fiat, ut omnes salua-
 tem consequerentur? Quandoquidem cum uolun-
 tas diuina æterna sit & iustissima atque optima.
 Primum quidem semper misereri parata est, ut
 iam non incipiat misereri uelle, sed miserari: hoc
 est, miserationis opus ostendere, id quod dici-
 mus, gratiam infundere, & gloriam conferre. At
 quia optima est, & in nunc eternitatis optima,
 licet peccatori semper in hac uita, ad thronum
 gratiæ confugere.

Deinde uerò quia est iustissima, summa Immutabi

B a ratio

SEDELI CAPVT I

It Dei uoluntas non excludit rerum contingentiam.

Sapient. 14 ratione cōstans: Primum quidem nihil potest contra seipsum uelle, neq; enim contra seipsum aliud uult Deus. Vellet autem contra seipsum, si uellet peccatum. Deinde uero ita omnia eueniūt, sicut euentura uoluit. Si rogas, quomodo? Dicimus, quia quædam contingenter, quædam uero necessario euenire uoluit, nec ex hoc apud Deum ulla iniustitia est, quippe qui odia impium, et impietatem eius. De necessario euenientibus, non est quod dicamus, quando certum habemus, hominē necessario ratiocinari, & seruanti mandata, ex promissione necessario uitam contingere. De contingentibus uero dicendum. Audite igitur, & intelligetis, diuinæ uoluntati neminem resistere posse, & tamen non fieri omnia, quæ uelit fieri.

Finis ultimi Deus gloriosus & superbenedictus, rationali creaturæ, quam condidit, seipsum summū bonum & uitam æternam proposuit, in finem ultimum, in quo quiescere debeat: propter semetipsum enim omnia operatus est. Vt igitur humana creatura, Deum ut brauium nobilissimum consequeretur, condita est: & quia in hunc finem omnis condita est, seipsum Deus gloriosus creaturæ suæ apprehendendum obiecit. Obijcere autem seipsum apprehendendum, est uelle ut iq; omnes homines salui fieri.

At nū

DE ARCHITECT. TEMPLI

At nunc ex fide spectandum est, qualiter se apprehendendū obiecerit, Hinc enim intelligemus, quomodo omnes uelit saluos fieri. Deinde quomodo etiam in apprehendendi & non apprehendendi studio, uoluntas Dei fiat. Itaq; si scripturam consulamus, docebit nos, Deum ab initio ita hominem constituisse, ut relinqueretur in manu consilij sui. Deinde ita reliquisse in manu consilij, ut malum ex se uno, quod odisset Deus, liberè faceret, & nisi per gratiam ad bonum iuuaretur. Quod si nunc primum contempleris, uoluntas dei est, ut homo arbitrio suo liberè uti possit, tam ad bonum, quàm ad malum, adiecto tamen dicto discrimine. Quicquid igitur homo agit, siue malum siue bonum, hinc progreditur, quod in principio summo Deo placuit, hominem arbitrio suo relinquere liberum

De libero arbitrio.

Ecclesi. 17

Vnde si introspexeris accuratius, uidebis etiam in ipsis impijs, ad diuinam uoluntatem subiectionem quandam, non quòd faciant, quæ fieri uelit, sed quod perpetrent, ut ea primum fieri uoluit: nisi enim arbitrij indulisset libertatem (si modo peccare posse libertas est, & non potius seruitus) illi certe peccare non possent. Si uero iam cum primo etiam secundum contuleris, uidebis ita se Deum homini obiecisse, ut uitam & mortē.

Lib. arbitrium etiam in impijs.

B 3 Quo

SEDELI CAPVT I.

Quomodo ut uitam & mortem? Dico, quia ap-
posuit Libero arbitrio ignem & aquam: ut si ig-
nem apprehenderet, periret: si aquam, euadere
posset. Ita fit ut quaecunq; uult, omnia qualiter
uult eueniant, nec sit ulius, qui possit resistere uo-
luntati eius. Quomodo? Deus se ipsum liberis pu-
gnatoribus ita apprehendendum proposuit, ut
De gratia quotquot uellent, apprehendere possent: et ut uel
præueni- lent, præueniens ipse ex aequo ad redamandum
ente. omnes sollicitat, prior ipse amans.

Neque enim se uni, sed omnibus appren-
dendum proposuit: ut omnibus obuius esset, qui
omnes condidisset. Apprehenderent autem, qui
certarent: Non apprehenderent, qui non uellent
certare. Liberum ita esse uolens apprehendere
uel non apprehendere, dedignans esse qui quem-
quam cogeret, semetipsum ui ingerendo. Cum igitur
Deus ne- tur nolit cogendo, quicquam nobiscum tentare,
minē co- sed liberum quolibet esse, uoluntati eius omni-
git. tenti nihil detractum est, etiam si non omnes ap-
prehendant, quando non uult aliud, nisi ut liberē
apprehendatur. Talis igitur nobis est, qualem es-
Psal. 17 se uolumus, ut iuxta Psalmista uerbum. Cum ele-
cto electus, & cum peruerso peruertatur, Hoc
est. Ut in obedientis corde misericors ac optimus
inueniatur: contra, in peruerso durus ac immitis.

Quem

DE ARCHITECT. TEMPLI.

Quemadmodum enim sol alia liquefacit, & alia exiccat: ita & Deus, talem se exhibet qualem te praestiteris, ut uere dici possit, quamuis immutabilis sit Deus, pro uotis tamen nostris, alius ac alius (si phas est dicere) sentiatur.

CONSIDERATIO. III.

Quemadmodum ad templi aedificationem, Dauid Salomoni omnia preparauit: sic pater Christo, & Christus nobis. Prior huius considerationis pars manifesta est, ex 22. cap. lib. 1: Paral. Alteram uero totum probat Euangelium. Age quoties Christus sibi traditos dicit electos, traditum super ipsos dominum? Fallor si non uel hoc unum uerbum testetur: Nemo uenit ad me, nisi pater qui misit me, traxerit eum: Ioannis sexto, Quod si trahit, etiam tradit: si tradit, Christus recipit. Omne enim quod uenit ad me (inquit) non eijciam foras. Quid ergo si non eijcit foras? ut omnes qui credit in illum, non pereant, sed habeant uitam eternam. Iste receptionis fructus est, ut credentes in Iesum Christum non pereant, nihilque sit amplius (iuxta Pauli uerbum) damnationis, ijs qui sunt in Christo Iesu, qui non secundum carnem ambulat. Quid uis praeterea? Preparauit pater ab eterno ad huius templi aedificationem omnia

Pater
Christo electos tradit.

Ioann. 6
Ibidem.

Ioannis 3

Roman. 8

SEDEII CAPVT I.

necessaria: Rogas, Quæ? Dicimus, passionis mysterium, Euangelij legem, Sacramentorum gratiam, & Electorum corda.

Deus Electorum corda præparauit Christo.

Marci 10

Electorum corda præparauit æterna præordinatione, quam aliàs dicimus prædestinationem. In cuius signum discipulis duobus filiis scilicet Zebedei, respondens dixit: Sedere autem ad dexteram meam & sinistram, non est meum dare uobis, sed quibus paratum est a patre meo. Audis quid dicat? Sed quibus paratum est, inquit, nempe ab æterno per prædestinationis gratiam, non ab alio quam a patre meo, a quo & meum regnū dispositum est. Sic enim testatus sum in cœna ultî

Luce 22

ma, dicens: Et ego dispono uobis regnum, sicut disposuit mihi pater. Id quod non aliud erat, quàm quod postea dicebat: Vado parare uobis locum.

Ioan. 14

Quasi dicere uellet: Sicut ego filius hominis ante omnes creaturas prædestinatus sum, & præparatus, ut sim Ecclesiæ caput & architectus: ita et ego uos a patre prædestinatos, in me capaces faciam, loco præparato, non alia uia, neq; alio medio, quam passione mea. Quis iam fidelium non gaudeat, audiens nos Christo a patre traditos? Si ergo a summo omnium domino, Christo traditi sumus, quis est qui nos illi auferet? Nullus iā igitur pro nobis stabit, nos iustificabit, nos tandem saluabit.

DE AACHITECT. TEMPLI.

bit. Accuset diabolus: quid tū? Stat pro nobis Chri-
stus, Dānet nos mundus, qd ad nos? si a Christo iu-
stificamur. Veniat Sathā, querēs in extremis ani-
mas nostras, Veniat cruēta bestia, Cbristus erit q
saluabit. Estō opera mala, uita peruersa, peccata
innumera, damnationem minentur, pellant ad
desperationem: minime tamen desperabimus, mi-
nime a spe nostra decidemus, quia Cbristi sumus,
qui nos non potest non saluare: queramus tantū
uel tunc eius gratiā, quandoquidem certissimum
tenemus, non eos tantum seruos Christo beatos
dictos, qui uel in prima uel secunda, sed & qui in
tertia uite humane uigilia, uigiles inueniuntur,
Cuius uel ille beatus Latro exemplum dedit, quā-
do ad unam oratiunculam audire meruit: Amen
dico tibi, hodie mecum eris in paradiso.

Quod autem et pater illi Sacramētorum gratiā
preparauerit, ipse confitetur, ipse docet, ait e-
nim. A me ipso aut facio nihil, sed pater in me ma-
nens, ipse facit opera, Ioan. 14. Que putas ope-
ra? Nū illa sola, quibus cecis uisum, claudis gresa-
sum, ac leprosis mūdiciem reddidit? Aut num uel
illa sola, quibus nomen paternum mundo manife-
stauit, Euangelium prædicauit, & corda patrum
in filios conuertit? Minime gentium, nam & hoc
quis non inter summa opera computet, ad quod

Nulli
Christia-
no desperā-
dum est.

Luce 12

Pater ope-
ratur in
sacramen-
Ioann. 14

SEDELI CAPVT I.

Luce. 19 unum uenit in mundum, querere & saluum facere quod perierat, saluum facere populum suum a peccatis eorum? Huius enim rei gratia IESVS uocatus est ab angelo: & Agnus tollens peccata mundi, a Ioanne baptista.

Remitte- re peccata Et certe hoc opus illi a patre, hæc potestas e celo, non enim hominis est peccata remittere, nisi celitus collata potestate, sed (gratia Deo) in Euangelio hanc audimus Christo datam, eius enim testimonium ita se habet. Vt autem sciatis, quia filius hominis habet potestatem dimittendi peccata,

Matth. 9 tunc ait Paralytico: Surge, tolle lectum tuum, & uade in domum tuam. Quid adhuc desideramus testimonium? Ecce ex ore illius audistis, sed & oculis spiritus uidistis Paralyticum surgere, tollere lectum suum, & se in domum suam conferre: in certum testimonium, quod Christus filius hominis habet in terra potestatem remittendi peccata. Et si latius circumspexeritis, uidebitis, eundem filium hominis, Peccatrici famose, non dissimile quiddam ostendere, nam & ipsa audiit: Remittuntur tibi peccata tua. Que omnia non magnopere essent admiranda, nisi etiam de filio hominis, et non uno filio Dei legerentur. Magnum autem est, & uerbum omni acceptione dignum, quod filius hominis in terra habet peccata remittendi potestatem. Quod si ma-

Luce 7

DE ARCHITECT. TEMPLI

si magnum aestimari debet, ut certe est, non minus iudicandum uenit, Sacramentorum gratiam Christo datam, unde nobis peccatorum remissio, nullo enim alio (si de communi lege loquamur) medio, peccatorum nobis contingit remissio, quam sacramentorum participatione.

Porro de passionis mysterio adeo non est dubium, ut quoties illam meditamur, patri gratias agamus, certum habentes, Christum a patre pro nobis traditum, & Christum agnum esse ab origine mundi occisum. Id enim omnis clamat scriptura, Id omnis uox diuina, Quid enim aliud uult Esaias, quando dixit: Posuit Dominus in eo iniquitatem omnium nostrum: cum non alium dominum hoc loco intelligere liceat, quam patrem. De quo in hanc sententiam Christus meminit, cū de Iuda loqueretur. Et quidē filius hominis, secundū quod definitum est de illo, uadit. Definitum utique, non ab alio quā a patre. Sic enim et Petrus intellexit in concione sua, quā in die Pentecostes habuit, in qua apertissime (ut Acto. 2. scriptū est) dixit: Christum definito consilio, & præscentia Dei traditum. In cuius signum euidentissimum, passionem suam ipse etiam Christus, calicem quem dedit sibi pater, & opus eius qui se misit, uocare, ex Evangelica lectione, deprehenditur.

O igitur

Christum
pro peccatis
nostris
passus, &
a patre
traditus.

Apoc. 13
Esaias 53

Iuoc. 22

Act. 2

SEDELI I CAPVT I.

*Oratio ad
patrem.*

O igitur superbenedicte pater, quas tibi referamus gratias, quas tibi dicemus laudes, qui tam suauiter de nobis cogitasti, qui tam dulciter pro nobis decreuisti, ne scilicet unigenito tuo pro nobis parceres. Qui tam clementer nos amplexatus es, ut consilio tuo, pro salute nostra, unigenitus puer tuus, in cruce moreretur. Vincis pater sancte, uincis bonitate tua malitiam nostram, uincis certe uel in hoc decreto tuo, cum iudicaueris. Hoc igitur tuum consilium, Clementissime pater, inter te et nostra peccata interpone, ut sit pactum firmum et sempiternum. Ecce Charissimi, dum de paterno consilio loquimur, nescio quo rapimur. Age ad inceptum reuertamur. Audistis iam a patre Christo omnia preparata, quod si creditis, statim persuasum uobis censeo, illa omnia deinde a christo nobis preparata. Quid dico, immo Christo propter nos preparata, Quo enim passio? Nisi ut nostra esset perpetua sanctificatio, perpetuaque satisfactio. Sanctificatio quidem: quia quotquot sanctificantur, unica illa semel facta oblatione sanctificationem accipiunt. Ex quo statim etiam ipsius satisfactionis cruenta, colligitur efficacissima uirtus, qua fit scilicet, ut et opera nostra, pro peccatis, precipue istis, quibus rursus filium Dei in nobismetipsis cruci-

Opera satisfactoria

DE ARCHITECT. TEMPLI.

effigimus: uere satisfactoria, sunt. Neq; enim ex se habēt opera nostra satisfaciendi uim, sed ex illa Christi cruenta omnium efficacissima: Satisfacimus tamē uere, quando pœnas peccatis debitas exoluimus: Debitas aut, nō ex rigore iustitiæ, sed misericordie condescensione. Et cū sic debitas pœnas exoluimus, nihil prorsus (ut heretici somniāt) Christi satisfactioni detrahimus: Adeo, ut potius eam statuamus, quod fateamur aperte, ipsam in omnibus ad salutem operari, quando omnia ad salutem uiuæ & efficacia reddit. Vide iam si non passio Christi, tibi preparata sit, quando ex ipsa ipsiusque merito, tibi omne bonum contingit.

Gratia sa-

In qua tamen semper sacramentorū gratiā, com cramento prebendere oportebit, quod in ipsa singula ualeant, singulaq; operentur. In cuius argumentum, duo præcipua ex Christi latere profluxisse a Sanctis dicuntur, Baptismum dico & Eucharistiam. Et ne pœnitentiæ sacramentum, non ex eodem fonte profluere falso putares, discipulis datur ipso flatu Spiritus sanctus, diciturq;: Quorū remissis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt. Præterea si de Euāgelio legæque fidei, loquendū est, obsecro, quis illam nobis preparauit alius, quam qui Apostolis mandauit, ut cunctes in uniuersum mundum prædicarent E-

Ioann. 10

Marca 16

nange

SEDELI CAPVT I.

Ephef. 4

uangelium omni creature? Quis denique alius quam
is, qui (ut Pauli uerbis utar) in Ecclesie huius ac
templi mystici edificationem, dedit quosdam quidam
dem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios
uero Euangelistas, alios autem pastores et docto-
res. Quibus omnibus factum est, ut usque hodie Ec-
clesia electorum corda habeat, uarijs spiritus san-
cti donis preparata: Videor tamen minus dicere
mihi quam debeat.

Cum Chri Ecce Christus noster est, nobis enim datus est,
sto nobis quomodo igitur cum illo non omnia donata dixe-
omnia do- rimus? Certe Paulus 1 Cor. 3. inquit: Omnia ue-
nata esse. stra sunt, siue mundus, siue uita, siue mors, siue
1. Cor. 3. presentia, siue futura, omnia uestra sunt, uos au-
tam Christi: Christus autem Dei. Quod si omnia
hac nostra per Christum, quid dicemus? Mundo
licet uti ad salutem, mundus inimicus tuus est, sed
si in Christum credis, inimico tuo ad bonum uti
poteris. Quomodo? Patientia et Charitate. Pa-
tientia mundum cum martyribus calcas, Charita-
te uero, si in seruitutem redigis, uteris, tanquam non
utaris. Quod fiet, si diuitijs cor non apponis, in ho-
noribus nihil nisi obedientiam prestas, inter me-
Morte ac dias delitias, fame, siti, nuditate, ceterisque carnis
mundo be incommodis gaudere nosti. Mors magnus uide-
ne uti. tur naturae inimicus, sed tam morte quam uita fi-
deles

DE ARCHITECT. TEMPLI.

deles lucratur, quotquot negociari didicerunt, Paulus ex eo genere erat hominū, quibus uiuere **Philipp.** Christus est, & mori lucrum. Tu igitur quid ages cum tuo? Ecce in manu tua uita & mors. Si uitam in patientia, & mortem, in desiderio habes, crede mihi, tuo bene uteris, quod si citra naturę passionis nequię, uel obedientiam affer morti, & uite disciplinam. Vides nunc quomodo omnia tibi Christus preparauit ad salutem, ut ad eam aequę famuletur mors, ut uita: aequę futura ut pręsentia, atque (quod maxime solet mirum esse) ipse mundus.

Verum tu ne mireris, quando etiā in edifican **Gentiles**
do tēplo mūdus Salomoni seruiit. Quis cedo Hy **ad edifica**
ram erat, in cuius terra lapides lignaq; excidebā **tionem tē**
tur? Nonne Rex Tyri? Dic rursus, qui erant La **pli coope**
domi, Lignorum Cęsores, cateriq; operarij quo **rati.**
rum numerus recensetur 153600. nempe 2. Para
li. 20? Erant profelyti, genere uero gentiles. Sed
& aliud magnum quoddam hic latet mysterium.
Habet Christus multos operarios, preparauit nō
solum ex Iudęis sed & gentilibus, qui ligna lapi
desq; cederēt. Non enim apud ipsum ulla est per
sonarū acceptio, sed in omni gente, qui inuocau
erit nomen domini saluus erit: Quod impletū satis
experimur in templo mystico, quod non solum

Acto. 10

Luce 5

ex Iudeis sed & gentilibus constructum esse apparet. Proinde non abs re fuerat, quod etiam ex gentilibus prepararentur, qui aliquid in construendo templo facerent, sed & qui cum Hyram aliquid conferrent. Contulere profecto Apostoli multa, ceu primates, ut etiam piscatores hominum dicerentur: sed minime dubites, & alios multa contulisse, sed non noua, non insolita, nec plura quam acceperunt a primatibus tradita. Vt idem esset

Heretico Euangelium, eademque omnium fides.

rum nouitas destruit.

Quotquot autem noua, quotquot item plura, quam tradita acceperant, asserere praesumpserunt: fures & latrones reperti sunt, qui ne amplius seducerent, immo aedificium Ecclesiae demolirentur, quum de Ecclesia Christi mentio incidit, soliti sunt patres eam Apostolicam cognominare, Quatenus fideles admonerentur, eos doctores potissimum audiendos, qui nihil nisi quod Apostolicum est, docere laborant. Hacque nota Pseudapostolos cauendos. Vtinam obseruaretur hodie ut Apostolica simplicitas, qua patres nostri Deo probati sunt, ceteris refutatis, fidelibus persuaderetur: futurum enim esset, si corda patrum conuerterentur in filios, ut Christiana religio meliore fortuna ampliaretur. Vtinam igitur abscindantur, qui nos conturbant, sicque resipiscant.

Galat. 5

DB

DE LO- CO TEMPLICA

PVT II.

CONSYDERATIO I.

HABEMVS iam, Charissimi,
ædificandi templi architectum
summum, Christum scilicet, Sa-
lomonem uerum: habemus item
Latomos, Ecclesiæ ministros: Ha-
bemus præterea lapides, ligna, & in summa,
quicquid ad ædificationem necessarium esse po-
test: sacramenta dico, & Euangelij legem. Iam or-
do postulat, ut & locum exquiramus. Non enim
tam magnum tamq; sumptuosum ædificium, cui li-
bet loco est deputandū: Sit locus oportet solidus,
sit aliqua ex parte sublimis, sit conspicuus, sit po-
stremo uiatoribus non nimia distantia elongatus.
Sed ubi nam talem inueniemus, Charissimi, immo
ubi quæremus? Age consulamus scripturas. Le-
gamus, Libri 2. Paralipo. caput 2. Forte occur-
ret ultro, forte etiam se præclaro aliquo ædificio
commendabit, quid autem dico forte?

Qualis lo-
cus extru-
ctioni tem-
pli conue-
nit.

C

Ecce

SEDELI CAPVT II.

Ecce mons Moria, mons uisionis, mons certe coagulatus, mons pinguis, In quo Deo complacitum est habitare: mons, inquam, in quo licet saluare animam, non ipsius Loth, sed omnium nostrum. Mons solidus certe, quia in eo Salomon Davidis filius, templum illud toti orbi celebre extruxit. Mons conspicuus, quia et certa uisionis est mons, mons sublimis: Ideo rite mons dictus, quod extet: Adde quod non est nimium remotus, ad quem ex omni natione licet uenire. De quo in omni lingua licet dicere, Venite ad motem domini, & ad domum Dei Iacob. Iste est mons sanctificationis in quem perducuntur, quotquot sanctificantur. Quid ultra? Iste est mons in quo Abraham creditur Isaac immolasse, Genes. 22. Iste praeterea creditur esse mons, in quo Iacob scalam uidit ad celos usque porrectam, Genes. 28. Iste postremo mons est, in quo area Ornan Iebusei, quam David peste seuiente emit, ut in ea altare domino erigeret, quemadmodum 2. Reg. 24. capite: scriptura indicat. si rogas autem quid isthaec omnia? Respondeo, ut tibi Ecclesiae mysterium innotescat. Quemadmodum enim Salomon templum domini super Moria monte constituit, ita tibi presuadeas certo, Christum non super alio loco quam uisionis, Ecclesiam suam

DE LOCO TEMPLI

suam construxisse: super loco, inquam. Visitatione, eo quod sibi dominus de uictima holocausti ibi prouiderit.

Que uictima, Christus ipse est, Immo & ipse mons & uictima. Mons quidem & ipse, eleuatus in uertice montium: Victima autem, in Isaac prefigurata. Et quia mos est, Ecclesie sue ipse sustentat fabricam: Et quia uictima, ipse est, qui templum suum sanctificat, et patri acceptum reddit. Ipse igitur Ecclesie uerus locus. Ipse primum fundamentum, super quo tota Ecclesia fundata consistit, dicente Paulo. Fundamentum aliud nemo potest ponere, prater id quod positum est, quod est Christus Iesus. Et hoc non solum ideo, quia ipse est filius Dei benedicti, sed & quia est uictima uera, sic diligens Ecclesiam suam, ut traderet semet ipsum pro ea, mundaturus ipsam lauacro aque in uerbo uite. Attende uerba. Mundat in lauacro Ecclesiam, non quolibet, sed in quo est uerbum uite. At uerbum non applicaret lauacro, nisi semetipsum in mortem crucis traderet, unde quod pro Ecclesia passus est sanguinem fudit, in cruce mortuus est, Ecclesie locus est, & uerissimum fundamentum.

Ideoq; non ob aliam rationem, putes nos Moriam montem elegerisse, nisi ut disceres, Ecclesiam super

C a passion

Christus
mons et uictima.

Esaiæ 2

Locus
Ecclesie
Christus
1. Cor. 3

Ephes. 5

SEDEII CAPVT II.

De passio-
ne Christi
super qua
fundata ē
Ecclesia.

passionem Iesu Christi, ceu petram firmissimam
edificatam. Id quod uoluit Paulus, quando toties
crucis stultitiam, contra Etbnicorum sapientiam,
commendat, quando toties Christi sanguinem no-
minat, utique intelligens passionis meritum id
esse, quo Ecclesia fiat, quo uegetetur, quo con-

1. Cor. 1

seruetur, & in beatificum finem perducatur. Et
bene quidem. Si enim totam euoluas scripturam,
nullum aliud occurreret medium, quo genus huma-
num post prauaricationem, Deo patri reconcilia-
ri, quo sanctificari, deniq; quo gloriari poterat:

Luce. 24. quam immolatione carnis incontaminatę Christi
Vnde Ec- filij Dei. Id enim lex Moyse, id Psalmi, id omnes
clesie tan habent Prophete, tam certo ut nō nisi ex illis ipse
ta autori- Christus duobus discipulis in Emaus eūtib; pro-
tas, et uir baret, quod dixerat: Nonne oportuit pati Chri-
tus. stum, & ita intrare in gloriam suam?

Non sum Per hanc igitur passionem habet Ecclesia,
ne sciens q. quod iactata fluctibus non mergitur, impulsa non
August. ali cadit, tentata non errat. Hinc habet quod est sine
cubi negat macula & ruga: Hinc quod est columna & fir-
Ecclesia, mamentum ueritatis: Hinc accepit arram spiritus
in hoc se- sancti: Hinc accepit clauēs regni celorum: Hinc
culo esse si potestatem super omnia demonia, calcandi serpē
ne macula tes, ponendi manus super agrotos, super aspidem
& ruga. & basiliscum ambulandi, bibendi mortiferum
sten

DE LOCO TEMPLI.

sine periculo.

Hæc est illa passio, quæ ut caminus ardet, hæc ^{Vix} amor
est illa fornax, quæ totum mundum in Dei amore ^{ris} ex pas
inflammat. Hæc est, in cuius comparatione omnia ^{stione} Christi
alia frigida, quando nihil est, quod humanum cor, ^{sti.}
tam uehementer afficere: tam fortiter incendere
potest, sicut calix passionis Dominicæ, cuius cū
expertes sint omnes infideles, nullam dabis sectā,
nullam congregationem, quæ in Deum suum tan
to feratur amore, tanto rapiatur aestu, tanta deni
que deuotione, quanta Christiani in Deū uerum
et uiuum: Testantur tot martyrum supplicia, con
stanter tolerata, sed & ultrò cum desiderio assum
pta, tot confessorum arctissimæ dietæ, sæculo no
stro stupendæ. Postremo tot uirginum perpetui
coelibatus, quorum respectu cogitare phas est,
hunc calicem nulli igni comparandum: quo etiā
totus mundus ardere possit. Ipse enim est caminus
tanta ui ardens, ut si omnes ignes ad unum quod
dam corpus accederent urendum, non tanta ui il
lud unum inflammarent, quanta calix passionis
Dominicæ, humanum cor. Vnde ex hoc uno satis
efficaciter persuadere putat Vuillhelmus Par
risiensis, in libro de Vniuerso, fidem catholicam,
quod præ omnibus ardentissima & eadem ca
stissima deuotione polleat.

C 5 Hæc

SEDELI CAPVT II.

Virtus pas- Hec est igitur passio, qua sola Christianus glo-
sus Chri- riatur: qua sola se cum Paulo iactat, quasi sola sit
sti. uera ipsius sapientia, et uera iustitia. Age, quic-
 quid aliàs facis, Hec est in qua iustificari, in qua
 Deo gratificari, & tandem saluari debeas, in quā
 si fidutiam tuam colloques firmam, nihil oberit eti-
 am agenti animam, iamq; ē uita migraturo, quic-
 quid demon, uel quod in præsumptionē efferre,
 uel in desperationem deturbare possit, obiecerit.
 Dic solū: Vade cruēta bestia, Nullus ego sum, me-
 rita mea nulla, nec operibus, scio, meā uita debeat-
 ur, sed quia Christo regnum debetur iure duplia-
 ti, & quia filius Dei, et quia meruit, alterū iure
 optimo mihi uendico, Pro me enim ille passus est.
 Meum est illud precium, quod pro regno obtinen-
 do exoluit, et ut mihi illud arrogē, iussit ipse. Vol-
 uit enim ut sperem, et ne desperem, sub æternæ
 mortis interminatione prohibuit. Iure igitur pas-
 so Christi mea spes, et tota fiducia. Videtis nunc,
 Charissimi, cur in eo loco templū Ecclesiasticū cō-
 structū sit, in quo Abrahā Isaac filiū immolare uo-
 luit. Videte iam cur in eo loco, quo Iacob uidit
 Iacob, & scalā ad cælum erectam, et dominū innixum sca-
 læ, angelosq; descendentes et ascendentes. Sed for-
 De in Es te nimīū præsumptuose ad uidendū prouoco, qua
 elesta. si explicaturus omnia mysteria, quæ uix doctior
 inueni

DE LOCO TEMPLI.

inueniret, ne dicā, explicata in lucem proferret. Mallē igitur, aliquis alius satisfaccret iā quod sci am, uos horū cupidos, me uero inetpum. Dabitis tamen pie conanti ueniā, qui nihil potius conari uelim, q̄ cogitandi uidendiq; præstare occasione. Nam quomodo ego satis exponam, quid innixus scale dominus? Vos o fideles cogitate, uos disquiri te, uos tandē uidete: uestriū est enim hoc negociū, uestri gratia dominus scale innititur, Ecce de excelsō in uos despicit, tanta beneuolētia, ut etiā scale, ceu aliquantulū demoraturus innitatur. Vos igitur fideles, q̄cunq; Ecclesiæ filij estis, q̄cun q; Ecclesiā colitis, attēdite. Quia ecce dominus *In sola Ec* Deus Abrahā et Deus Isaac, in Ecclesia apparet, *clesia ap* in Ecclesia sola cū Iacob uitiorū supplātatore loq paret Do *minus,* tur, ut in ipsa sola sit ueritas fidei: ipsaq; eadē sola de deo gloriari possit: ipsa sola diuina allocutiōe gaudeat. Iactent licet Turcæ, se deū celi et terræ adorare, iactēt Iudei, se deū habere patrē: In Eccle sia tamē sola cernitur, quia in ea sola adoratur: in spiritu et ueritate. Et si hoc parū est. Ecce in Ec clesia sola est propitius, in ea sola homini miseri cors pater. In cuius argumentū spectat ē sup̄nis *Innexus* ad Ecclesiā, manet scale innixus, designans q̄ cum scale Do *minus.* fidelibus sit usq; ad cōsummationē sæculi māsurus, rog; ipso pactū illud, quod cū Ecclesia se initurū

SEDELI CAPVT II.

Hiere. 31 dixit, iuxta Hieremie uaticinium sit, sempiternū
Luce 23 futurum: Vt totum illud quantumcunq; esset, uir-
 tute scale illius Ecclesie prouenerit, a qua olim
 audiuit Latro filium Dei intonātem: Hodie mecū
 eris in Paradiso. Fuit iste aspectus paternus du-
 dum à sanctis postulatus, nobis tandem in fine tē-
 porum indultus. Nos enim sumus, quos paternus
 aspectus omni hora obseruat: Nos sumus, ad quo-
 rum neceſsitates contuendas diuina inuigilat pa-
 tris misericordia: Nos sumus, quibus innititur, fix-
 us scale paternus affectus, ut non nisi per scalam
 impensus sentiatur.

Per crucē Nam & alius, non propitiatur, nisi per cru-
propitia- cem, id enim satis testatur Christi in paterno con-
tio. spectu aſſistentia. Aſſistit siquidem, apparens uul-
Hebræ. 9 tui Dei pro nobis, ut unica semper uiuente hostia
 consummet sanctificandos. Aſſistit, aio, apparens
 uultui Dei, hoc pacto scilicet, quod pro nobis pa-
 tri iugiter ostēdit latus & uulnera, renouans san-
 guineas guttas, renouans flagella, coronam spine
 am, & tandem crucis patibulum.

Pater sca- Huic scale, Charissimi, pater innittitur, dum
le innixus crucis merito in nos de excelsō cælōrum habitacu-
 le sanctuarioq; suo prospicit, dum de nobis pater-
 ne cogitat, dum nos adiuuat: Et non solum in nos
 ipse prospicit, sed & angelos ad nos suos, ceu ser-
 uos &

DE LOCO TEMPLI

uos & templi huius custodes, mittit, qui descendentes, diuina ad nos perferant oracula, ascendentes autem, ipsa nostra uota offerant.

Vnde non possum satis mirari, cur aduersarij nostri, sanctis denegent, quod tamē angelis, uelint nolint, scripturæ autoritate concedere coguntur. Error de sanctis.
Cum ipsi nosse deberent, diuinas emanationes, iuxta ordinatissimam Dei sapientiam, sic intrare, sicut exeunt. Redeamus tamen ad propositum. Qui in Ecclesia est, spiritus habet diuini angelicique præsentiam, quomodo ergo errare posset Ecclesia, quæ uerissimum habet ueritatis Doctorem? Quomodo ei portæ inferi præualerent, cui semper spiritus patris præsens est, angelique ministrant?

Porro quod Ecclesiæ locus narratur etiam Ornan area fuisse, indicat apud Deum non esse personarum acceptionem, sed omnem hominem saluum fieri posse, modo inuocet nomē domini. De area Ornan. Act. 10
Quæ res experimento persuasa est, quando de gentibus Ecclesia edificari coepta est. Ex quibus omnibus constat non uacare mysterio, quod Salomon cum templum in Moria monte constructum fuit, Hinc enim Ecclesiæ discitur fundamentum: Hinc accipitur fortitudo: Hinc etiam deprehenditur dignitas.

SEDELI CAPVT II.

**De Ecclesijs materi-
alibus.**

Tractatis nunc catholicae Ecclesiae quibusdam mysterijs, alia se consequenter ex prioribus spectanda euoluunt: hoc calamitoso tempore adeo non negligenda, ut uix aliquid diligentius considerari debeat. Si rogas, quae illa sint? Respondeo, de templis sacrisque aedibus, quas hodie contemni, prophanari, ac (quod cum dolore dicimus) destrui uidemus, et uidere cogimur: cum illas tamen tanta diligentia, tot etiam exemplis uenerandas diuina iubeat scriptura.

**Sacrarum
aedium pro-
phanato-
res.**

Vt nesciam, templorum destructorem, haereticum dicam, an diabolum, hominem an bestiam. Nam et Pagani sua templa honorant: haereticorum ita maxima turba, templa frequentat. Vnde prorsus nescio, quale genus bestiarum sit, quod specus latebrasque querit, ac si reuiuiscere uelint idololatras, lucus, saltus et excelsa, frequentantes: quorum praecursores socios etiam in ueteri testamento pia doluit synagoga, notatos increpatione diuina, et aliquoties seculari brachio coercitos. Quorum uesania quis satis exprobet, quando tot exemplis, nec tot inditijs respiscunt? An non credunt Deum ubique, caelum

**3. Reg. 34
et 15.**

Isaie. 16

terramque implere? Credunt nobiscum scire. Iam interroga, qui fiat cum ubique sit Deus, non tamen ubique equaliter operetur. Quod autem non equaliter ubique operetur, adeo Christiano cognitum est, ut illud ne-

DE LOCO TEMPLI.

Id negare impudētissimū sit, præsertim cū ex scripturis sciamus, eū gloriæ operationē cælo supremo destinasse, et cū ubiq; sit, gloriā tamen suā non nisi alicubi, ubi sanctos suos nouerit esse, ostēdere.

Vis exemplum familiarius? Ecce ubiq; misericors Deus, ubiq; pius pater misericordiæ, tamen suis operatiōibus certa delegit loca. Nā, exauditio ni templū Hierosolymitanū, Arcā uiraculis, pisci nam probaticam humano solatio. Templū quidē tanto dignabatur honore, ut si quis etiam exul, ad illud uersa facie oraret, exaudiretur. Dic si potes, Num alius quispiam sit locus, cui tale sit datum priuilegium? De Arca uero quid dicam? Cum ea præsentē hostes funduntur, Iericho corruit, et Iordans conuertitur retrorsum. De piscina autem nihil est, quod dicam aliud, nisi quod tanto priuilegio donabatur, ut qui primus in illā descēdisset, sanus fieret, quacunq; detineretur infirmitate. Cur, cedō, non aliam æquē angelus tali priuilegio mouebat? Ostendant aduersarij si possunt. Quicquid autem ostenderint, nostram fidem roborabit, qua credimus Deum misericordissimum, quendam locum misericordiæ ostendendæ, quedā potentie, quendam etiam iustitiæ delegisse, cum ubiq; tamen misericors sit: Iustus et potens.

Operatio diuina certis locis deputauit præuilegia.

3. Reg. 8

Iosue 6.

Iosue 3

Ioann. 5

Operi dei

In templo dabat Deus plim responsa, in templo templo

SEDELI I CAPVT II.

templo angelus uisus est, quin et in templo an-
 geli habitabant: cuius uel hoc inditio fuerit, q.
 appropinquante excidio Hierosolimitano angeli
 dicere auditi sunt. Re. edamus ex his ædibus: In
 templo item protectio diuina, ob cuius prophana
 tionem Heliodorus cœlitus percutitur, testis est
 secundus liber Machabæorum cap. 3.
 Sed forte dicunt, Hæc omnia ut trita noui-
 mus, sed quid ad Nouum Testamentum, ad quod
 illud Christi uerbum Samaritanæ dictum, spectat:
 Mulier crede mihi uenit hora, quando neq; in mō
 te hoc, neq; Hierosolymis adorabitis patrem?
 Respondeo, Multum per omnem modum, Hæc
 omnia ad Nouum Testamentum, quando et Chri-
 stus Noui Testamenti mediator et autor, ē tem-
 plo eiecit uendentes & ementes, uocans templū,
 domum patris sui, cum tamen sciret, totum mun-
 dum domum patris sui esse. Quid quod & Pau-
 lus Corinthios arguit, quod minus honorabant
 Ecclesiam, dicens: Nunquid domos non habetis ad
 manducandum? An Ecclesiam Dei contemnitis?
 Num congregationē contemnebāt? Certē non, cū
 addatur. Nunquid domos non habetis ad mandu-
 candum: quasi diceret: Domus uestre manducati-
 oni carnali deputata sunt: Hæc uero orationi &
 cœnæ Dominicæ, cui ob hoc reuerentiam debetis.
 Sed

DE LOCO TEMPLI.

Sed dicis: Estò Ecclesiæ sint, quid autem illarū delibutio? Dic mihi quisquis hæc obijcis, An non omnis creatura Dei bona est? Scio, dices etiam. Cur ergo Paulus dicit, illam sanctificari per uerbum Dei & orationem, cum tamen olim in prima creatione, scilicet benedicta fuerit? Quod si esca denuo rectè per Dei uerbum sanctificatur, quanto magis coacta lapidum congeries, pro uerbo Dei deputata, sanctificatur per uerbum Dei et orationem, quia certe maior uerbo Dei & honor quam humano corpori debetur? Præterea quare non ueneraris in lapidibus uerbum Dei, cum illud in elementis honores? Dic obsecro, quid est aqua nisi aqua, sed si uerbum uitæ accesserit, fit Sacramentum? Et cum Sacramentum preuereris. Immo si quis panem sanctificatum pedibus calcaret, indigne ferres. Quo stomacho igitur ferre potes, rerū diuino cultui cōsecratarum, prophanationem?

Obiectio
aqua Ec-
clesiarum
consecra-
tionis.

1. Tim. 4

Quid sit
uerbū dei.

Dicis forsā, Sacramenta ueneror, quia institutionem lego, in eiusmodi uero nō: Aestimo autem, præter uerbum Dei attentare nihil quenquā debere: etiam Ecclesiam. Si hoc dicis, impudentissimè Ecclesiam calumniaris, quasi sine uerbo Dei quicquam attentet. Quid tu dicis uerbum Dei? Num illud scriptum? falleris maxime, Nam uerbū Dei manet in æternum, illud uero igne absumi potest

SEDELI CAPVT II.

test. Rectius diceres: Voluntatem Dei, siue se præcepto, siue etiam consilio manifestet, uerbum Dei esse, Quod si diceres, cauillari non posses, Ecclesiam Christi sine uerbo Dei quicquid facere scilicet, cum fruatur Spiritus sancti colloquio, qui nihil aliud quam uerbū Dei loqui potest, cū scrutetur

1. Cor. 2 omnia etiā profunda Dei. Tanti ergo ad minus facias: rogo, uerbum inspiratum, quanti pendit scriptum. Cum diuinus Cyprianus eiusdem puerne de Abtetur autoritatis, quæ Ecclesia Spiritu sancto iubent lutione pe te instituit, cum ijs, quæ immediatē à Christo instituta leguntur. dum.

Si igitur filius es Ecclesie, tantum præsumptionis crimen, matri tuæ minime ascribas. Quod ut facilius tibi persuadeat, memora tibi ea, quæ dicta sunt ad propositum de scala Iacob. Ecce enim in loco, quo ædificandum erat templum, angeli ascendere, descendereque uidentur, & dominus inniti scale, quo disceres in domo, Deo consecrata, uirtutem diuinam præstantius operari, celumque copiosiori donorum defluxu apertum esse, ut nihil sit, quod ibi nō obtineatur. Cur enim uerbo suo, pius pater, non misericorditer assisteret, qui illud in usum nostrum reliquit? Vere assisteret, nisi malicia obstiteris.

Moraliter Hinc facillimum fuerit deprehendere, quid ex ijs,

DE LOCO TEMPLI.

ex ijs, quæ de templi loco diximus, spiritus ædificationi accommodari possit. Spiritus siquidē Christiani, templum Dei est, cuius constructionē, quis inchoat, quis continuat, quis deniq; perficit, nisi spiritus Christi? quem qui non habet non est eius. Ipse enim præuenit, ipse cõitatur, ipse cõsummat. Opera sp̃s. Qui nisi præueniret, quis daret cogitationes suas, ut reuerteretur ad dominum? Quis applicaret sti in non illi cor suum? Quis tandem bene uellet? sed et nisi bis. comitaretur, quis per fidem iustificaretur? Quis aliqd uita dignū faceret? Et nisi cõsummaret ille, tu a gratia excideres, tu in tempore tribulationis a Deo tuo deficeres, tu deniq; ad salutis portū perditis omnibus prius bene actis, non appelleres. Porro ut in te spiritus ueniat, ut in te iugibus incrementis gratiam augeri faciat, locum tibi solidum queras, præcipuē si animus est ad alta diuinorū mysteriorū cõscēdere. Locus aut̃ solidus, alius cogitari potest nullus, q̃ sit Christi passio amarissima. Hæc enim ē, quæ humanā mentē contra omnia uana stabilit: Hæc est, quæ in omni tribulatione cor fortificat: Hæc est, quæ illiteratos docet profunda scripture mysteria intelligere. Quippe quæ sit Euangelii uiuū, in quo omnis ueritas non mortuis literis, sed uiuo spiritu, expressa lucet. De quo Euan. docta erat Ceoilīa uirgo, doctus Antio. doctus

De passio
ne domini

Euangelii
um uiuum

SEDE LII CAPVT II.

Doctus Franciscus, Docti sancti Eremitæ: quorū eruditionem mundus stupet, miranturque sæculi huius sapientes. Tanta namque illis scientiæ copia, ut non solum quid agendum, quomodo Deo placendum: quomodo etiam in charitate pergendum, sed et archanorum secreta, cœlestium spectaculorum ueritates, ac quæstiones fidei difficillimas, usque ad miraculum pernoscerent. Quod perpendens diuus Bernardus, ex hac passione sibi collegit fasciculum myrrhæ, quem inter ubera semper positum tenens, et meritorum et scientiæ diuinæ, copiam adeptus est.

Meditatio de passione Christi
Ezech. 3. Hæc igitur ianua est ad uitam Christianā, in-
 mō ipse cardo. Hæc liber est intus et foris scrip-
 tus, qui comestus in ore ut mel dulcescit, tam pin-
 guis, ut et uentrem animæ copia sua intumesce-
 re faciat. Absque hac igitur passione, frustra tibi
 et inaniter blandiris de Euangelij scientia, Nain
 si hanc ignoras, quid scis? cum hæc sit Christiani
 potissima lectio, ac præcipuum studium: siue quo
 etiam abstrusa mysteriorū nosse, uanitas est. Sed
 et nisi in hac te exerceas, ex hacq; haurire uelis,

Varij de contemplatione tractatus
 nescio in contemplatione proficias an deficias.
 Aediti sunt de contemplatione tractatus multi,
 omni laude dignissimi. A sanctis item multa præ-
 Tractatus clarè dicta, de abstractione ab imaginibus, de in-
 tran-

DE LOCO TEMPLI.

trando in Iesu secretum, per animæ potentias, per creaturarum pondus, numerum et mensuram Sed et per tria appropriata, per nomina diuina, aliquando per omnium rerum abnegationē, modo cōtrario, Et ut aliquid efficerent, docuere cor simplicare, ita enim a phantasijis in suam nuditatē animum contrahere, uocarunt, præscribere exercitiorum formulas, Sed quid hæc omnia? præclara certe.

Sed crede mihi multo facilius & meo quidem Amor Dei iudicio dignius docuit, qui ad docendam contemplationem nihil aliud dixit, nisi duo tractauit. Pri- tionem passi- mum domini passionem, Alterum amorem diuini- onis Chri- num. Primo passionem Dominicam, Christiano sti. meditationem omnium esse utilissimam censuit, quod certe uerum est, quid enim utilius meditari potest humanus intellectus, quam id, quo diuinus amor maxime gignitur, & maxime incenditur? Estò contemplationis syluam non statim præstet: Estò, curiositati humana non satisfaciat: medium tamen est, instrumentum est, quo etiam, si modo eo uti noueris, ad tertium cælum rapi possis. Janua re-

Immo hæc est sola diuinæ contemplationis id- Etæ contē- nua, quam si quis uelut contemniens transeat, nes- plationis. cio, freneticum ne dicam, aut Phantasticum futurum, an contemplatiuum. Equidem hoc unum

D scio,

SEDELI CAPVT III.

scio, multos ex præceptionibus in contemptando se exercuisse, sed aut nihil nisi errores, passioneseque ignominiosas, aut nihil aliud nisi aridas rerum Theorias haussisse: Qui si in meditatione uitæ Iesu Christi humiliter perdurassent, sapientiam, id est sapidam scientiam, citra errores accepissent: quam solet Deus dare amare cupienti, non superbe curiosa, quæ non oportet, nosse scilicet gliscenti.

Amor di- Propter quod ille Egregius uir, dum de con-
uinus. templationis monte sermonem haberet, ad a-
Ioannes morem pro altero uidelicet sedulo suadebat, amo-
Gerfon. rem commendabat: amorem primum et ultimum contemplationis ponebat, Et rectè quidem ille atque doctè. Nam amor diuinus, absq; hoc quod sua pte ui impetrat, luminosus est, ut nõ possibile sit, si desiderio aliquo pio cõcutiatur, quin scintillet, quin flammam emittat, Non enim est ut propheta ille, cæcus ac errans, sed (ut dixi) luminosus, cui si addas impetrandi uirtutem, ad quam secretorum noticiam non peruenire quibit? quando non possit non implere Deus esurientes? quando etiam non possit non sermocinari, cum simplicibus sermones suos timentibus? Quomodo enim posset tam sitibundam animam luce sua non perfundere, bonis suis non implere: quando etiam

Esurere

DE LOCO TEMPLI.

Esire ac Danieli desiderantibus, diuina se lux im-
pertitur?

His omnibus exactè ponderatis, uidebis duo
hominum genera in contemplatione uera defice-
re. Primum eorum est, qui solum proprijs ingenij
sui conatibus, nulla alia uel certe exili, se purgan-
di: se per amorem exercendi. sequè humiliandi,
habita ratione, ad præscriptas, quas forte legerūt
formulas in speculando nituntur: quasi Deus sit
ceu auis uenatica, qui cadauere sibiloq; inuite-
tur. Secundum uero eorum est, qui solo ocio, non
labore ut priores, id consèqui uolunt: quorum
mos est, composito corpore, oscitabundo ore, do-
mi uel in Ecclesia sedere, putantes iuxta germa-
nicum adagium, **Das im gepraten vögl**
in das maul fliegen sollen. Hoc est, *assas*
(ut aiunt) *auiculas ori inuolitaturas.* Qui tamè re-
ctè estimarent, si ocio laborioso & non inani, o-
cio, inquam, desiderio amoroso pleno: in cor-
dis puritate niterètur. Rectius ergo rem hanc
tentant, qui eam non nisi eleemosynam
credunt, & ut talem
querunt.

Duo homi-
num con-
templati-
uorum ge-
nera.

D 2 DE

SEDEII CAPVT III.

DE FVN-
DAMENTO TEM-
PLI CAP. III.

CONSYDERATIO I.

VID hic dicturus sum Charissi-
mi: nunquid non plura de templi
fundamento dicta sunt? utiq; Sed
nō ea quæ hic dicēda sunt. Videtur
titulus aut prioribus aduersum

quid, aut superfluum portendere, sed uos cauta
prudētia iudicium suspendite. Nihil hoc loco fun-
damento detracturi sumus: quod ex sententia Pau-
li est, Christus Iesus, is enim & templi locus &
uerum fundamentum est: nihil rursus, quæ de eo-
dem diximus repetituri. Porro de illo dicemus
fundamento, super quo Ephesios ædificatos scri-
bit Paulus cap. 2. quod scilicet est, Apostolorum
& prophetarum. Ut iam Christus Iesus non fun-
damentum dicatur, sed lapis angularis: Id quod
scio permittetis, cum sic Paulus Apostolus loqua-

Tu es Pe- tur, sicq; scrip- tura habeat.

trus &c. In quem etiam sensum, uidetur illud Christi
uerbum

DE FVNDAMENT. TEMPLI.

uerbum ad Petrum sonare: Tu es Petrus, et super hanc petram edificabo Ecclesiam meam, *Matth. 16*
 Non obstante quòd supra fidem, quam confessus est Petrus, Ecclesia edificata est, quando fides nō nisi in Petro, Christi interpellatione confirmata legitur. Sic enim ad Petrum Christus ait: Simon Simon, ecce Sathan expetiuit uos, ut cribaret sicut triticum, ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos. Ecce fides, quam Petrus confiteatur, non nisi in petro sit petra, quomodo enim aliàs esset petra? quomodo Ecclesie fundamentum, si non esset cor humanum, & id si esset, in eoq; si des deficeret: Num staret fides ut uniuersale Placitum? Aut Ecclesia esse posset, in qua non esset, qui confirmaret fratres uacillantes? Ne igitur scandalizemini, si dixero, Apostolos fundamentum esse Ecclesie, quando id Paulus dixisse, & Christus intellexisse creditur. At non fundamentum primum, quale est terræ solum, sed fundamentum in fundamento, & petra super petram, quale quid etiam in edificijs mundanis esse non dubitamus. *Luce 22*

Duplex

Esto exemplum quod præ manibus habemus, fundamentum in templo Salomonis, cuius fundamenta (ut Iosephus scribit Antiquitatum suarum libro 8. cap 3) primum et secundum

D 3 in gimi cundum.

SEDELI CAPVT III.

in nimiam terræ profunditatem posuit. Audis iam terræ nimiam profunditatem. Ecce primum uerumq; templi fundamentum, Vis iam aliud? Ecce Salomon præcepit (ut legis 3. Regum. 5.) ut tollerent lapides grandes & preciosos in fundamentum Ecce secundarium. Quod si cū priore coniungas, duo erunt fundamēta templi: eritque posterius illud, non ex se subsistens, sed in priore, quod quidem per se.

Ecclesie Quo respectu nihil absurdum habet, quod plura fun Ecclesie plura fundamenta dicimus. Nam & damen: 1. consone ad ueritatem & scripturam loquimur. Psalm. 86 Nam Psalmo 86. Propheta ciuitatem Hierusalem, quam utique Ecclesiam intelligebat, mente reuoluens ita cecinit: Fundamenta eius in montibus sanctis. Fundamenta pluraliter dicens, ut iam non ad Christum unum, quod canebat, sed & ad Apostolos pertinere intelligeretur: præcipua cū addat: in montibus sanctis, uelut seipsum exponēs, eo q̄ montes sancti hoc loco nō angeli sed Prophete atq; Apost. recte accipiantur: q̄ppe qui sint fidei nostre primi duces. Et ne etiā hāc expositio nē quis calumniari possit, recte ad Apostolorū numerū, ciuitatis sanctæ fundamenta diuisa, Ioan. uidit. Sic enim scripsit in Apoc. suæ ca. 21. dicens. Et murus ciuitatis habens fundamenta 12. et in ipsis, duodecim

DE FVNDAMET. NTEMPLI

duodecim nomina Apostolorum agni. Stat igitur nunc Ecclesie aedificiū, primū quidē super Christo fortissimo mōte, deinde super fundamēto Apostolorū et Prophetarū. In quo fundamento diuina sapientia, in ipsa montis admiranda profunditate, posuit lapides grandes, lapides preeciosos perfectissimosq;: qui tantā aedificij molē sustentare possent. Posuit, inquā, ceu Christianae religionis magistragos, preeceptoresq; in se perfectissimos viros: quorū non solū doctrina, sed et perfectissima uita conuerterentur, quicunque essent credituri.

De Apostolica perfectione.

Hinc est, q; disciplina Ecclesie summo rigore cōuerpta est, quatenus oēs homines palā uiderent, non nisi a summo omnium domino esse posse, quicquid illi suaderēt, quorū tam diuina esset inter homines conuersatio. Quod utiq; ita fieri oportuisse, intelligere facillimū fuerit, quandoquidē nemo est tā stolidus, qui non sciat, mundū non efficacius q̄ uirtute ad fidē perducī potuisse, uirtus autē illa, quā sentimus diuinam, non nisi in simplicitate, gloriosior innotescere poterat, et non nisi in perfecto corde consistere. Proinde non mirandum si tunc in Apostolis summa erat paupertas rerumq; omnium contemptus, quando illorū erat ire in uniuersum mundum, ad praedicandum Euangelium omni creaturae. Non item mirum, in ipsis

Apostolorum cōuersatio et uirtus.

SEDELI I CAPVT III.

Spiritus plenitudinem nobis prædicari, quibus incumbebat demonia eijcere, morbos sanare, omnibus linguis tribubusq; Euangelium loqui, ac persuadere: Et quod non minimum est, futuris Evangelicæ iustitiæ integritatem in se effingere. Vnde statim plura notatu dignissima sequuntur.

Apostoli *Primum. Quemadmodum Apostoli seipsos*
uocari à Deo. *non posuerunt fundamentum, sed à Christo positi sunt, a quo etiam electi et uocati ad Apostolatatum: Ita et hodie nemo deberet se ad honores ingerere, nisi uocatus per Spiritum sanctum: quod cum passim negligatur, non mirum si prælati Ecclesiæ, hodie pauca aut nulla edunt miracula: quippe qui gratiam et Apostolatatum non a Deo sed a principibus expectant, Fœlix igitur Ecclesia, quando non ad honores, sed ad labores anhelabant: quando non nisi coacti honoribus assentiebant, quotquot ad Episcopatum assumebantur.*

Secundum. Quia Apostoli Apostoliciq; uiri, ut dictum est, in fundamentum non eligebantur, ut ab edificio sustentarentur, sed ut et ipsis post primarium fundamentum edificium subsisteret, ipsisq; niteretur necessum erat, ut post Christum gratiæ et ueritatis plenitudine excellerent. Gratia igitur illis erat, plenitudo in uita et uite perfectione, ut Ecclesia non fœlicius certe referat.

forma

DE FVNDAMENT. TEMPLI.

formari posset, quàm iuxta primum illorum exemplar, quorum erat cor unum, & anima una. Qui, quia gratia pleni sic erant, ut etiam unctionis oleum usque in oram uestimenti, in nos scilicet deflueret, ut & nos illorum meritis adiutissimus: Non mirum, si et ueritate: quandoquidem, spiritus ille non solum est sanctificator, sed & ueritatis doctor, quod si iam etiam ut oportet ueritate plenos crediderimus certissimos illos fidei doctores fuisse, dicere oportet. Quibus dictum est præcipue: Qui uos audit: me audit, et qui uos spernit, me spernit. Quod certe non diceret Christus, nisi tam certi essent in docenda ueritate doctores, ut de illis nulli ambigere liceret, aliàs, quomodo audiret Christum, qui Apostolos audiret?

Luce 10

Verum, quia indubitatè ad Apostolos spectat, et primum quidem, illis & hoc præcipue tribuimus, quod item dictum est Ioan. 14: Rogabo patrem, & alium Paracletum dabit uobis, ut maneat uobiscum in æternum, spiritum ueritatis, quem mundus non potest accipere, quia non uidet eum, nec scit eum: uos autem cognoscetis eum, quia apud uos manebit & in uobis erit. Videtis Charissimi, unde sit ueritatis plenitudo, doctrinæq; Apostolicæ certitudo? Nempe quia consolator in ipsis spiritus ueritatis, qui in eis maneat non ocio

Apostolica doctrinae certitudo.

D s sus

SEDELI CAPVT III.

ſus certè, ſed ut doceat illos omnem ueritatem, & ſuggerat omnia, quæcunq; Chriſtus dixit. Si igitur ſpiritus manens, docuit omnem ueritatem, iure Apoſtolica cognominata eſt Eccleſia Chriſti, eo quòd Apoſtolos omnis ueritatis credendæ habuerit praeceptores.

Ex quibus max ſequitur, fidem Catholicam non tutius diſci, quam ab ijs, quos ſpiritu ueritatìs conſtat fuiſſe perdoctos, quosq; conſtat eorum fuiſſe fidelìſſimos æmulos Non indiget utraque huius diſti particula probatione. Nam unde nobis ut credamus? Nonne hinc quia obedi-
Obedien-
mus, intellectum noſtrum captiuantes in ob-
tia in cre-
ſequium fidei? ſed unde obedientia? Nonne ex au-
dendo.
toritate? utiq;. Cui autem tanta eſt autoritas,
De hac re
ut a nobis credendi exigere queat obedi-
plura. c. 8
tiam? Nonne ſpiritu ueritatìs? utique Quod ſi uerum eſt, quocunq; modo nobis uox ſpi-
ritus ſe inſinuet, ad obediendum fidei obli-
gamur. Nihil enim refert, ſiue per ſe, ſiue
per homines, ſiue per ſcripta loquatur nobis.
Supra de
Vnum etenim & idem uerbum Dei eſt, ut etia-
loco tem-
am prius dicebamus. Fallor ſi non etiam di-
pli,
uinus Dionyſius, in hanc eat ſententiam. Age
citemus eius uerba, ne ex nobis omnia iſthec
commentari uideamur. Scilicet pater ille ſan-
cer

DE FVNDAMENT. TEMPLI.

cer, cum in principio Ecclesie Hierarchie,
 institutum suum aperiret; sacerdotijque functio-
 nem ut sacratissimam commendaret: & ad quid
 esset instituta, uerbis paucis ostenderet: tamen
 unde diuina illa omnia desumpturus esset indicare
 uolens, subdit: Substantia enim sacerdotij nostri,
 scriptura sacra est, nobis tradita diuinitus. Porro
 huiusmodi plena uenerationis eloquia dicimus,
 quæque a beatissimis patribus nostris, a qui-
 bus sacris mysterijs imbuti sumus, in sanctis ac
 Theologicis commẽdata sunt libris: ac præterea
 quæque ab eisdem sanctissimis uiris sacratiore
 & purgatiore, & propinqua, quodam modo cæ-
 lesti hierarchie, doctrina, sancti duces ac præce-
 ptiores nostri didicerunt, ex animo in animum,
 (medio intercurrente uerbo corporali quidem,
 sed quod carnis penitus excedat sensum, sine lita-
 ris) transfusa sunt.

Dionysius
 Areopagi
 14.

Duo gra-
 dus scri-
 ptura, aut
 potius due
 species.

Expendamus nunc sanctissimi uiri uerba con-
 tra aduersarios. Primum dicit, substantiam sacer-
 dotij esse scripturam sacram, & recte quidem. Ni-
 hil enim sacerdotium nostrum esset, nisi ex scri-
 pturis fundamentum functionis suæ haberet, por-
 ro scripturam sacram eā uocat, quæ diuinitus est
 tradita, secernens illam ab ea, quæ demonum in-
 stinctu homines sibi dictarunt. Ab ea etiam, quæ
 humani

SEDELI I CAPVT III.

humanitus etiam ad rationis regulam tradita est. Que duo adeo uulgaria sunt, ut nemo refragari possit, quod omnium sectarum hominibus, & sacerdotij substantia, et sacra scriptura cognite nō habeantur, cuius uel unus Iamblicus de mysterijs testis est, qui & sacerdotij & sacrorum eloquio-

Que sit rum nomina uersat. Omissa igitur eorum tractio
sacra scri- ne, Videte iam quomodo diuinus pater scriptu-
ptura di- ram sacrā secernat, quomodo eam scilicet accipi
enda. at. Atqui si recte diligenterq; illius uerba trutinā
uerimus, uidebimus scripture sacræ duas esse spe-
cies, unam eorum quæ à beatissimis patribus no-
stris, Mattheo utiq; Marco, Luca, cæterisq; Apo-
stolis, in sanctis Theologicisq; commendata sunt
libris: in quorum ordine sunt etiam ueteris instru-
menti uolumina. Alteram uero eorū, quæ ab eisdē
sanctissimis uiris, qui uel a Christi ore, uel spiri-
tus sancti allocutione priuata hausērūt, heredita-
ria quadā traditiōe ad succedaneos deriuata sunt,
quā hic sanctus pater uocat sacratiore doctrinā,
eo quod purgator sit, quippe quæ purgatoribus
animis contingat, purgatioreq; modo. quia per
sacrationis intelligentiæ arcana: Hincq; celesti hi

Heretici erarchiæ propinqua: cui sacratiore modo per in-
contemnūt telligibilia ueritas diuina innotescit.

sacrationē Quod cū ita Apostolicis uiris uisum sit, Quid
falla

DE FVNDAMENT. TEMPLI.

fallaciter aut certe maliciosè Ecclesiæ inimici scripturas petunt, quando pro scriptura nil nisi literam uolunt, sacrationem scripturam calamo spiritus exaratam contemnentes: cum tamen legem Christi, in tabulis cordis scribendam, ex Hieremia legant, cum etiam nobiscum consitcantur: Credo sanctam Ecclesiam. Quid obsecro sentiunt in fide? Nunquid etiam non nobiscum sentiunt patrem, filium ac spiritum sanctum, unum uerum Deum uiuum: Hincq; eiusdem gloriæ ac autoritatis? Scio quod sentiunt. Quod si ita est, sentire quoq; deberent, non minori autoritate dignum, quod spiritu sancto inspiratum esset, quàm quod Christi ore innotuisset, quando non minor spiritus sanctus filio, quando etiam non loquitur a semetipso, sed quæcunq; audit loquitur.

scriptura.

Hiere. 38

Ioann. 14

In sermone de ablutione pedum

Actor. 8

Actor. 15

cretum

Si igitur uerè de Trinitate sentirent, Immo si uerè de Ecclesia, cum diuo Cypriano eandem darent autoritatem, occulto uerbo, a spiritu sancto reuelatis, quam dant a Christi ore traditis, præsertim cum exemplis authenticis cogantur, nisi exemplum non sit, quod Apostoli in nomine Iesu baptizauerunt, cū tamen mandatū accepissent baptizandi. In nomine patris et filij, et spiritus sancti, Nisi etiam exemplum non sit, quod ante promulgatum, in Concilio Hierosolymitano, de-

SEDELI CAPVT III.

Actor. 15 eretum Petrus promisit : Visum est spiritui sancto et nobis.

Hæretici Quam contumeliosi igitur sint Ecclesiæ inimi-
peccant in ci in Christū, spiritum sanctum, ipsamq; Ecclesiā,
Christum, quis satis uerbis consequi ualeat? Nam de Christi
in spiritū promissione, uel dubitant, uel male sentiunt, Chri-
sanctū et stus promisit se spiritum sanctum Ecclesiæ docto-
in Ecclesi rem missurum, qui docturus sit omnia, inter quæ
am. et illa connumerari debeant, quæ Christus ad-
huc dicere huc dicere omiserat. De spiritu sancto item male

Iohan. 14 sentiunt, cui autoritatē decēdi auferre conantur,
 ac si minorem cum hæreticis patre filioq; uelint. De
 Ecclesia uero, bone Deus, quis satis exprimat quā
 peruerse quanq; contumeliose iudicet. Cum illam
 non tanto dignentur honore, quanto literam scri-
 ptam, cum ea tamen autoritatem non habcret, si
 illa non dedisset, illaq; esset etiam hac omnino de-
 perditā. Quis enim audeat dicere, Ecclesiam ex li-
 tera scripturæ pendere, quando possibile sit codi-
 ces omnes perditum iri, Ecclesiam uero minime?

Quod Apostoli spiritu sancto pleni aduerten-
 tes, ut stabilem certissimamq; dei nostræ regu-
 lam ostenderent, in symbolum posuerunt: Credo
 sanctam Ecclesiam: nusquam autem, credo san-
 cta Biblia, quod Ecclesia fidei stabilis sit regu-
 la, semper manens, ceu scriptura spiritus sancti

XIIII

DE FVNDAMENT. TEMPLI.

*uiua: Biblia uero sint eiusmodi, quæ hominum uel
 ignorantia uel malicia intercidere una hora possint.
 Velint igitur nolint, fidei ueritates, non solū ex li-
 tera scripturæ, sed et Ecclesiæ traditiōe, discendas
 esse, nobis concedent. Hincq; nō minus Ecclesiā q̃
 testamenti noui uolumina ad Euāgeliū pertinere:
 Immo Ecclesiā propter spiritus certissimā presen-
 tiā uiuum esse Euangelium: literā uero nō nisi mor-
 tuum. Alioqui, quā causā Apostoli in symbolū Ecclesiæ uer-
 bu posuissent: Credo sanctam Ecclesiam, nisi ut fideli uerū est Eu-
 bus fixa memoria tenendum inculcarent: Congre- uangelium.
 gationem esse hominū usq; ad ultimū iudicij diē, p-
 duraturam, in qua sit semper uera fides charitate
 sp̃eq; uiuens. Ecclesia enim non infidelium, sed fi-
 delium cōgregatio est Est ergo in terris congre-
 gatio uera fide prædita. Quod cum fidelibus per-
 suadetur, qd magnopere illis curæ sit, de occiden-
 te litera, quando illis impromptu esse potest fi-
 delis illius congregationis rectissima traditiō?
 præsertim cum litera deprauari hominum mali-
 cia possit, congregatio uero illa non: quippe quæ
 sit firmamentum atq; columna ueritatis, aduersus
 quā portæ inferi præualere nunq̃ possint. Ex qui
 bus etiam colligis, seipsos decipere, inaniterq; la-
 borare eos, qui hæreticos ex sola litera cōvincere
 conantur, neglecta infallibili Ecclesiæ regula.*

1. Timo. 3

Tertium.

SEDELI CAPVT III.

Tertium. In maiorum fide, simplicium fides saluatur, sicut in Ecclesie fide cuiuscūq; fidelis credulitas, modo absit pertinax contrarie asserti-
onis adhesio. Quod ideo addimus, quia solent hæ

Falsa pro retici, hoc uno se tueri, hoc unum imprimis pro-
testatio hæ testari, Quod scilicet nihil sint contra Ecclesiam
reticorum asserturi: cum tamen adeo mentiatur iniquitas si
bi, ut pudeat dicere. Cum enim ad disputationem
uentum fuerit, nihil magis laborant, quam cum
pertinacia Ecclesie aduersari. Porro rectius pro
testatur, quisquis ex corde uero dicit, Credo
quicquid sancta mater Ecclesia credendum tradit,
nec uolo pertinaciter, Immo nec scienter cuicūq;
assertioni contrarie adherere: paratus semper
doceri corrigiq;, præsertim ab ea Ecclesie parte,
in qua maior fidei Catholice consensus inueni-
tur, ubi et fidei domicilium, Ecclesieq; caput.

Simplices
saluari in
fide Maio
rum.

Ioann. 7

Quod uero simplicium fides, in maiorum fide
saluetur, ueteris testamenti populus testatur, cuius
pars non minima, quantæ fuerit simplicita-
tis, quis non nouit, quanto etiam doctiores de illa
palam protestari ausi fuerint: Turba hæc quæ nõ
nouit legem domini, maledicti sunt. Fallor si non
hodie Iudeorum simplices id testentur, qui si a
Christiano aliquo rogantur, nihil aliud responde-
re inueniuntur, quam hoc, interroga doctiores,
quicquid

SEDEL II CAPVT III.

quicquid illi sentiunt, & nos sentimus. Sed quid de illis in uniuersum, cum huius rei exemplum uel illi præbeant, qui in simplicitate Sabbato pu-^{1. Mach. 2} gnare noluerunt? Accedunt his etiam noui testa-
menti exempla cotidiana, quæ nemo enumerare posset. Quis enim omnium hominum opiniones singulares recenseat, quarum tot pene sunt sensus quot capita: ut unus credat hoc, alius aliud: sed quomodo in tanta diuersitate saluarentur, si non in maiorum fide, cui sese subdunt, quando in tanta diuersitate possibile non est, erroneas non esse simplicium opiniones, sed quis tantam hominum turbam damnet? ego non cum: non si ex doctioribus excusari mereantur aliquando, nisi forte opinionis Papiæ Hyrenæi, Victorini, Lactantij atq; Cypriani uenia, dignas nemo putet. Excusemus igitur simplices, dummodo non omnino in ijs errent, quæ citra excusationem omnem, & scire debent, & nosse possunt.

In quam sententiam, loquitur diuus Gregorius^{Gregorius} Iob. 1
us, tractans illud Iob: Boues arabant, & asine pascebantur iuxta eos, ita scribens. Quid aliud in figura per boues quam bene operantes: quid aliud per asinas, quam quosdam simpliciter uiuentes accipimus? quæ bene iuxta boues pasci referuntur: quia mentes simplicium, etiam cum alta capere

E non

DE FVNDAMENT. TEM.

non possunt, eo magis uicinae sunt, quo & frater
na bona, sua per charitatem credunt, cumq; inui-
dere alienis sensibus. nesciunt, quasi in pastu se mi-
nime diuidunt. Simul ergo se asinae cum bobus re-
ficiunt, quia prudentibus coniuncti, tardiores eorū
intelligentia pascuntur. Sed de hac re satis.

De ordi- Quartum. Cum fundamentum muri lapides su-
ne Eccles. stentet, quo minus curruant, connexione soluta,
cur non & quo ad Ecclesiasticum ordinem, sustē-
tent primæui patres recentiores, quo minus ordo
Ecclesiasticus irritetur? Nonne id olim in ueteri
lege est? utiq;. Nam dignus erat Aaron, qui
sacer fungeretur, at dignus non erat Cay-
phas: Aaronica tum perfectio ita Cayphæ suffra-
gata est, ut ordinem Deus irritare noluerit, quin
Cayphas summo sacerdotio fungeretur. Cur igitur
idem non esset & in noua lege? Petro com-
mittitur cura pastoralis uniuersi gregis Domini-
ci, quod plus omnibus diligebat: & num plus di-
Ioann. 21 ligat, tertio inquitur: Cur ergo in sequa cibus,
ob dilectionis imperfectionem, ordo in Petro non
continuetur, qui in Aaron sequacibus stabili te-
Ordo nore perdurasse legitur?

non uita Quid impediatur, quo minus Papa summus sit
in papa Pontifex, si minus Petro diligat, quando in Eccle-
respici de stastico ordine potissimū ualet electio diuina, non
bet.

meria

SEDE LII CAPVT III.

meritum nostrum? alias enim super incerto constitutus esset, quis enim scit amore ne, an odio dignus sit aliquis. Nihil igitur ad Ecclesiæ filium, qualiter uiuat Papa, dummodo iuxta ordinem electus sit: Quippe qui sciat non eandem omnino assumptionis esse rationem in recentioribus, quæ in illis primis, In his enim meritum aliquod locū habebat: neq; enim indignus à Deo eligebatur, id quod in Aaron & Petro in confesso est: Taceo iam Reges, Dauid ac Salomonem. In illis uero potissimum uiget electio, ita ut non minus Petri perfecta charitas successoribus suffragetur, quam Salomoni Dauidis probitas. Eccles.

Vnde iam emergit illud commune dictum, Ex Diuina in ministri malitia sacramentum nihil uitari: quod institutio in scilicet Christus Ecclesiam suam non super homi sacramentum merita, sed super uerbum suum fundauerit, sacramentaq; hinc non ex hominum qualitate, sed diuina institutione operentur. Vnde non satis mirari possum: quorundam dicam ne stultitiam, an malitiam, qui interrogare solent, quando de summi Pontificis primatu agitur. Cur Papa nō plus diligit? Cur ergo Petrus ter rogatur num plus diligiat? Cū tot ueteris instrumēti habeant exempla, quibus doceri possent, Institutionē & pactum diuinum id esse, quod quosdam quidem dedit Apo-

E 2 sto

DE FVNDAMENT. TEMPLI

Ephes. 4 stolos, quosdam autem Pastores & Doctores: Et eiusmodi sane non ad unum annum, sed per omne tempus Ecclesie, ideoq; institutioni tribuendum, quod successio electione potissimum ualet, suffragante primorum merito. Sic enim de Regibus actum est, quorum plurimi non in institutione diuina Dauidisq; merito tolerabatur. Sed hæc hucusque

Affectus Quintum. Vtilissimum est Christiano, si fulcia & speciatu fundamento non solum quo ad fidei doctrinam ale refu= sed & quo ad uiuendi modum, intercessionisq; augiū ad alixilium, ad quod maxime promouebitur si sibi san quem san= ctorum aliquem deligat, ad quem pie afficiatur, ctorum. cui se commendet: queng; sibi imitandum proponat. Quod si me absurdum quid scribere ac consilere suspicaris, reputa tecum, quam non sit inter diuos inuidia: sed quisquis unum delegerit, omnium amicus factus sit, cogita. Deinde, quam sufficenter id Paulus ipse adhuc in terris uiuens uoluerit: uide, si non idem consilium prudenter commendauerit. Si enim legas. 1. ad Corinth. epistolam. cap. 4. audies quam diligenter, quamq; studiosè in se Corinthiorum affectus concitet, Sic enim scribit. Nam si decem millia pedagogorum habeatis in Christo sed non multos patres. Nam in Christo Iesu per Euāgelium, ego uos genui. Ro

SEDELI CAPVT III.

go ergo uos, imitatores mei estote, sicut & ego Christi. Putas Paulum alienæ gloriæ inuidum fuisse, dum hæc scriberet? minime: Aut putas eum cæteros Sanctos Euangelij ministros floccipendisse? neutiquam.

Quid ergo causæ est, quod tam affectuose se illorum patrem persuadere conatur: alios autem quantumuis in Christo, non nisi pædagogos, nisi quod eorum affectû nuncupari cupit? Sed ad quid tantopere ipsorum affectum uenatur? Vtiq; quantumuis affectu propensi talem imitentur, atq; talem sibi in exemplum præstituant. Vtile igitur fuerit ad aliquem Sanctorum affici, quem præ cæteris tibi imitandum proponas. In qua re laudantur ordines a sanctis patribus instituti, Laudantur & fraternitates, quantumuis eas uituperent Ecclesiæ inimici Vuicleffistæ. Fraternitates enim a ueteribus, primum quidem ideo institutæ sunt, ut frater adiuuetur a fratre, pia quadam bonorum operum communicatione. Deinde, ut quotquot illis se deuouerunt, ad patronum suum afficiantur, sic quæ affecti, sibi non solum intercessorem, sed & exemplar quoddam bene uiuendi, illum ex omnibus seligant: ad quem aspiciant, quem inuocent, quemq; omnibus modis toti mundo propensum reddant. Quod uero tēporibus nostris hæc omnia

Cur Paulus se patrem, alios autē pædagogos uocat.

DE MVRIS TEM.

1065 *luxurijs aguntur, non institutionis, sed abusus ma-
lum est. Voca igitur O Christiane, si quis est, qui
tibi respondeat, & ad aliquem Sanctorum conuer-
tere: qui patronus tuus sit, qui tutor, qui & uita-
e exemplum.*

DE MV- RIS TEMPLI.

CAPVT III.

CONSYDERATIO I.

*Atis de fundamento templi nos di-
xisse arbitramur, reliquum est, ut
iam etiam muros erigamus. Quod
melius non efficiemus, nisi Sapi-
entissimum Regem imitemur. Imi-*

*Lapides tabimur autem si prius lapides politos in fabrica
politi in eligamus, ut ne unus quidem malleus audiri pos-
sint: sicq; ex lapide albo extruamus, ad typum tem-
pli illius, de quo 2. Paral. 3. scriptum legimus:*

*Eleuatum est autem templum usq; ad cameram, ex
lapide candido constructum, cuius altitudo 120.
cubitorum, longitudo, 60, latitudo uero uiginti.*

*Et quia, longitudo maior erat latitudine, in qua-
drum*

SEDELI CA AVT IIII.

drum erat inaequale extentum. Hæc quidem de tēplo illo ad literam. Mystice uero ad nostram, quod hucusq; exposuimus, Ecclesiam Christi Catholicam: Nam quemadmodum hæc illi in loco, fundamentog; congruit, ita & in murorum erectione: hoc solo rursus repetito, quod lapidum appellatione, fideles solidi intelliguntur.

Itaq; ut a primo exordiamur, quemadmodum Mystici la salomon ille Iudæus ex lapidibus dolatis perfecit pedes multosq; templum edificauit, ut est 3. Reg. 6. Ita ne rorum tēmo in ædificium celestis illius non manufactæ habitationis admittitur, nisi pressuris tunctionibusque (ut in hymno canit Ecclesia) expolitus. Ita enim uerum apparet illud Apostolicum: Per multas tribulationes, oportet nos intrare regnum celorum. Quapropter, qui uult in templum celeste assumi, is in hoc mundo uarijs tentationibus, tribulationibusq; uexetur oportet: Vexetur, inquam oportet, usq; ad perfectam, ne quid asperum sit, extraq; normam se porrigens, uel etiam contrahens: quod in illam celestem patriam nihil inquit natum intrare possit. Perfectus igitur sit, sine macula sit, innocens scilicet sit, quisquis ad supernū Cur Christus templum assumi cupit.

Vnde solet huius rei causa Christus electis suis, tribulationes multas immittere: solet illos ipsos, nes immit

E 4 in tit.

DE MVRIS TEMPLI.

*in hoc mundo ab omni scoria expurgare: solet hac
 2. Tim. 3 in ipsos uti lege, ut omnes qui uelint pie uiuere
 persecutionem patiantur: & ne se citius equo sub
 ducere tentent, solet illos præmij spe incitare, di-*

*Matth. 5 cens & sæpius inclamans: Beati eritis, cum perse-
 cuti fuerint uos homines propter nomen meum.
 In quam spem ut facilius ducantur, solet per A-
 postolum suum omnia aduersa extenuare, solet
 comparisonem cælestis gloriæ paruifacere, di-
 cendo. Quid pusillanimes estis? quid perpeti ex-*

*Rom. 8 horrescitis? non tribulationis indignitatē, nō uini
 doloris attendite: sed præmij magnitudinē, Quia
 certe nō sunt condignæ pæsiones ad futuram glo-
 riam, quæ reuelabitur in uobis. Sed nec ad tem-
 poris molesti diuturnitatem: Qualis enim finiti
 2. Cor. 4 ad infinitum proportio? qualis temporis ad æter-
 nitatem? Credite mihi, omnis disciplina in præsen-
 ti momentanea est, leueq; tribulationis: In futuro
 autem magnū est pondus, quod iam operatur: Pō-
 dus, dico, æternæ gloriæ, quæ reuelabitur uobis.*

CONSIDERATIO II.

*Vt perfe-
 cti suppor-
 tent infir-
 mos patie-
 ter:*

Apparet hinc, quam sit maioribus Ecclesiæ
 necessaria patientia: qua cum ipsi firmi
 sint, aliorum imbecillitates ferre queant.
 Quemadmodum lapides magni ferunt minores:

*Matth. 12 ista perfectiorum est, calauum quassatum non mo-
 do*

SEDELI CAPVT IIII.

do non contererere, sed & curare, ne conquassetur, Gall. 6
 Monebat Paulus, ut infirmus in fide cū spiritu le-
 nitatis portaretur. Quod ut quam libentissime
 præpositi facerent, Christum, ad Hebræos scri- He. 4. et 5
 bens, exemplum ponit: Quem ideo dicit infirmam
 carnem induisse, ut misericors fieret, compatere-
 turq; ijs qui forte errassent. Fallor, si non ob hanc
 causam Petrus labi permissus est, ut quod in se ex-
 pertus esset, in alijs ferre nosset.

Qualiter procul dubio & Paulo contigit, qui Pauli A.
 quantæ in suos patiētiae, quantæ mansuetudinis et pastoli pa
 clementiæ sit testantur uel lachryma, quas pro tientia.
 Corinthijs fudit: testantur paternæ non solū mo-
 nitiones, sed & supplicationes: testatur deniq; co 2. Cor. 12
 tidiana omnium Ecclesiarum sollicitudo, Qua tan-
 ta sinceritate feruet, ut dicat: Quis infirmatur, et
 ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego
 non uror? Ex quibus omnibus dilucet, qualis cha- Zelus cha
 ritatis zelus sit: quam longe distet a zelo amari- ritatis.
 tudinis, eo quod hic crudelitatis omnisq; sæuitiæ
 autor sit: ille uero indulgentiæ atq; miserationis.

Sed & hinc apparet, quam nihil sit adeo Chri- Ira patien
 stiano homini noxiū, quemadmodū ira, q. ira pati- tiā nescit.
 entiā nescit: Patiētiā uero omnibus necessaria est,
 quod ad omnes ex æquo spectet illud. Alter alteri
 us onera portate: A quo longe abest ira, quæ Gal. 6

E 5. sup

DE MVRIS TEM.

*Superbia
mater uitii
eorum.*

supportare neminem nouit, cum tamē siue sustinētia, lapides nec huic: nec illi edificio coaptari possint. Lapidēs dico hominēs, quos sola coaptat amicitia uera, in qua una est, Sanctorum communio. Quam sola dirimit maleuolentia; Qua tria hominum genera maxime notantur, superbiorū, iracundorum, ac inuidorum: quamuis unum sit unde alia oriantur, superbiorū scilicet, Quis enim fratri irascitur? Num humilis? non, Quis inuidet? Certe solus superbus. Cauenda igitur superbia omni Christiano, qua Sanctorum societas dirimitur: & in mystico corpore omnis gratuita communicationis influxus praestringitur.

CONSIDERATIO III.

Misera Ecclesie conditio in hoc mūdo

HAEC de lapidum qualitate dicta sint, iam aliquid de murorum mensura dicendum est. In qua re quis non ingemiscat, quis etiam non lamentetur, Audiens, templi huius longitudinem, latitudine maiorem esse? Statim enim ut hoc audit, miseram Ecclesie conditionem cogitare cōpellitur: Misera, inquā, Ecclesie cōditionē, qua nihil in hac uita perfectum: nihil quod ex integro satiet: nihil quod quietet, omnia potius anxietate plena: omnia uanitas uanitatum. Nec mirum quādo non solum (iuxta Pauli uerbum ad Romanos 8.) omnis creatura parturit, ingemiscitq; usq; adhuc

Rom. 4. 8

SEDĒLII CAPVT III.

huc: sed & nos, qui primitias spiritus accepimus, quiq; gustauimus, quam suauis sit dominus, ingemiscimus: à corruptione liberari cupientes.

Lamentabile certe est audire, templi huius longitudinē, tanto spacio latitudinem excedere, cum tamen de celesti ciuitate Apocalyps. 21. dicatur. Ciuitas hæc in quadro posita est, cuius longitudo tanta est, quanta latitudo: Admonemur nanq; nō hic esse ueram pacem, non uerū gaudium, sed illa futura uite reservari: Hic autem nihil aliud esse, quam nasci, pati, mori.

Cur latitudinem excedit longitudo in muris templi.

Præterea hic nihil aliud inueniri, quam in omnibus anxiam inæqualitatē: ut hic pauper sit, ille diues: hic esuriat, ille ebrius sit. Præterea hic nihil aliud esse quam laborem & dolorem: Hic etiā, nihil nisi exiliū & carcerem. Hic postremo nihil nisi crucem, ignem & aquam: Hic omnia incerta, omnia fallacia: Hic esse amicitia instabilem, inimicitiam uero pertinacē: Hic (ut in summa complectamur) iniqua omnia. Propter quæ, Ecclesie huic inferiori cōuenit longanimitas magna, patientia constans, qua sola possideat animas suas. Strictior enim in ea charitas, ut etiam in ea schismata & scandala reperiās. Sed (Deo gratias, qui dedit nobis uictoriam per Iesum Christum Dominum nostrum) quomodo? Licet enim in

Mysteria Ecclesie in hac uita.

Luce 21

1. Cor. 15

Ioann. 16

mondo

DE MVRIS TEMPLI

mundo pressuram ex strictiori charitate habemus: in ipso tamen longanimes facti, pacem habemus cōfidētes, quod post dissolutū hoc templū, edi-

2. Cor. 5. ficationē habituri simus non manufactam in celis.

Sed & adhuc unum est, quo interim Deo Schismata gratias agimus. Schismata quamuis sint, murus tamen non subru mēn templi hinc non ruit: Deficiant licet malunt muros Christiani, adhuc tamen subsistit Ecclesia, ex templi seu eant ex nobis. Satis sit quod non fuerint ex no- Ecclesie. bis: Impellant quantumuis uelint Ecclesiam, tamen non diruent: manebit electorum numerus integer, manebit incolumis, quia quos dedit Chri-

Ioann. 10. sto pater, eorum queng; perdi posse non est possi- & 17. bile. Quid igitur impiorum iniquitas, Ecclesie

Matt. 13. sanctitati oberit? nihil prorsus. Licet igitur zizania simul crescant, usq; ad messē: triticum tamen solum in horreum Dominicum inferetur, colli-

2. Para. 3. gatis ad comburendum zizanijs.

Altitudo Porro si de altitudine loquamur, ecce dupla templi ad est ad lōgitudinem, Quod duplo maior sit spes, q̄ lōgitudi ut a nobis concipi possit, nam est beatitudinis eter- nem est, ut nā. Paruum est, quod hic longanimitate toleramus, ad id quod expectamus. Parua item hic est Quadru- longanimitas ipsa, ad gaudium illud quadruplex plex gau- de Deo, de Christi humanitate, de nostra gloria, dium in de Sanctorum societate: Ad gaudiū illud quadru- celo. plex

SEDELI CAPVT IIII.

plex de ijs, quæ supra nos, infra nos, a dextris & a sinistris. Fœlix igitur hora illa, qua sacculus noster conciditur, quia hora hæc est, qua quadrupli-
ci illa letitia circundabimur: tanta copia, ut cum Regina Saba, etiam spiritu in nobis deficiente, di- **3. Reg. 10**
cturi simus: Maior est sapientia tua Domine De-
us, quam fama quam audiui.

CONSYDERATIO IIII.

Habet & templi huius ad mundi partes sit-
tus, non contemnendum mysterium. Id enim
est, quo fideles confitentur: Credo sanctam
Ecclesiam Catholicam, Hoc est, Credo, ut quem-
admodum Salomonicum templum, ad quatuor mū-
di partes porrectum est: ita sit congregatio fide-
lium in toto orbe dilatata, sit hinc uniuersalis: quip-
pe quæ sit ab Ortus solis usq; ad Occasum, et a Me-
ridie usq; ad Aquilonem extenta. Quod non ex
templi figura sola (quam contentiosus aliquis ca-
lumniari posset) sed & ex scripturis apertissimis,
probat.

Ecclesia
Christi est
uniuersa-
lis.

In qua re, diuus Augustinus cōtra Donatistas, Nulla se-
multis laborauit (qui utinam et nostratibus in hac æta est u-
re legeretur: quorum hoc unum studium est. Ec-
clesiam coartare) quatenus uel in angulis inueni-
ant, aliquot perfidiæ suæ patronos, quos minime Ecclesia,
habitu-

DE MVRIS TEM.

habitura essent ſi Eccleſiam ut Catholicam imaginarentur. Qualem etiam ſancti ipſi cum Chriſto regnantes, profitentur.

Clara Teſtimonia Si enim Apocalypſim Ioannis ſpectes, audies cap. 5. Sanctos, in Dei laudem prorumpentes, ita pro Eccleſia Catholica ex Apocalypſi. cantare. Dignus es Domine accipere librum, & aperire ſignacula eius, quoniã occiſus es, et redemiſti nos Deo in ſanguine tuo: ex omni tribu & lingua, & populo & natione. Sed & ipſe Ioan. 7. cap. poſt enumeratam Duodecim tribuum multitudinẽ, dicit ſe uidiſſe turbam magnã, quã nemo dinumerare poterat: ex omnib. gentibus, et tribub. et populis, & linguis, ſtantẽ ante thronũ et in cõſpectu Agni, Quib. testimonijs nihil apertius nihilq; efficacius produci poteſt, quãdoquidem qui teſtantur hij ſunt, quorum teſtimonium nemo fidelium reiicere citra blaſphemiam poteſt. Quod cum ita ſe habeat, uidebis citra ambiguum, ex omnibus tribubus, linguis, populo ac natione, Eccleſiam colligi. Hincq; in toto orbe inueniri diſperſam, ueriſſime ad uaticinia ſcripturarum diuinarum, quæ de ipſa ſpiritus ſanctus nobis prodidit: promiſſio nihil aliud clamantia, quam quod Eccleſia fidelium omnes gentes, populos, & linguas eſſet comde catholi plexura.

ca Eccleſi. Nam quid aliud uult promiſſio, Abrahæ facta.

SEDELI CAPVT IIII.

cta de benedicēdis in eo omnib. gentibus? Quid al- Gen. 12, 3
 iud uult paternum illud ad filiū uerbum: postula à
 me, & dabo tibi gentes, hæreditatem tuam, &
 possessionem tuam terminos terræ? Quid aliud
 iud uaticinium Dauidicum de Mesia: Dominabi psalm. 71
 tur à mari usq; ad mare, & à flumine usq; ad ter-
 minos orbis terrarū? profecto nihil aliud, nisi
 quod per Christum: semen promissum, omnes gen-
 tes essent benedicendæ, quo fieret, ut ipse Mesia
 as possessurus esset Ecclesiam suam ceu hæredita-
 tem, usq; ad terminos orbis terrarum. Quæ om-
 nia, miror, si non iam magna ex parte facta sunt,
 & pro maiori forte fienda ante iudicij diem: quā-
 do Euangelium non solum prædicandum est in to-
 to terrarum orbe, sed & opere humanaq; obedi-
 entia acceptandum. Modo quis negare nolit Pau-
 lum, aut Christum non scrio mandasse: uel certe
 Apostolos, non obediuisse. Paulus siquidē tractans Rom. 10
 illud Esaie: Domine quis credidit auditui nostro?
 sibiipsi obijcit: Nunquid non audierūt? Et id eum
 sibiipsi obiecisset, sibi etiam respondit, dicens: Et
 quidem in omnem terram exiuit sonus eorum, &
 in fines orbis terræ uerba eorum. Quo discimus
 aperte sensisse Paulum, in toto terrarum orbe præ-
 dicatū Euangelium, profecto ad Christi mādatur: Marc. ul.
 predicate Euangelium omni creaturæ. Lucæ ult.
item

DE MVRIŞ TEMPLI

tem ad illud Christi uerbum: Sic oportebat pati Christum, & resurgere à mortuis tertia die, & prædicari in nomine eius pœnitentiam & remissionem peccatorum in omnes gentes.

promissio,
per Apo-
stolos im-
pleta.
psalm. 18

Mar. ult.

Quod si oportebat non solum Christum pati, sed & in omnes gentes Euangelium prædicari. Consequens est, iam illud Psalmistæ Cum in primis ad Apostolos pertineat, impletum esse. In omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ uerba eorum: Attestante idem beatissimo Paulo, responsione sua iam citata: Immo & ipso Marco Euangelista de Apostolis dicente. Illi autem profecti prædicauerunt ubiq; domino cooperante, & sermonem confirmante: sequentibus signis. Quo(cedo) profecti? Num in Samariam solam? non certe, quandoquidem, in omnem terram exiuit sonus eorum. Eorum(dico) sonus, Non enim quilibet, omnem peragrauit terrā, sed omnium illorum peragratione orbis terræ Euangelij sono repletus est, alias (ut ex historijs habemus) Oriens Thomæ & Bartholomæo cecidit Meridies, Simoni et Matthi. Aquilo, Philippo et Thadæo: Medium mundi. Matth. et Iacobo iusto: Mediterranei maris, prouinciæ, Ioanni & Andree. Occidentis Regna. Petro, & Iacobo Zebedæi, Porro, Paulo totus contigit mundus. Tu igitur

SEDELI GAPVT IIII.

tur si non uis errare, non Angularem, sed Vniuersalem sequere Ecclesiam.

CONSYDERATIO V.

Moraliter

SI omnia quæ diximus diligenter expēdas, quid ad morum uitæq; institutionem conducat, facillimum erit colligere. Duo nanq; fidei animæ memoriæ commēdanda sunt. Primum, ut mysticum templum ædificaturus, hoc est, qui uelit in Ecclesiæ pace proximiq; amicitia uiuere animam suam (id est passiones) discat uincere: Vincet autem, si sibi persuadeat, alienam impatientiam: non nisi propria patientia uinci posse: quod inter superbos semp sunt iurgia, et hæc ubi sunt, Deum qui charitas est, esse non posse. Quanto plus igitur rixatur, quanto plus ultionē querit, tanto minus spiritali ædificio coaptabitur, impediēte copulationē cordis inquietudine molesta. Discat igitur renunciare sibi ipsi Christianus, et omnibus pacifice cōuersari poterit. Conuersetur autem cum fructu oportet: Ad quid enim homo inutilis? ad quid seruus piger? Sed sicut lapis lapide fulcitur, ita homine homo pro gratia data iuuetur, ne piger ceu marcidum membrum a corpore præscindatur.

prover. 13

Conuersari pacifice cū fructu.

Secundum. Porro alterum est, ut quemadmodum

F

Archia

DE PORTICV TEM.

Architecto obediunt lapides, ut in suo quisq; ordine maneat: ita Christianus regula sibi praescripta contentus esse uelit, neutiquam illam transgressurus. Erit autem contentus, Si primum quidem non uelit plus praesumere, quam possit: Deinde autem, ne proximum superbe uelit excedere, sed omnino uocatione sua contentus esse. Postremo uero ne causari uelit, si proximo maior data sit gratia: sed prorsus ad donationis mensuram uiuere.

DE POR TICV TEMPLI

CAPVT V.

CONSYDERATIO I.

DE muris templi plura iam diximus. Nunc de porticu loqui nos ordo compellit. Aedificauit siquidem Salomon porticum in parte Orientali, longitudine quidem uiginti cubitorum, latitudine uero decem. Haec quidem ad litteram ille: *Quae si ad institutum inflectas, elicies quomodo Ecclesia in fidei illustratione profecerit: Inuenies sane, quomodo ille mysticus homo, pro temporis ratione adoleuerit, quomodo post*

De Eccle-
sia incre-
mento.

cunda

SEDELI CAPVT V.

cunabula ad adolescentiam: & ab hac ad uirilem perfectionem excreuerit: iam non fluctuans incerto uento, sed stabili nauigans Austro. Ex quibus omnibus colliges, ab Abel usq; ad Christum unam fuisse Ecclesiam: sed eandem ipsam iā templū, quæ olim porticus. Itaq; ut aliquando exordiamur, Tria Ec
Tria a sanctis tempora Ecclesiæ distribuuntur: clesiæ tem
Videlicet, naturæ, legis scriptæ, & reuelatæ gr̃a pora.
tiæ: In quorum quolibet illud implendam cras:
Erat lux uera, quæ illuminat omnem hominem uenientem in hunc mundum: eo quod accedentem ad Ioann. 1
Deum oporteat credere, ita ut sine fide impossi- Heb. 11
le sit placere Deo. Verum temporis diuersitas, licet fidei unitati nihil derogare possit (ut ex his quæ iam diximus conijcis) diuersum tamen Ecclesiæ statum apertissime testatur: Status autem diuersitas, uarietatem quandam receptionis fidei, non autem fidei receptæ, indicare creditur, Maxime, cum a sanctis temporum habeatur ratio, ex legis diuersitate: naturæ scilicet, legis scriptæ & gratiæ reuelatæ, quasi fidei lumen cum hominibus coadoleuerit.

Varietas autem illa, ex fortiori, debilio Mysteriū
ri, expressiori, et minus expressa celestium fidei- porticus,
q; nostræ reuelatione attēditur, quā sic intellectu, porticus,
tēpli porticusq; figura designauit. Quæadmodū

F 2 enim

enim ab ortu, lumē se in porticus primum aditum
infudit, deinde in ipsam, postremo uerum in tem-
plum: Ita sane & Christus, uerus sol iustitiæ, pri-
mo illuminauit patres legis naturæ: In quibus pri-
ma fidei illuminatio, angustior quidem recepta
est, ab Abel initio facto, usq; ad Moysen. His enim

Vide Eusebii de præ illis purissima mens esset: In quibus adhuc lex na-
parat. Euā turæ uiuida erat. Equorum numero, nunquid non
gelica, ubi erāt Iob, Abraham, Isaac, & Iacob? immo ut re-
de Hebræ. trocedamus: Nonne ipse Noe, primus post dilui-
Theolog. um sacrorum religionisq; pontifex summus, Non
incipit. ne & Melchisedech? quos omnes, quis ambigat, il-
la uera luce illuminatos, quæ illuminat omnem
hominem uenientem in hunc mundum? Minus ta-
men expressa erat in uniuersum fidei reuelatio,
quamuis apud paucos esset: nempe eos, quos Chri-
stiana religio patriarchas ueneratur: Quemad-
modum est uidere (ut de sacris literis, interim tæ-
ceam) si modo titulus non fallit, in testamento duo
decim patriarcharum.

A Moyse uero, a quo lex & propheta cœpe-
Vincentiæ runt, usq; ad Ioannem, Christus psalmis, non qui
us in specu dem illis Dauidicis (qui nondum editi fuerant) sed
lo hist. par Anagogicis, in tabernaculo cantari cœpit, sacri-
te 1. lib. 2. cijs designari a legis sapientibus, quibus arcana

SEDELI CAPVT V.

mysteria, diuinaq; (ut Paulus loquitur,) oracula
committebantur doceri. Deinde constructo tem- Rom. 9
plo Davidicis hymnis commendari, quin & per
omnia describi: à prophetis passim iam sub typo,
iam etiam sub aperta appellatione predicari,
ut iam non Messiae fides, inter paucissimos le-
gis naturae patres haberetur: sed inter plures, plu-
ribusq; medijs indicata communicaretur.

Sed adhuc non ea lucis copia, qua tempore Maior lu-
reuelatae gratiae coepta est: In hoc enim tempore eis copia
a Ioanne Christus digito monstratus est: ab Apo- tempore
stolis uisus attrectatusq; non homo solum, sed ut gratiae re-
praeditus gloria, quasi unigenitus à patre, plenus uelatae.
gratiae & ueritatis, Vt iam recte per templū Ec-
clesiam intelligas: per porticum autem, quae stri-
ctior erat, synagogam patrum. Quemadmodum
enim minus lumen porticu hauriebatur, ita minus
explicita erat patrum illorum fides: magis uero
expressum in templo, quod porticu latius duplo
erat: Et ita Ecclesiae expressior est fides, quā syna-
goga, quod dicere uolunt sancti, quando tempus
Ecclesiae uocant tempus reuelatae gratiae, uerita-
tisq; impletae. Quanquam & in hoc est maiorem et
minorem, infusionis luminosae copiam inuenire,
sacro Euangelio testante. In caena namq; Christus
dixit: Multa adhuc habeo uobis dicere, sed non po Ioann. 16.

F 3 testis

DE PORTICV TEM.

testis portare modo, cum autem uenerit spiritus ueritatis, docebit uos omnem ueritatem. Quibus uerbis certo nobis probatur, aliquod etiam tempus fuisse reuelatæ gratiæ, quo non omnis ueritas palam cognita esset, esset tamen fides, Alias quod dixisset. Adhuc multa habeo uobis dicere, si non per spiritum plura adhuc fuissent dicenda?

Fides igitur aucta est in humano corde, quando non aliam ob causam spiritus sanctus, perdes in Ec-
clesia per Ecclesiam etiam successu temporis duceret in
spiritu S. omnem ueritatem: ita tamen, ut in nullo tempo-
ris curriculo fidei dispendium nobis suspica-
ri liceat. Quibus condonatis, quid prohibeat
et illud nos hinc elicere posse, scilicet quemad-
modum olim successu temporis fidei illumina-
tio, incrementa continua accepit: ita adhuc non
impossibile esse etiam sequentibus patribus, ueri-
tatem aliquam minus certam, recentioribus uero
post ea spiritu sancto operante certam redditam,
accedente scilicet Ecclesiæ uniuersalis legitimæ

Ecclesia determinatione.

non est sibi Non quod Ecclesia aliquando contrarium
ipsi contra senserit, id enim impossibile est: spiritus enim san-
ctus, dissensionis Deus non est, ut iam reuelat cre-
dendum, postea ut non credendum: sed quod sic-
Cor. 14

SEDELI CAPVT V.

ri possit ueritatem fuisse, sed non uulgo ut talem conspicuam, quæ recentioribus adeo certa esse queat, ut contrariū sentiens, uelut ueritatis inimicus iudicari possit. Sed quid dico fieri posse, cum facto ipso ita constet? uis exemplum?

Ecce diuus Epiphanius fatetur suo tempore, ab Ecclesia non determinatum fuisse, in qua parte situm sit, quod est secundum imaginem: At iam nouimus satis determinatum. Si placet, uide eius uerba libro 3. ubi scribit contra sectam Audianorum. Ecce Diuus Thomas Aquinas, in commentarijs super Epistolas Pauli, enarrans illud, Romano. 14. Tu fidem quam habes, penes temet ipsum habe, Aperte testatur, in primitiua Ecclesia non satis declaratum fuisse, quod illi qui erant ex Iudeis conuersi, non tenerentur legalia obseruare, addens nec Augustini tempore per Ecclesiā declaratum, quod anima non sit ex traduce. Vis aliud? Ecce dubitatum est etiam a sanctis, an hæretici uere baptizent, donec Augustini opera, & Ecclesiam Ecclesie determinatione, iudicatū est, hæreticos determinare in forma Ecclesie uerum baptismum conferre. Vista aliud? Ecce etiam Augustini tempore, non adeo conspicuum erat, Num abortiui resurrecturi essent. Nam & id etiam ipse 22. lib. de Ciuitate Dei capit. 13. sub dubio relinquit. Quid autem de

F 4 infer

DE PORTICV TEM.

infernalis ignis substantia, atq; demonum dicamus? Certe nec demonum nec ignis substantiam certo diffinit, ut est uidere lib. 8. & 21. de ciuitate Dei. Vide autem Ecclesiam præsentem: consule tēpora nostra, & disces, quid sentias: Scies (crede mihi) spiritus sancti manifestatiōe: Abortiuos in iudicio cum alijs resurrekturos: ignem infernalem sensibilem esse: & demonia spiritus incorporeos.

Sed ad argumentum redeamus, si diligentius cogites, quæ diximus, euadet tibi dilucidum, Vna semper fuit Ecclesiæ fides. Omni tempore unam fuisse fidem, unam religionem, qua saluati sunt, quotquot uita æterna digni habiti sunt: extra quā nullus unquam uere bonus, nullus sanctus, deniq; nullus beatus fuit. Id quod Euangelium, clamat, omnisque scriptura testatur. Quid enim nos aliud credimus quā synagoge patres crediderunt? Nihil profecto, Nec patres aliud quam nos: Illi crediderunt in Messiam uenturum, nos in eum qui uenit.

Hoc habet Paulus, hoc Angelus sonat Gabriel, hoc præcipue Christus opere & Sermone docet. Si uis Paulum, Ecce 1. Corinth. 10. scribit, patres nostros omnes sub nube fuisse, omnes in mari rubro baptizatos, omne setiam eandem spiritalem escam manducasse. Et si sub Moyse baptizati sunt, & eandem escam spiritalem manducauerunt, certe etiam

SEDELI CAPVT V.

te etiam credere cogimur, illos ipsos sacramen-
tis nostris, & si non sacramentaliter ut nos, spiri-
tali-ter tamen communicasse: hincq; in Christum
sacramentorum institutorem credidisse.

Neq; enim aliud dari potest, qui baptisma ex- Christus
egerit, qui etiam escam instituerit, quam Chri- sacramen-
stus, q de priore dixit: Nisi quis renatus fuerit ex torum in-
aqua & spiritu sancto, non potest introire in re stitutor.
gnum Dei: De posteriori uero, Nisi manducaueri Ioann. 3
tis carnem filij hominis, & biberitis eius sangui- Ioann. 6
nem, nō habebitis uitam in uobis. Audisti iam Pau-
lum, uide nunc, quam illi Angelus Gabriel ille Pa Gabriel de
ranymphus consonet. Is cum de Ioanne baptista Ioan. bap.
ad Zachariam patrem loqueretur, multa; in e-
ius præconium dixisset, tandem & officium expo-
nens subdit: Et ipse præcedet ante illum, in spiritu Luca 1
& uirtute Helie, ut conuertat corda patrum in
filios, et incredulos ad prudentiam iustorum. Qui
bus uerbis uix pro instituto confirmando apertius
quid afferri posset? Hijs enim duo ab Archange-
lo nunciantur. Primum, quod Ioannes in uirtute
Helie Christum præcessurus esset. Secundū, quod
hoc ipso præcursu nihil aliud ageret, quam quod
corda patrum cōuerteret in filios, & incredulos
ad prudentiam iustorum.

Duo Ioan.

Quæ duo, dictis nostris consentiunt maxime: officia.

F 5 Si

DE PORTICV TEM.

Si enim Ioannes præuenit Christum ad parandam uiam eius, certe fides Christi, fides erit Ecclesiæ. Ne autem Christum ceu nouū quendam Deum, quem patres nō coluissent, Ioannes uidetur annuntiaturus, expressum est, quā nā ex causa Christū præcessurus sit: Nēpe, ut corda patrum cōuertat in filios, est id agere, idq; efficere, ut eo animo sint, eoq; sensu præditi filij, quo patres, in summa utrisq; cor unū, et anima una in domino. Ex quo igitur Ioannes non nisi propter Christum Angelus Domini dictus est, Consequens est, corda patrum in Christi prudentia docta fuisse, a qua aliquando filij delirassent, quos propter eam causam Archangelus incredulos uocat. Officium igitur Ioannis erat, Christi fidem quam tenuissent patres, persuadere Apostatis filiis.

Christus Hoc est, quod & ipse Christus docet: quod uerbo & signis persuadere laborat, qui nihil certe in lege patribus præ- aliud docere uoluit, quando de seipso discipulis in-
nunciatus. Emaus euntibus scripturas legis, Psalmorum, & Prophetarum, aperuit: nihil postremo aliud persua-
Luce 24. suadere uoluit, quam quod alias dixit: Non
Matth, 5 ueni soluere legem, sed adimplere. In eundem ergo patres crediderunt, in quem nos. Et ne quis præ-
tet etiam ipsos nouum quendam a Moyse didicisse, quem non coluissent patres eorum, ad laudandos

SEDELI CAPVT V.

deos aliquando dixit: Amen dico uobis, quod multi ab Oriente & Occidente uenient, & recumbent cum Abraham, Isaac, & Iacob in regno celorum. sed horum Deus erat & synagoga, quod omnia oracula ad Moysen facta testantur, quibus diuina uox sonat: Ego sum Deus Abraham, Isaac et Iacob, Deus patrum tuorum.

Matth. 8

Exod. 6

Pro huius igitur sententiae conclusionem, cum sanctis dicimus, humanum genus, ab ipsa mundi constitutione, nunquam adeo liberum relictum, at quilibet in sua fide saluaretur: sed sicut nunc, ita & tunc unus Deus, una fides. Ita nec Iob nec alij de gentibus, nisi per hanc fidem, deo summo placuerunt.

Hoc est cō

tra quosdā

hæreticos

qui dicunt

unum quē

que in fide

sua saluari

Anagogice.

CONSIDERATIO II.

Extruamus nunc templum in uisione pacis, quod uideatur Deus decorum. Sed prius concedite, ut uideamus Coronidis in alium quendam sensum, parum quid de porticu, ad huc differamus. Habet sane, si spectemus, Allegoriam, magnum mysterium ipsa templi porticus: sed non habet minus, si ad Anagogiam referamus. Quemadmodum enim lumen naturae, prius et idem contrafactus est lumine reuelatae gratiae: Ita sane prior est meditatio, & eadem strictior contemplatione, qua liber est intuitus, quaque uersum porrectus. Primum tamē satis sit Christiano, si in meditatione sua sentiat igniculum exardescere, satis omnino et laudabiliter si prius

Cōtemplatio quid.

DE PORTICV TEM.

**Primus me
ditandi mo
dus.**

Rom. 1

si primum uel in libro naturæ discat Deum suum modo fidei lumen incessanter sequatur. Discet certe, quia inuisibilia mundi, per ea, quæ sensibus patula sunt, intelliguntur.

At inter ipsa inuisibilia, non minimum est, ipsa uirtus Dei sempiterna, quam ideo uisibilia huius mundi referre dicuntur, quod modum, speciem, et ordinem: præterea numerum, pondus, et mensurā exhibeat intuenta, omnis creatura Dei, quamuis una p'us alia: Velut est in imagine ad uestigium cernere, in qualibet tamen (si nosti quærere) Deū tuum fide comite inuenies.

Cant. 1

Inuenies certe in uestigijs & grege sodalium tuorum, si substantiam, uirtutem, & operationem mireris.

**Exemplū
de aranea.**

*Age demus exemplum familiarissimum. Aranea horribilis uidetur bestiola, sed si sapienter ipsam consyderes, erit tibi iucunda, quam non nisi cum affectu intueberis. Nam si substantiam contempleris, uidebis tanta (quantumuis minutulam) præditam esse perfectione, ut impossibile tibi sit eam integre perscrutari. Quid enim adeo impentrabile, quid adeo incomprehensibile, quam in tantillo corpusculo tot membrorum uidere dotes, tot membra: tantum ordinem, tantumq; speciei complementum? Quod si ad uirtutem te flectas, tibi
erit*

SEDELI CAPVT V.

erit quidem uenenum, auiculis uero medicina, & eadem muscis inimica uenatrix: Si iam operationem aduertat, Ecce telam textit, sese euiscerans, statim altero pede ex aluo trahens, & tela circumcirca agglutinans. Ex quo quanta tantillum animal sagacitate dotatum sit, quantaq; industria, deprehendes. Hinc colligens, cum ad miraculū usq; hæc bestiola tam abditis naturæ dotibus polleat, nō possibile esse, ut quis facile, nisi diuinitus adiutus maiora perscrutari possit, cū hæc quæ notissima sunt atq; familiaria, nullus plene inuestigare sufficiat: Colligesinde non mirū, si ea quæ fidei sunt, nemo inuestigare queat: quādo hæc, quæ uidemus, tā abstrusa tanq; inaccessa in se continent.

Cæterum si eiusmodi meditatio parum afficiat, uel ad Sapientis regulam prædestinationis certitudinem disce: sed & humanæ conditionis statum, Quid dicit Sapiens? O piger uade ad formicam & disce, quia laborat æstate ut habeat hyc= alius medi
tandi mo=
dus.
me. Ita & tibi iam dicimus. Vade ignaue ad araneam, uade stolide, disce laborare, disce non nisi industria omnia tibi paranda, disce deniq; non ociosis etiam diuinam prouidentiam, omnibus consu= prouer. 6
lentem, sed gestientibus opitulari. Non ad o=
cium sed

Nunquid non sub diuina prouidentia aranea pas ad laborē citur? utiq; sed non nisi texens telam, & discut= prouidet
ren= Deus.

Matth. 6. rendo capient prædam. Sic tu quoq; non in alium sensum accipe, quod Christus dixit. Respicite uolatilia celi, quõ non serunt neq; metunt neq; congregant in horrea, & pater cælestis pascit illa: Noli te ergo solliciti esse, quid māducetis aut bibatis.

Labor auicularium. Nam certo nouimus neq; celi uolatilia sine labore pasci, nisi uolatum laborem non censeas: Certe auicula, nisi sibi cibum conquirat, aut habeat qui afferat, fame perit. Quid obsecro facit auicula notu? Sedet (inquis) in arbore, recte respondes, Sed dic, Num in die in ea maneat qua notu sedebat arbore? Cogaris profecto respondere, quod non, sed experfecta uolitat undiquaq; cibum querens. Quod si uerum est, quid tu ociosa bundus sedes ex friuola spe diuinæ providentiæ male cogitate pendēs. Nā si uolatile, citra diuinæ providentiæ iniuriam, pro cibo conquiendo laborat, cur non & homo? Quando etiam aranea, de qua loquimur, non nisi texta tela discurrendo rapiendoq; pascitur.

Oportet nos laborare, Vade igitur ignaue, meditare rerum operationes quā sint mirabiles. quanquē utiles, Quid utilius tibi, quam discere id sine quo saluari nequeas? Quid id est? labor: Quemadmodum enim non nisi interueniente latore, creatura irrationalis finem suum, in quem ex diuina providentia ordi-

nda

SEDELI CAPVT V.

nata est, cōsequitur: Ita nec homo, quantūuis præ-
 destinatus uitā ingredi poterit, nisi operibus bonis
 uocationē et electionē suam, iuxta Petri consilium 2. Petr. 1
 certā faciat. Fallor, si non idem & Paulus uelit
 ad Ephes. 2. scribens. Ipsius (inquiens) creatura su-
 mus, creati in opera bona, quæ præparauit Deus,
 ut in illis ambulemus. Atqui in opera bona nos Creati in
opera bona.
 creatos esse, nihil aliud indicat, quam hominem
 ad laborem natum, sicut auem ad uolatum: ad ope-
 ra præcipue illa, quæ non sibi propria electione
 homo præcipit, sed quæ eligenda & facienda æter-
 na (sine dubio) prædestinatione Deus miseri-
 corditer præparauit, ut in ipsis ambulet. Non
 enim hominis est, ex se bonum uelle: sed ut bo-
 num aliquod uelit, facit gratia Dei præueniens, Gratia
 qua arbitrium nostrum excitatur moueturq; ut Dei præ-
 uelit. Iam si ex præueniente gratia, est bona ueniens.
 uoluntas, qua bonum opus eligimus: sine du-
 bio boni operis electio, primum debetur gratiæ
 præuenienti. Et sic consequenter diuinæ præ-
 destinationi: qua tamen uoluntas minime co-
 gitur, sed inducitur. Proinde nemo suspice-
 tur, nos dicere uelle, ex electione libera non
 etiam pendere opera nostra, sed sola præde-
 stinatione: Absit a nobis tam impia assertio.

Nam

DE PORTICV TEM.

Nam quis ferat, præscitum bonum opus facere non posse? Quanquam ambigua locutio est, si qui dicat hominē ex prædestinatione bonum facere, sed quid hoc cauillum ad uulgus. Nos meditemur sedulo, ad laborē nos natos esse: nec nisi per laborē (si modo adsit facultas) finem nostrum consequi posse. Quod si adhuc eiusmodi cogitatio parum afficit, refer omnia, quæ uides, in Deum.

Tertius
modus con-
templandi
Esaie 64

Si uides pulchra, cogita, quam pulchra sint illa, quæ nec oculus uidit, nec auris audiuit: quanta uidelicet sint pulchritudine conspicua, quando tam pulchra uidentur quæ oblectant in ualle lachrymarum, & in loco carceris. Sed & in deformibus non deerit meditandi ratio, Cogitabis nanq̃. Ecce, hoc deformi homini, hoc noxium, hoc item uilissimum: sed diuinæ iustitiæ instrumentum efficacissimum, Ad quem cogitatum exemplis facile duceris. Occurret nanq̃; primum tibi, parentum primorum innocentia, qua tantum erat illis super omnes bestias, immo sup̃ omnia noxia, dominium: ut ne a maximo quidem ledi potuiss-

Noxia ani sent. Quale quid ex gratia Euangelij fidelibus malia sunt concessum legimus.

instrumen Deinde si mox præuaricationem cogites, statim
ta diuinæ tibi in promptu erit de serpente sententia, Tu in*st*
iustitiæ. diaberis calcaneo eius, Occurret deinde exemplū

Gene. 3

alte-

SEDELI CAPVT V.

Alterum de Aegyptijs, quos non urfis et leonibus
 sed ranis & muscis Deus humiliare uoluit: &
 non solum de Aegyptijs, sed & impijs iudeis, ad
 quos illud domini uerbum, Dentes bestiarum ini-
 mattam in eos, cum furore trahentium super ter-
 ram atq; serpentium. Cum itaq; bestiolam noxi-
 am uideris, aut cum molestam senseris, nihil diui-
 nae bonitati omnia bene creanti obmurmurabis,
 Sed tecum dices, Ecce, haec est bestiola, qua Deus hu-
 manam domare uult superbiam, ut in se reuersa
 cogitet, quam uilis sit, quae tam uilibus subijci-
 tur uexanda: quamq; temerarium sit omnium crea-
 tori non subesse, quando ne minimis quidem bestio-
 lis carere possimus.

Deut. 32

Posthac uerte cogitatum ad fortia, & ipsam
 rerum uirtutem, & rationare tecum. Ecce fortis
 est leo, robustus elephas, animosus ursus: multo
 igitur fortior, robustior, animosiorq; (si modo ita
 phas est loqui) Deus creator omnium: Quippe
 qui non fortitudine fortis, neq; audacia audax, ne-
 que uirtute uirtuosus: sed ipsamet fortitudo, auda-
 cia, atq; uirtus: ut haec omnia commemorata, non
 nisi umbram fortitudinis, audaciae, uirtutisq; habe-
 ant: sintq; ceu uigoris diuini quoddam uestigium.

Quid in
 fortibus co-
 templan-
 dum est.

Scin tu quidnam ex hominis uestigio in ter-
 ra relinquitur? Si tu ignoras, attende canes uena-
 toris: quidam ex hominis uestigio in ter-
 ra relinquitur? Si tu ignoras, attende canes uena-

Canes in
 uestigio
 aliquid de
 prehensa
 dunt.

DE PORTICV TEM.

ticos, obserua & domesticos, Nam ij dominos suos inuestigant, illi uero & quidem solo olfactu feras. Et quemadmodum paruum est, quod in uestigio relictum est, ad id quod in animantis corpore uiget: ita certe paruum est, quod ex diuina uirtute in creaturis ceu uestigijs sentitur, ad id quod in ipso est omnis uirtutis fonte Deo,

Virtus in In quem modum licet ratioeinando per herbas, libas, ligna, lapides, ac demum celestia corpora: sed ignis, lapides & per ipsos angelos intelligentiasque pergere. **dibus, stel-** Nulla enim species est, in qua non admiranda re-
is &c. rum uirtus se prodat, nisi ad uirtutem non pertineat: curare morbos, corpora alterare, & in fluxus in uniuersum omnibus communicare. Si deinde obuia ueniunt (ut sunt omnia) bona, cogita, quod bonus sit, quam dulcis ac totus desiderabilis, omnium illorum creator, in quo uno non particulatim sed nec (ut humanitus accipi solet) collectim, sed potius fontaliter omnia illa inueniuntur, quin immo ipse est.

Quartus Quod, si adhuc non satis afficeris, ostendam tibi magis familiarem meditandi modum. Cogita
Meditan- primū, Quomodo omnia a patre celesti in usum
dimodus. tuum destinata sint, omniaque tibi seruiant, angeli ministrent: celi corpora uegetent, elementa uiuant

SEDELI I CAPVT VI.

uitam foueant: nihilque sit, quod non pro te functionem aliquam sortitum sit. Quod ubi egeris, uidebis, quam diligenter, quam tenaciter quaque ordinate exequantur, suum unumquodque famulatum. Cogita deinde, Quomodo pro arbitrio patris, tuoque merito, aut tibi se subtrahant, aut in te insurgant, aut certe dissimilantius agere uideantur, aut postremo exertis uiribus impensius agant. Cogita demum, Quam in se omnia uanitas, quam fallacia, quam caduca: quomodo ingemiscant & parturiant uniuersa, adoptionem filiorum Dei desiderantia. Et hæc de uestigijs creaturarum satis dicta arbitror,

Rom. 8

Iam quomodo etiam Deum in imagine eius inuenias audi: Sed quid contendimus ostendere cum iam ex ipsa nomine probetur, non alibi rectius quam in imagine Deum inueniri? Hinc enim imaginis uocabulum, quod typum unde effecta est, referre debeat, quando igitur de anima loquimur, de ea ita loquimur, ut est ad imaginem & similitudinem Dei, De ipsa autem ita loqui, nihil aliud certe est, quam dicere, animam esse spiritum, in quo sit memoria, intellectus & amor, recte ad diuinam potentiam, sapientiam, & bonitatem. Ex quo statim colligo, animam immortalem, animam

Quintus.
Meditandi
modus.

Anima ad
imaginem
& similitudinem dei
formata.

G 1 sim

DE PORTICV TEM.

*simplicem, non nisi simplicitati superbenedictæ penetra-
bilem: Hincq; dei capacem, ut illam nemo nisi
summum bonum quietare possit: hacq; causa, in
re omnium rerum dominam constitutam.*

Animarū Animam postremo ita simplicem, ut tamen
ornatus à non cum Aristotele omnino nudam creatam esse
principio credamus: quando nec cælum sine ornatu, nec ter-
sue creati- ra sine decore creata est, Cuius argumentum quis
onis. non in ingeniorū uarietate mirabili uideat: quam
imperiti, planetis, carni, sanguiniq; ascribere
ausi sunt. Quot obsecro inuenias agresti comple-
xione duraq; præditos, iam ad Mathematicam,
iam ad Theologiam, iam ad alias artes: immo iā
ad castitatem, iam ad misericordiam ab ipsis cun-
bulis: præceptorum omnium institutiones, paren-
tum deniq; disciplinam, uelut harum in se semina-
ria habentes, inclinatos præcurrere. Quod quid
aliud indicat, quam animam ornatam ex nihilo in-
esse prodire?

Vtilis Hoc meditandi modo q̄squis usus fuerit, nec Ma-
meditandi niam nec phrenesim incidet: Quippe q̄ a phantas-
exercita- corporalibusq; speciebus parū nitatur. Sed hec de
tio, porticu sufficiant, quo lumen nature capitur &
exercetur, non tamen sine addito fidei splendore,
sine quo omnis meditatio, quid esset, quam Idolatra-
trica aut Maniaca superstitio? Habes autem tu
quis-

SEDELI CAPVT V.

quisquis hæc audis, qua ratione utiliter in libro
 nature legere debeas, ad porticum templi extru-
 endam: Nam de templo contemplationis diuinæ,
 quid nos post tot a sanctissimis uiris editos libe-
 los dicemus? Immo quid cæci de colore differere-
 mus, quando nisi mundis corde, & ijs quos sin-
 gulari familiaritate in cellaria sua diuina irodu Can. 1
 cit ueritas, hæc conceditur gratia?

Quanquam in re ipsa non tam arduum est con-
 templationis negotium quam uidetur. Ama Deum Optima
 super omnia, langue, suspira, attediare & inge- contemplā
 misce pro dilecto, & contemplationis certissimā di ars est,
 artem didicisti: cuius initium finis mediumq; nihil amare De
 aliud quam amor, in quem omnia pij hominis ex- um super
 ercitia tendunt, ex quo omnia a Deo reuelata omnia.
 donantur, per quem omnia fouentur: augentur
 & consistunt, quem unum si habes, uere sapien-
 es. Disce igitur ex toto corde amare Deum, & ni-
 hil amplius tibi de contemplandi modo curæ sit:
 sufficit enim sibi ipsi amor: sufficit, ut te in omnem
 ueritatem ducat, quod nec ipse ociosus esse possit:
 nec ipsi phas sit, Deum negare quicquam, cuius,
 gratia languens anima amplissimū Dei templum
 est, diuini luminis capacissimum.

Vade recte iudico Christianos sentire, qui
 Doctoribus ijs maiorem habent fidem, quos amoris

Parergon

G 3 spiria

DE TABVLA. TEM.

spiritu excellentes nouerunt quam ijs quos uertiginis errorisque spiritus fastuosos, ne dicam bestiales, mundo ostentat.

DE TABV LATIS INTERIORI. BUS ET TECTO TEMPLI CAPVT VI.

CONSYDERATIO I.

E porticus mystica significatione hæc diximus, iam ordo postulat, ut etiam de interioribus templi tabulatis tectoq; sermonē habeamus: De quibus ita se res habet. Salomō

*Templi
tria Cœna
cula.*

templum in tria distinxit cœnacula, in infimum, medium, ac supremum: quorum priora duo tricenis cubitis eleuabantur: posterius uero sexaginta, Deinde totam domum laquearibus textit: tabulisq; Cedrinis, intrinsecus scilicet: Pauimentum uero operuit tabulis abiegnis: Quæ si mystice intelligas, bone Deus, quam apte tres Ecclesiæ partes ipsiusq; ornatum referent: & perfectionē: Et partes quidē tot non nostro cōmento, sed scripturæ sacræ indicatione. Paulus enim ad Phlip. scribens, cū de Christi exaltatiōe loqueretur, ita conclusit

*Mysticæ
tres partes
Ecclesiæ
Philip. 2*

de pda

SEDELI CAPVT VI.

de patre intelligens: Et dedit illi nomen quod est
 super omne nomen, ut in nomine Iesu omne genu
 flectatur, cælestium, terrestrium, & infernorum:
 Apertissime contestans Ecclesiam Christi in tria
 examina diuisam, cæleste, terrestre, et infernale.
 Quorum quodlibet genu flectat ad Iesu nomen:
 flectat (inquam) genu, non adeo contremiscen-
 do, quam honoris reuerentiam exhibendo. Ali-
 as reproborum examen Ecclesiæ connumeran-
 dum esset, quod, quid aliud foret, quam lucem
 conferre tenebris, & Christum Belial? cui certe
 genuflectere adeo contrarium est, ut (iuxta Psal-
 mi uerbum) superbia eius ascendat semper; hoc
 gestiens unum, ut cum iam altissimo simi-
 lis esse nequeat, uel unum hoc præmittatur, am-
 bulare scilicet aduersus ipsum erecto collo: proin-
 de infernale illud examen est. Aliud igitur est de
 quo uno nobis sermo habendus, scilicet Deum ho-
 norantium atque altissimo filiali timore se subij-
 cientium: eorum uidelicet, de quibus & Apocal.
 s. cap. Et omnem creaturam quæ in cælo est, &
 super terram, & sicut terra, & quæ sunt in mari,
 & quæ in eo, omnes audiui dicentes: Sediti in
 Throno & agno, benedictio & honor, et gloria,
 & potestas, in secula seculorum.

Ad nomen
 Iesu flecti
 omne ge-
 nu.

Psal. 73
 Damnato-
 rum aduer-
 sus Deum
 superbia.

Creatura igitur quæ in cælo, beatorum

G 4 est

DE TABVLA. TEM.

Tres partes Ecclesie: Triumphantium, Militantium et Dormientium. *est turba: Quae super terram populus est Ecclesie militantis: Quae uero sub terra & in mari, purgandum est animarum: pro quibus Iudas ille Machabeus exorare salubre duxit: Ideo infernalis dicta, quod apud inferos loco diuinitus preparato reseruetur.*

2. Mach. 12 Habet itaq; Catholica rectissimaque Christianorum fides, Quod uerus Salomon Christus Iesus, Ecclesiam suam in tres partes diuisit, in suam unamquaque coenaculum collocans: superiorem in caelum Empyreum: mediam super terram: infimam uero in purgatorium illud subterraneum.

Infirmus Et hoc est, quod sancti patres, diuino spiritu status est, pleni, tres posuere fidelium status quorum infimius militantium magis quam medium, eorum dixerunt qui ex merito passionis Christi, sacramentorum perceptione se sanctificantes militant in hoc saeculo, Recte ad typum. Nam in templi infimo habitaculo tria opera exercebantur: oratio, oblatio, & consultatio. Sic fideles in Ecclesia orant, offerunt & consultant. Cur enim minor esset synagoga ipsa Christi Ecclesia, uerum dei templum, si in ea non oraret, offerrent, et consultarent, quos ex ordinatione diuina in hoc constitutos scimus, ut sint populo in ijs quae sunt ad Deum? Orationem quidem Christiani omnes (ut interim ministros taceam) adeo sibi

SEDELI CAPVT VI.

sibi credunt necessariam, ut nisi per ipsam nihil ducant sibi contingere posse: Præsertim, cum sapientiam non nisi per orationem diuus etiam Iacobus obtineri posse, satis insinuet, Quando scribit.

Qui indiget sapientia, postulet a Deo, qui dat omnibus affluenter: Præterea & Christus iubet, Petite & accipietis. Iacob. 1

Matth. 7

Et cum nihil nisi petite dicat, unam sapientiam potissimum petendam uoluit, qua scilicet una bene beateq; uiuitur, quod est unum illud psalmi Psalm. 26 *psalmi* ppositum, dicentis secum: Vnam petij a Do Vnum peti a Deo, hanc requiram, ut inhabitem in domo domini, omnibus diebus uitæ meæ: Et ut uideam uoluntatem Domini, & uisitem templum sanctum eius. Ut scilicet uerissima sit sapientia, pete, ut hic inhabites in domo Ecclesiæ militantis: non quidem per horam unam, aut certe dies aliquot, sed omnibus diebus uitæ tuæ: quod te sola coronet perseverantia.

Quisquis igitur petit, ut in fide & unitate Ecclesiæ in finem usq; perseueret, unum hoc petit sine quo nemini salus contingere potest: Vnum petit, sine quo nemo sapienter petit. Donentur enim licet omnia, si in Ecclesiæ unitate non manes: nec spiritum sanctum hic, nec in futuro uitam beatam habere poteris: quod extra Ecclesiæ unitatem ne-

Vnum pete, ut in Ecclesia perseueres.

DE TABVLA. TEM.

**Ut uideas
uoluntatē
domini.**

mini sit salus.

Rom. 12

At parum fuerit hoc, nisi in hunc etiam scopum te extendas, ut uideas uoluntatem domini, hoc est, discas indies magis ac magis, quæ sit uoluntas Dei beneplacens atque perfecta: atque in eam omnem uitam, & ipsam tuam fidem destines, Ita ut nihil discere, nihilq; querere inueniaris; q̃ quo pacto deo tuo magis ac magis placere possis. In quo studio tui ipsius at negatio iugibus incrementis perficiet, ut nō solū omnē sollicitudinē tuā in deū p̃ijcias: sed & uoluntatē tuā, ceu tibi nō uiuēs, penitus ipsi dones moderandam, nihil tibi reseruās.

**Verbum
ueri Chri
stiani.**

Quo facto uerus Christianus effectus es, quippe qui ex animo dicere possis, Fiat uoluntas tua: Domine tam bonum quam malum citra recusationē de manu tua uolo, pati et abundare pro arbitrio tuo non dedignor: sed in omnib. gratias agere cupio. Alias quomodo ad libertatē spiritus humana mēs puehetur: si nō omnia dimittat, si nō semetipsam totaliter abneget, si postremo se non ab omni cupiditate denudet, et propria uoluntate pr̃uet? Nemo igitur charissimi, citius, nemo certius, nemo deniq; utilius Deum inuenit, quam qui seipsum relinquit: quique hoc animo in templo domini perseuerare desiderat, ut uideat non suam, sed Domini uoluntatem: uideat (inquam) utroq;

pcka

SEDELI CAPVT VI

oculo dextro & sinistro, uterque enim dei debitor est: Intellectus quidem ut uigilet, seque in fidei obsequium subiiciat: Affectus uero, ut nullo se per amorem cōmunicet, nisi Deo a quo mouetur: Fili præbe cor tuum mihi. Hæc nanque sola perfecta est secundum Euangelium obedientia: Hæc sola perfecta iustitia, qua nihil requiritur aliud, quam ut homo ad Deum suum recto corde ambulet: recto (inquam) ne uel erroneo, uel maligno.

Cuiusmodi in superstitionis inuenitur & cupidis, quorum ij quidem maleuolo corde in Deum se erigunt, isti uero erroneo: quorum neutro Deus coli potest, quod nec mendacio nec malitia, sed fide ritu et ueritate adoretur: Ipse enim ueritas est, ut et spiritus. Ideo primū quidē ab omni se malitia et fictione elongat: deinde uero ab omni falsitate, ut tam maleuoli quam male errantes audituri pariter sint illud Euangelicum: Discedite a me omnes qui operamini iniquitatem. Et quia omnes dicit, non illos exclusit, de quib. Christus: Venit hora, ut omnis qui interficit uos, arbitretur se obsequiū præstare deo. Vnde regula Aplica est, deū recte coli, cōscientia bona, corde puro, et fide nō ficta, ne quis de ignorātia culpabili sibi blādiri possit, cū nemini ignorare cōcessum sit, qua religione
Deus

Videre uoluntatem domini utroque oculo.

Prover. 23

Superstitiosi et cupidi.

Ioan. 4

Math. 7

Ioan. 16

1. Tim. 1

DE TABULA TEM.

Deus optimus coli debeat.

CONSYDERATIO II.

OMittimus hoc loco, quod tabulatum supra
mum Ecclesie scilicet triumphantis, duplū
est, ad quodlibet inferius, totam simul men
suram utriusq; complectens, ut illud memoremus
Dauidicum: Sicut audiuius, sic uidimus in ciuita
te domini uirtutum: Et non sic audiuius solum,
sed sic etiam sperauimus.

Psal. 47

Meritum Quid obsecro speramus hic? ut sicut se triginta
ad sexaginta, Ita se habiturum sit meritum nostrū
hic ad glo ad gloriam, quæ reuelanda est in nobis: nihil obsta
riam illic te, quod hic centuplum, & in futuro uitam eter
est minus nam sint possessuri omnes pauperes spiritu. At pa
g 30 ad 60 rum est hoc. Nam inter Triginta & Sexaginta
proportio inuenitur dupla, cum tamen uitæ eter
næ, ad nostrum meritum, nulla certe sit proportio
nisi dixeris etiam in sexaginta non duplum exces
sum: sed abundantiam inestimata gaudiorum ac
cipi, quam etiam post resurrectionem corpora no

Domestici stra sunt expertura, quorum respectu in terra sua
uestiti du sancti duplicia possidebunt, uestiendi scilicet in
plicibus. anima & in corpore, ceu domestici charissimi. Ve

Esai. 61 iam meritum nostrum & quicquid in uniuersum
Prouer. 31 Deo offerimus sit datum, cuius iuxta Sapientis di
Ecclesi. 20 ctum.

SEDELI CAPVT VI.

Etum, sit retributio duplex: quale erat datum, ipsi
us Iob patientia, cuius merito omnia reddebantur
duplicita. Verum quod supremum inferioribus
duobus æquatur: Hæc q̃ simul supremo, Quid ali-
ud designat, quam æqualem Ecclesiæ partitionē,
peregrinantis et triumphantis: Nam & ea quæ
in purgatorio est, peregrinatur, licet feliciori cō-
ditione, quam militans ista in terris.

Iob. 41

Relinquamus tamen hæc, magis spectaturi, De tabula
quod parietes, quamuis politissimi tabulis Cedri lis cedrinis
nis obteguntur, In ipso nanq; Ecclesiasticæ edifica-
tionis non minimum latet mysterium, si modo ad
Ecclesiæ edificationem pertinet, perfectiones uir-
tutum non nisi ad prouocationem charitatis ostē-
tare. Quod tamen maxime arbitramur, quando-
quidem nihil magis edificatorium, quam ita edifi-
cationi studium impendere, ut tamen ipse a uirtu-
te non excidas. Excides autem maxime per super-
biam quæ suadet ut ante te tuba canatur, ut Rab-
bi saluteris, ut sanctus prædiceris: Sicque præmiū
quod in cælis repositum esset, perdas. Christianus
uero hoc primum curet, ut gratiam suam caute ab-
scondat, illa se indignum iudicans, non se efferens
nec inde uelut intemperantius lasciuiens. Quipa-
pe qui sciat, interdum alicui in suum malum gra-
tiā contingere: sciatque non nisi domū esse Dei:
sciat

Perfectiones uirtutum ad ædificationem per charitatē ostentare. Matth. 6.

1. Cor. 10 sciat postremo, non nisi in humilitate custodiri posse, ut Paulus monere cogeretur: Qui stat, uideat: ne cadat.

Secretum meū mihi. Dic igitur quisquis in te gratiam Dei sentis: Secretum meum mihi, sic enim fiet, ut iuxta Evangelicum promissum pater celestis, qui uidet in abscondito, redditurus sit tibi: pater, inquā celestis, cuius merces nō solū copiosa expectatur, sed et æterna, quādo mūdi merces nō nisi uana esse potest. **Esai. 42** Quid igitur ex hominum pendere uis (o iactabundē) opinione? quæ adeo instabilis est, ut uelut bulla euanescat: Adde, quod fallax est et præstigiōsa: Fallax quidem, quia deceptionis plena. Neq; enim nisi ut decipiat blanditur: Præstigiōsa uero, quia fingit quod non est, apparereque facit, quod reuera nihil est, eo quod ex fallaci argumento captetur. **Matth. 6** Nempe exteriori homine, qui mendax est. Taceo, quod inanis sit ac minus commoda, nihil homini præter pruritus, temporaleq; cito periturum bonum afferens: auferens uero id, quod erat omnium laborum finis habendus, præmiū dico æternū.

Quid est, Nisi igitur parietes obtegamus, superbia nobis operire parietes tabulatrix. At ut non nos duntaxat iuuat, quod bene lis Cedri uiuimus, sed et proximos, non quibuslibet, sed Cedrinis tabulis operiamus, quatenus ita in occulto sint

SEDELI CAPVT VI.

*sint opera nostra bona, ut tamen et foras quasi erū-
 pentia spirent adorem, quo Christiana uita in
 proximis promoueatur. Et hac lege lateat* Matth. 8
*nostra perfectio, ut nobis ipsis placere non ueli-
 mus: Sit etiam conspicua, suauitatis scilicet odore
 fiat, ut glorificetur in nobis pater cælestis. Hinc
 est quod sancti de bono nomine curant, de fama
 integra solliciti sunt: e contra de scandalo maxime
 turbantur. Nunquid non eius rei nobis Paulus ex-
 emplum præstitit, qui uult, ut non tantum coram
 Deo, sed & hominibus bona prouideamus? qui ad* Rom. 12
deo etiam scandalum exhorruit, ut alicubi dice- 1. Cor. 8
ret: Si esca scandalizat fratrem meum, non man- Rom. 14
ducabo carnes in æternum. Eiusq; rei causa san-
ctos uiros odorem bonum dicit, bonis scilicet ad 2. Cor. 2
uitam, eò quòd odorem illum curant frigidio-
res alioqui homines.

Vnde Ecclesiastico edificio, Homo homini Deus Homo ho-
(ut est in Prouerbio) quæadmodū lapidi lapis obij mini deus.
citur, & paries respicit parietē. sunt enim homi-
nes (ut dictū est) lapides uiui, qui sicut sese inuicē
sustentant, ita se mutuo respiciūt: Neq; enim Chri-
stiani est, solum infirmiores portare, sed etiam ad
bonum prouocare, ut adeo sibi timere debeat
qui nullum ad meliora odore suo allexit, quā qui
fraternæ patientiæ oblitus neminem supportauit.
Quod

DE TABULA. TEM.

Esaïæ. 3
Psalm. 51
Vita nostra
ut sit
exemplaris

Quod si uerum est, quanta putamus noxa eum teneri, qui contempta proximi salute, peccata sua non solum cum offendiculo perpetrat, sed et cum Sodomitis prædicat: & cum impudentibus in malicia gloriatur? Non solum igitur scandalum uitandum est, & proximis uita nostra tribuenda, qua non solum non ad malum pelliciatur, sed et ad charitatem prouocetur. Ad quam rem maxime necessarium arbitror, ut in terrenarum rerum contemptu mens solidetur: eo enim ipso fiet, ut & uanam gloriam & impudentiam declinet, quarum prior hominum laudes aucupatur cupidius, posterior uero famam honoremque crudelius negligit.

Euangelii
ce uite
summa.

Et haec ob causam spiritu sancto disponente puto factum esse, ut fundamentum marmore præciosissimo stratum, tabulis abiegnis obducereur; Quo disceres, Euangelicæ uite non solum summam, sed & primum fundamentum in mundi contemptu fortique celestium desiderio consistere, id quod attestati sunt Apostoli, Apostolicique uiri, uera domus Dei fundamenta: quorum hinc prædicatio efficacior habita est, quo liberiori corde relictis omnibus, pauperes pauperem Christum secuti sunt. Propter hoc Ecclesiæ edificandæ solidissimum facti fundamentum

Tu ergo, qui Euangelice uiuere cupis, fundamentum

SEDELLI CAPVT VI.

menta respice, Immo te super Apostolorum fundamentum colloca: illi fortiter innitcre. Nam in ipso fidei morumque regulam hauries, & uiuum incitabulum, quo ad omnem uoluntatem domini inciteris senties, in quo multo rectius ages quam si uicinos solos afficeret: multo itē tutius, eo quod in ipsis Apostolis plenitudo spiritus resederit, quam certe uix uni ex mille iam asciscere licebit, Adde quod ad hoc assumpti sunt, ut fidei morumque exemplar quoddam essent, Ideo fundamentū etiam dicti, ut super ipsos alij edificarentur. Sed minus dixi, non solum super ipsos, sed et per ipsos, quorum ob hoc tanta erat perfectio, ut licet passim uelut calcarētur alienis affectionum pedibus, non tamen deturbarentur, tegente spiritu sancto tabulis abiegnis fortissimæ constantiæ: quæ dicerēt, Neque mors, neq; uita, neq; instantia neq; futura, nos separabunt a charitate Dei, quæ est in Christo Iesu. Inniti fundamento Apostolorum. Rom. 8

CONSYDERATIO III.

Ecce nos ab ordine incepto auocauit tabulatum, cum iam de coenaculo infimo, quod uerissime templum uocabatur, sermo haberetur, sed dabitis ueniam facilliter: Attento quod officia templi uix explicari perfecte pro instituto

H non

DE TABULA. TEM.

nostra potuissent, nisi ex ordine parietant
tabulas deinde tractassemus, Hoc nanque facto,
ad inceptum de tribus Ecclesie partibus argumen-
tum liber patebit regressus: immo ordinatus. Cum
enim hæc omnia, quæ diximus, propter infimum
coenaculum dicta sint, nihil porro reliquum est,
nisi breuibus reliquorum mysteria attingere: per-
tractare enim non dabitur.

Dicimus itaq; secundū coenaculū eorum esse qui
Secundum purgantur, & quemadmodū medium est inter su
coenaculū, premū & infimū, ita medius est animarū exutarū
eorum est status inter uiam et patriā, non ex hac uita non
qui pur- dum expurgatis in illam est ingressus: purgatis
gantur. tandem in patriam, ut totum fidelium examen

his tribus diffusum regionibus certo credere de-
beas, quamuis primaria diuisione in militantem
& Triumphantem Ecclesie congregatio diuida-
tur. Ex qua re uides, quam grauius errent, quæ

Ecclesie
nomine qd
intelliga-
tur.

Ecclesie acceptione, solum intelligunt fideles in
terris degentes, cum tamē ex hoc typo admonen-
tur credere, Ecclesiam esse, fideiū congregationē
ubilibet constituta sit, in cælo, purgatorio, & ter-
ra. hoc est, cœtum illum magnum, a primo A-
bel usq; ad ultimum electum: In quem modum
profecto de Ecclesia Sancti loquuntur, In quem
denique Ecclesie ministri consentiunt, quando in

sacra

SEDELI CAPVT VI.

Sacra actione in tres particulas hostiam diuidunt: Duabus super patenam ponendis, Tertiam uero mittendam in calicem. Et id quidem non friuole, quandoquidem præter illa, quæ alibi in hunc modum apertissime scribit Paulus ad Hebræos 12. sic Heb. 12 Ecclesiam accepisse uidetur: dum enim gratiam Euangelicam, amorisq; legem Hebræis commẽdare uellet, ita loquitur.

Accessistis ad Sion montem & ciuitatem Descriptio Dei uiuentis, Hierusalem cælestem, & mul Ecclesie, torum millium frequentiam Angelorum: Et Ecclesiã primitiuõ qui conscripti sunt in cælis, & ad iudicem omnium Deum, & spiritus iustorum perfectorum, & testamenti noui mediatorum Iesum, & sanguinis asperisionem melius loquentem quam Abel. Quibus uerbis, quo alias luculentius? quo integrius: quoue ornatus Ecclesia describi potuit, quando ita membratim uelut ob oculos ponit tanta Auxesi, ut tam imperitus uix esse possit, qui iisdem lectis Ecclesiam non dico non intelligat: Immo non uideat totam?

Primum siquidem dicit. Accessistis ad montem Quid my Sion, uolens dicere, Hebræos per baptismi gratiæ sicc mons am ad Sion montem: non terrenum illum, unde exi Sio et Hierusalemit lex et uerbum domini: neq; ad terrenã illã Hierusalem.

H a r m. Esaiæ 2

DE TABVLA. TEM.

Gal. 4. *rusalem, sed ad Hierusalem ciuitatem Dei uiuentis eam scilicet, quæ est mater nostra accessisse. Quod autem de triumphanti ciuitate, & celesti Sion loquatur, ex membris statim additis deprehenditur, quæ tanta ratione sibi coherent, ut sequens semper præcedens declaret, uerbi gratia, Cum dixisset, Accessistis ad montem Sion. Statim adiecit Et ciuitatem Hierusalem Dei uiuentis, ut, quis sit ille mons Sion, omnibus innotesceret. Verum, cum pro instituto suo non laboret commendare Hierusalem illam seruilẽ, breui etiam casuram, addidit mox. Et multorum millium angelorum frequentiam. Intelligens, per Hierusalem, non eam, in qua Reges Iuda fuerunt: sed illam potius, cuius participatio (iuxta uerbum Dauid) est in idipsum, Hierusalem scilicet, quæ edificatur ut ciuitas, sed uiuis ex lapidibus: Quales sunt in primis sancti angeli, quorum hinc frequentiam uocat Apostolus, Hierusalem ciuitatem Dei uiuentis: sitq; iam mons Sion calum Empyreum.*

Hierusalẽ celestis. *Accesserunt igitur quotquot ex Hebreis baptisati sunt, non ad Hierusalem terrenam, In qua prius erant: sed ad celestem, frequentiam scilicet multorum millium angelorum, quam dicitur Ecclesiam Triumphantem. Porro, tum non reipsa accedebant, sed spe, alias autem re uidelicet*

SEDELI CAPVT VI.

cet ad Ecclesiam iam pertinebant militantem : ad nouam Hierusalem de cælo descendentem , quam uocat hic Apostolus: Ecclesiam primitiuorum, qui conscripti sunt in cælis, & spiritus iustorum perfectorum . Et quia præsentis Ecclesiæ caput Christus est, Ideo qui accedit ad Ecclesiam primo genitorum, accedit in primis ad iudicem omnium Deum: Ad quem, quia nemo accedit nisi per sanguinem Christi, Ideo additum est. Et ad testamen- Heb. 9
ti noui mediatorem Iesum, & sanguinem aspersio-
nis melius loquētem, quā sanguis Abel. Vt iam om-
nib. collectis appareat omnium fidelium congrega Ecclesia
tiones tam triumphantium, quam militantium Ec-
clesiam Christi esse unam, domum unam , ciuita- que sit.
tem unam, ut dissidium in illa cogitare falsissimū
sit, quod nec unus ego, sed & omnes hactenus af-
firmare ausi sunt sancti , inter quos non minimæ
authoritatis est Augustinus. Qui super 126 . Psalmo
scribens, cum explicare uellet domum Dei, ita lo-
quitur.

Omnes fideles qui sunt domus Dei, non solum August. sup
qui modo sunt, sed & qui ante nos fuerunt, & per Psal.
iam dormierūt, et qui post nos futuri sunt, adhuc 126.
qui nasci habent in rebus humanis usq; in finem
seculi. Omnis ergo numerus fidelium sanctorum
ex hominibus commutandorum, ut fiant æquales

H 3 ange

DE TABVLA. TEM.

Angeli dei adiuncti: etiam ipsis Angelis, qui modo non peregrinantur, sed expectant nos, quando a peregrinatione redeamus, omnes simul unam domum faciunt, & unam ciuitatem, ipsa est Hierusalem.

Catholica & Apostolica Ecclesia. Vides iam quam consone ad nostram traditionem, immo quam recte ad Pauli sententiam, nec militans congregatio sine triumphante: nec triumphans sine militante, Ecclesiae nomen habere debeat, sed potius utranque unam esse, quam dicimus Catholicam & Apostolicam Ecclesiam,

Consilium pro simplicibus. Quo cognito statim nobis impromptu erit, quid simplicibus. quid etiam haereticis Ecclesiae titulum iactantibus, respondere debeamus. Si primum simplex aliquis roget nos, quomodo Ecclesiae doctrinam quis exquirat. Respondemus. Si quid senserit tota fidelium congregatio, perdiscat: perdisceat autem ex ipsius ministris, quando certum est, nunquam totam Ecclesiam declinasse, sed ministros, si igitur illos quos probatos habuit, scisciteris, indicabunt tibi ueram fidem indicabunt sane uita et doctrina.

Vnde cognoscitur fides Ecclesiae. Vis igitur nosse quid sentiat Ecclesia, quid credat, quid teneat? Primum quidem non eam potissimum ne dum dicam unam spectes, quae diffusa adhuc multis tentationibus agitur: sed illam praecipue quae iam re tenet, quod olim fide credidit: de
inde

SEDELI CAPVT VI.

Inde uero quid praesens haecenus. In qua re, ut certa ducaris regula, uide quos olim Ecclesia uerbi Dei ministros habuerit, uide quid docuerint, quos illa misit, uide postremo in qua fide ex uita hac decesserint: neque enim in alia fide mortui sunt, quam illa erat, quam docebat. Tunc confer illam ipsam ad praesentis Ecclesiae fidem, & intelliges, primum quidem Ecclesiam nunquam sibi ipsi in fidei sententia dissensisse. Deinde uero & tolerasse aliquando hereticos, & ministros sibi dissentientes, hos tamen semper ad fidei normam correxisse, illos uero pertinaces eiecisse.

Vnde statim sequitur, nec Ecclesiam praesentem a primæua, nec hanc a praesenti dissensisse aliquando: tanta certe constantia, ut qui alterutrum si & praesentem nouerit, utriusque nouerit. Porro cum primitiua illa, ministrorum autoritate ad miraculum excelluerit, in inquirenda fide non tam exacte ad nostra tempora uertenda inquisitio est, quam ad prisca illa sanctorum patrum secula: Vt quicumque uelit nosse quid teneat Ecclesia, non ætatis suæ solū perspiciat homines, sed et omnē illā a iusto Abel usque ad hæc tempora congregationem. Sed dicis forsitan. Errauere in multis etiam sancti, Respondeo. Errant etiam tui, Si tamen diligenti iudicio utrosque discutias, uidebis hys quidem nec sibi-
ipsum

DE TABULA. TEM.

ipsis nec in uniuersum omnibus consentire, illos uero unitatis dilectione in unam uel tandem conuenisse fidem.

Non Ecclesia sed membra Ecclesie aliquando errauerunt

Esto igitur, nostri errauerint *alicubi*, quid tunc membra erant Ecclesie, non ipsa Ecclesia, ideoque iniurio sum est, eorum lapsum toti fidelium congregationi imputare, quæ firma semper per omne tempus in ueritate perstitit: quæ sicut hæreticos in corrigibiles e communiõe protrulit, ita ministros suos tractabiles ad salutem correxit, ut quantum cunq; lapsi fuerint, semper sint Ecclesiastica correctione erecti.

Aliter quã nostri, errant Hæretici.

Iam uide quid ad hæc nobis cum tuis obijciatur. Nostri ut homines interdum errauerunt, sed ut Christiani, Ecclesie se unitati subiecerunt. Tui uero quãdo omnes reijciunt omnes se correctiõis subducunt, in proprijs phantasijs pergentes: quos enim audirent, quando omnes suspectos habent? Tutius igitur simplex aliquis. Immo quilibet, ex sanctis patribus discet, quam ex his tuis, qui plerunq; uolunt in carne & sanguine: cum illos sciamus spiritu ueritatis plenos fuisse, sciamus deniq; missionem suam non solum integritate sanctissime uite, sed & miraculorum operatione testatos fuisse.

Ex quibus omnibus hæreticorum appellati
oni-

SEDELI CAPVT VI.

ani & protestationi respondere licebit. Quando
 dicunt, Ecclesiam audire parati sumus. Cum Ec- Falsa ha-
 clesia in omnibus stare uolumus. Nam si Ecclesi- reticorum
 am audire uolint, & cum ea stare, illam partem excusatio
 precipue audient, quam iam cum Christo regna-
 re constat. Audient autem potissimum in sanctissi-
 mis illius ministris. Quod si detrectant, ut men-
 daces contemnendi sunt, & ut hypocrite pessimi
 reijciendi. Nec mireris, quando priorem Ecclesie
 partem posteriori preponimus, cum id tam natu-
 re uel potius gratie, quam temporis ordo suade-
 deat, quod tibi facile est perpendere. Præsertim,
 si recorderis eorum, quæ de Apostolica perfectio-
 ne passim dicta sunt, totique mundo credita. Pro-
 pterea, licet pro omni tempore Ecclesie spiritus
 sanctus promissus sit, stultissime tamen erraret, si
 quis hanc partem Ecclesie adhuc militatẽ
 priore non indigere putaret, ceu sibi
 citra illius respectum suffici-
 entem.

DE SAN CTIS EXTERIORI BUS EORVMQVE ORNATV CAPVT VII.

CONSYDERATIO I.

*Templum
Salomonis
in duas
partes di-
uisum*

Distinximus hactenus templum sectū altitudinē, eo ipso Ecclesie per sectionem ostendentes: iam ordo postulat, ut idem etiam iuxta longitudinem partiamur. Atque sci- mus Salomonem illum, templum suum in duas partes diuissse, quarum anterior quidem ad Orientem erat quadraginta cubitis longa: posterior uero, ad Occidentem uiginti cubitos habens, quas dirimebant tabulata Cedrina uiginti cubitorum altitudine eleuata: & priorem quidem uocauit sancta, posteriorem uero sancta sanctorum.

*Partitio ec-
clesie in
3. partes.* Ita sane Salomon noster compendio quo-
dam significantiorque ratione, iam non
in tria examina, sed in duas duntaxat partes
diuissit

SEDELI CAPVT VII.

diuifit Ecclefiam, & quidem Sanctis (iuxta ea
 que ex Paulo in prologo diximus) Ecclefiam
 militantem depinxit, Sanctis uero sanctorum
 Triumphantem: Vtranz; autem nō ſolū tabularis,
 ſed et uelo diremit: illud nobis memorare uolens,
 quod Paulus dolens profitebatur Corin. ſcribens,
 Quamdiu ſumus in hoc corpore, peregrinamur a 2. Cor. 1
 Domino, per fidem enim ambulamus non per ſpe
 ciem, quatenus & nos cotidie ingemiſcamus, ta
 bernaculi huius ſolutionem deſiderantes. Quem
 admodum enim, niſi amoto uelo in ſancta adytus
 non patebat, ita nec in cælum ingreſſus, niſi amo
 to corpore, quo ſolo peregrinamur, quo ſo
 lo per fidem ambulamus, modo non adſit alia im
 perfectio, quæ utique in corpore contrahitur,
 purgatorio eluenda.

Præterea cum Salomone illo utranq; hanc
 Eccleſiæ partem cum porticu laminis aureis diui
 ne utique ſapientiæ textit, ut iam non in porticu
 uirium naturalium, ſed in ipſo mentis exceſſu
 diuina contemplamur maiori copia, Et quidem
 in utraque Eccleſiæ parte ſapientia, ſed ſœlicior
 quia copioſior in poſteriori in qua uidetur deus fa
 cie ad faciē, quādo in hac nō niſi p fidē in Aenigma
 te, hac tamē fortuna, ut pfectis lūmē copioſum ali
 quando

De laminis
 aureis &
 contempla
 tione diui
 na.

DE S A N C T I S T E M.

Exo. 33 quando in raptu, ac in Extasi haurire detur. Hæc lege tamen seruata communi, Non uidebit me homo & uiuet: quamuis enim in cella uinaria introducaris, quamuis susurrum audias, quamuis etiam solem in splendore meridiano, ad ictum oculi uideas, longe tamen adhuc deficiis ab illa gratia,

Psal. 83 qua uidebitur: Deus Deorum in Sion: qua cognos-
1. Cor. 13 cemur sicut & cogniti sumus.

Iam cogita quanto sopore detineatur anima, que non languet, que non suspirat, que non desiderat exire: quando peregrinatur, quando exultat hic de in corpore, exulat (inquam) a domino, qui tamen ubique est celum & terram implens: dissimilitudine scilicet, qua eo frui non datur nisi per gustum, in raptu modico & momentaneo, quia hic per fidem solam ambulamus, diuinam sempiternamque uirtutem in caligine intuentes: feliciores certe tunc futuri, quando nos amoto obstaculo omni, ducet in omnem spiritus sanctus ueritatem, quando uidebimus Deum sicuti est.

I. Ioann. 3 Cur iam longam uitam precetur Christianus non potius cum Paulo cupimus dissolui & esse cum
Philp. 1 Christo? Quid est esse cum Christo? Nunquid non
Philp. 3 cum Christo sunt, quorum conuersatio in celis
Luce. 24. est? Sunt utique, sed ut peregrini in Emaus transeuntes

SEDELI CAPVT VII.

antes: Illic quando dissoluto carnis uincolo illum
uidebimus, erimus uere presentes, quia facie ad fa-
ciem contemplantur: contemplando amabimus,
amandoque eo fruemur. Vnde duo statim docu- **Duo docu-**
menta desumimus. Primum, quod perfecti fideles **menta.**
nihil secum iniquationis contracte perferentes, **Sanctos**
statim euolare possunt, deposito mortali corpore, **post obitu**
ut illis minime necessarium sit, communem expe- **mox in cae-**
ctare corporum resurrectionem. Quod est contra **lum recia-**
Ecclesiae inimicos, qui sanctos nescio in quibus re- **pi.**
ceptaculis dormitantes iudicium expectare, som-
niant. Secundum est, quod Christianus sola fide in **Nosse hic**
hac uita contentus esse debet: Verum cum fides sit **Deum per**
obedientia, Christianus, non amplius nosse uelit: **fidem.**
Immo nec alio quodam modo, quam per obedientiam
ad Dei cognitionem uenire potest. Obedientia ue-
ro postulat, ut non nisi quantum praecipitur, cre-
dat, quod uocauit Paulus, Non plus sapere quam **Rom. 12**
oportet, sed sapere ad sobrietatem. Sapere enim
ut oportet, est ad sobrietatem, id est, ad medium
uirtutis, extra quod fidei uirtus consistere nequit:
et id est ex obedientia Deum nosse, per fidem sci-
licet.

Reprehendendi igitur sunt, primum quidem, qui **Qui sunt**
non uolunt obedienter credere, sed ex scientia De- **reprehen-**
um scrutari: nihil acceptantes, nisi quod ratione dendi.
putant

putant se posse inuestigare, Deinde uero, qui dicere solent, Credamus, quantum uolumus. Redeamus iam ad argumnetum literæ.

Candelabrum & mensa pro positionis &c. Era t autem in templo a parte Meridionali, candelabrum aureum cū septem lucernis a Moysæ factum. Cui quidem a dextris alia quinque, et totidem a sinistris assistebant. Porro, in parte Aquilonari mēsa ppositiōis Mosaica, Cui similiter quinæ a dextris et sinistris adiungebantur. Ceterū in templi medio altare thymeamatis, de lapidibus extructum conspicuum stabat tabulis Cedrinis, de inde laminis aureis tectum. Quæ omnia mysterijs plena sunt, quippe quæ militantis Ecclesiæ potissimum designant ornatum, immo et arcana summa.

Mysteriū auri in templo. Nam si rursus de auro loqui citra futilem repetitionem phas est, mox tibi sapientiæ aurum, non hac ratione sola, qua fideles diuina contemplantur, creduntque in deum uiuum, & quem misit Iesum Christū, se offert, sed et ea, qua in omni tentatione probatum reddit Christianum animum, qua facit omnia relinquere, & illi soli ad hæreret, qui est totus desiderabilis. Sicque solatiū in sola conscientia bona querere, qua denique facit animum a seipso deficere, & in solum Deum se extendere. Hoc enim uno Christia

SEDELI CAPVT VII.

ne discipline perfectionisque summa comprehen-
ditur, hoc uno omnia studia nostra nobili-
tantur, postremo, hoc uno uere Christiani su-
mus.

Itaque quisquis utiliter ad contemplatio-
nem aspiras, quinimmo ad perfectionem E-
uangelicæ uitæ conaris, hoc aurum dilige, hoc
tibi compara. Est enim charitas diuina, cuius
regula est postpositis sensuum imaginationi-
bus, rationis collectione, & etiam intelle-
ctus ipsius abstractiones, per solam amorosaf-
fectus unionem Deum querere, Deo adherere
& in Deo proficere. Sic enim proueberis ali-
quando ad alta amata suspiria, ad sitibunda deside-
ria, ad languidos cogitatus & ad expectationes
tediosas, quas sequuntur affectiones Extaticæ.
Amoris enim est rapere amantem in amatum, &
si castus, si sincerus fuerit, non potest non esse lu-
minosus, ut raptus non sit insanus, non sit cecus,
sed sobrius, intelligentia plenus.

*Regula
certissima
contēplan-
di.*

Proinde amor sicut est principium, ita & cō-
templationis finis, Ama ergo Deum, & uerus es
contemplatiuus, nec tibi magna eruditio necessa-
ria, nec laboriosa inquisitio: desidera solum, lan-
gue & expecta tediosus. Et raptu ipso discēs so-
lide, discēs certe, discēs tenaciter, discēs etiam
utili

*Consiliū
pro sim-
plicibus
Raptus et
taticus.*

utiliter, tantum mundum contemne, solatium carnis omne fuge, affectusq; tuos cotidiana disciplina crucifige. Tali enim studio ad hominis exterioris dominium promoueberis, quo sensus subiectos senties aliquando: sine quorum adminiculo uix colligeris in temetipsum. Quod tamen adeo necessarium est, ut nisi sis collectus, in te solidus subsistere nequeas. Scriptum enim est. Vbi est thesaurus tuus ibi & cor tuum erit.

Math. 6

Thesaurus
noster
mor est.

Locandus igitur thesaurus est ad locum commodum, ne alio uagetur cor humanum: Thesaurus amor noster est, quo cor nostrum fertur: thesaurus item quod amatur est, ad quod oculus fertur, quia ubi amor ibi oculus, Proinde affectiones corrige, & in celo erit cor tuum: Vbi uero cor fuerit, ibi erit & oculus. At non parum conducet, si oculus arceatur: sic enim fiet, ut quod procul ab oculis, procul aliquando a corde fiat.

Meditatio
non omnis
prohibetur.

Porro hoc loco non prohibemus omne meditandi studium, contemplationisque exercitium: sed ostendimus, illo frustra niti, qui amorem, contemplationis magistrum, postponere uelit, quod arida sit sine charitate meditatio, & sepius errabunda, ne dicam contemplationem superbam. Charitatem autem nec aridam esse, nec errabundam, nec item superbam esse contingit: propterea, quod docet,

SĒDELI CAPVT VII.

docet, succosum atque sapidum est: quod ostendit, uerissimum: & quod consulit humillimū, ut hinc ueram contemplationē a falsā faciliſſe discernas, Concedimus igitur, immo & suademus, ut mediteris, Nam quis amabit incognitum, aut quis cognoscat, quem non meditatur? uerum non quælibet meditatio commoda, nec quælibet ædificat, sed quæ sincera, quæ pia, & quæ affectuosa: qualem habet puer de patre in longinqua regione agente, adhuc inuiso.

Esto nanque puer sit, qui patrem suum nunq̃ Exemplis uidet, audiuerit tamen plura de ipso, sed et cotidie eius bñeficijs fruatur, Quid putas meditabitur sine diffidit puer? Num qua statura pater sit? Num quo in cultate. dutus uestimento? Num qua forma confpicuus, ruber ne an sit albus? Non credam. Potius absque omni circūstanti accidente secum cogitabit, O quā dulcis est pater meus, o quam bonus, ac pius, o si mihi illum aliquando contingat amplecti: Viuat foelix, uiuat in dies plurimos pater meus: O si mihi coram famulari daretur, quam sedulus fore, quam omnes uires impendere uellem, ut tanto patri gratum exhibere possem filium.

Sic tu de Deo tuo meditaturus amorose, nihil Amorosa ex imaginibus aut re aliqua corporali colligere de Deo melis, neque in simulacris negociari: sed statim ad ditatio.

I intela

DE SANCTIS. TEM.

intellectualia, pura et intelligibilia corde sublato cum affectu dicas: O Domine Deus meus, creator, redemptor & saluator omnipotentissime: sapientissime, optime, qui totus pulcher, totus dulcis & misericors: O pater piissime, amantissime, desiderantissime, qui solus uere pater patrum es, plus me diligens quam unquam pater aliquis carnalis suum dilexit filium, id quod satis superque ostendis beneficijs cotidianis, præter meritum: immo cum demeritis multiplicando, ut fere quis æstimare posset, oblitis cæteris, te mei unius curam habere. Te igitur pater sanctissime, pater desiderantissime, adoro, laudo, glorifico, toto corde ac spiritu tibi gratias ago, pro omnibus donis tuis: quia quicquid sum, possum, scio, & bene sancteque cupio, uolo ac desidero, id ad te mihi totum est: ut sola mea sint peccata quæ in te commisi, pro quibus tibi prouolutus ueniam supplico.

Compendium Eiusmodi meditationes sunt, quibus melancholici et ex æm uitabis, ac turpitudinis passionibus: Eiusmodi etiam meditationibus usus est Augustinus, eiusmodi etiam diuus Anselmus. Quid enim tibi magis labor in ratiocinando exhauriendus, quid in abstrahendis imaginibus, quando tibi paruo ac trito compendio cognitum est, quod

SEDELI CAPVT VII.

quod pater tuus cælestis nullo sensu corporeus est perceptibilis, sed totus desiderabilis: Quin quod nec est terminabilis, figurabilis, numerabilis, circumscriptibilis, commutabilis, aut imaginabilis: sed totus desiderabilis, Adde postremo quod nec est demonstrabilis, diffinibilis, opinabilis, æstimabilis, aut intelligibilis: sed totus desiderabilis. Satis tibi sit, quod amore casto dictante didiceris.

CONSYDERATIO II.

IAM, optimi uiri, de auro uobis satis fecisse arbitramur, reliquum est, ut & uobis in subsecundis candelabra, mensas & altare, ad mysticum sensum utcunque exponamus: In quod steria. nihil est quod ex nobis præsumemus, quandoquidem olim doctissimi uiri, ac homines Dei, mysticam rationem tradidere, Quorum freti auctoritate, tanto securius loquemur, quanto minus nostrum est, quod dicturi sumus: quamuis etiam nobis multa se in sacris literis ultro offerât, quæ uel candelabra, uel mensas, uel altare, ad typicum sensum palam referant: Sed quia friuolum est quicquid sibi non constat, rectius

I 2 omnia

DE SANCTIS TEM.

omnia ad argumentum Ecclesiastici ædificij restringamus. Vt igitur incipiamus, Nemo uerum putet, quicquam ornatus etiam in Ecclesia deesse, quod in Salomonico templo constat fuisse. At erant in eo, candelabra aurea, altareque thymiamatis, cum mensa propositionis panum.

Mystica candelabra in Ecclesia.

Erunt igitur et in Ecclesia Christi candelabra, non manufacta, sed cælitus missa: diuina scilicet eloquia, quæ luceant omnibus qui in domo dei sunt: Erit item thymiamatis altare diuinis charismatibus redolens: Erit postremo mensa panis propositionis. Quatenus primum quidem discas, in Ecclesia nunquā fidei ueritatem defuturam, quod in ea usque permaneat lux uera Christus, illuminans omnem hominem uenientem in hunc mundū. Et ex ipso sit lucerna illa inextinguibilis, quam Dauid exponit dicens ad dominum: Lucerna pedibus meis uerbum tuum, et lumen semitis meis: Deinde uero nunquam unctionem cessaturam. Vnctionem (inquam) illam, unde nobis quod Christiani sumus ac dicimur, spiritus sancti gratia multiformi impinguati, ad Deiformem perfectionem prouehimur: Interim nos ipsos offerentes in odorem suauitatis, interim pio humilique affectu nos ipsos sustollentes, ceu exurgat in altum uirgula fumi, ex
arom

Semper in Ecclesia erit uera fides, Lux Lucerna, et Vnctio
Psal. 118

Can. 3

SEDELI I CAPVT VII.

aromatibus mirrhæ & thuris, & uniuerſi pul-
ueris pigmentarij.

Postremo, nunq̃ etiam sacramenta defutura, præ-
fertim illud, quod in panibus propositiōis diuina
nobis instituit sapiētia: Sacramētum (inquam) cor-
poris & sanguinis domini nostri Iesu Christi: Id
enim nobis in mensa aurea datur, mensa certe ea
quæ preparatur in conspectu domini, de qua præ-
cipitur, Pones super mensam panes propositiōis
in conspectu meo semper: Panes utique non sacer-
dotum manibus coctos & superpositos, sed uirtu-
te uerbi diuini confectos: Panes illos, qui sunt san-
ctum sanctorum iare perpetuo.

Porro quod hos recte ad spiritus sancti insti-
tutionem intelligamus, testantur ueteres scriptu-
ra tractatores, uiri doctissimi, è quorum numero
se offert in primis Origenes Homelia 13. super Le-
uitico, qui postquam illos ad synagogæ tem-
pus copiose tractasset, uelut ex umbra ueritatis
tem colligens, ita mysticum panem prosequitur.

Si referantur hæc ad mysterij magnitudinem,
inuenies commemorationem istam, habere ingen-
tis repropitiationis effectū: si redeas ad illum pa-
nem, qui de celo descendit, & dat huic mundo ui-
tam, illum panem propositiōis, quem proposuit
Deus propitiationem per fidem in sanguine eius:

De panib.
propositi-
onis, & sa-
cramento
Euchari-
stie.
Exod. 25

Origenes.

Mysticus
panis.

Ioan. 6

Rom. 3

I 3 Et si

DE SANCTIS. TEM.

Luce. 22. Et si respicias ad illam commemorationem, de qua dicit Dominus: Hoc facite in meam commemorationem, inuenies quod ista est commemoratio sola, quæ propitium facit hominibus Deum. Si ergo intentius Ecclesiastica mysteria recorderis, in ijs quæ lex scribit, futura ueritatis inuenies imaginem præformatam.

Et nos si tanti uiri uerba studiosius meditemur, de mensa mur, de mensa Dominica tria nõ negligenda mysteria discemus. Primum, Eucharistiæ nostra præci stræ causam. Secundo manducandi modum. Tercie consuetudo, sacrificij rationem. Et de primo loqui consideranda. uenit, & nos ipsi ex Dominicis uerbis didicimus. Panem nostrum supersubstantialem, esse uiuū quoddam, & efficacissimū propitiationis memoriale, quod omnino nobis cognitum, & iam inculcatum sit, illud Christi mandatum. Hoc facite in meam commemorationem: Similiter & illud Pauli, Quotiescunque manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis donec ueniat.

Luce 22
1. Cor. 11

Panes pro
positionis

Et id quidem tam apposite ad figuram, ut citra temeritatem panem propositionis alio torquere nequeas, quàm ad panem Eucharistiæ nostræ. De panibus enim illis conformiter ad Pauli uerbum legitur Dominus Iudaico populo

SEDELI CAPVT VII

lo precepisse, Leuitici 24. Accipies simlam, & coques ex ea duodecim panes, ut sit panis, in monumentū oblationis domini. Quod quā confor- me sit Euangelicis dictis quis non uideat?

Immo ausim dicere, in Moyse Christum dixisse: Sit panis iste in monumentū oblationis domini: In monumentum (aio) id est, in recordationem oblationis in ara crucis factæ, eo quod panis iste corpus est quod in ara crucis coctū patri oblatum est: ut panis iste in mensa dominica propositus sit hoc sine, ut illius intuitu dominus; duodecim tribuū, hoc est, uniuersæ Ecclesiæ recordetur, eoq; ipso propitiationē consequantur, quotquot sunt ex domo Iacob, ut rectissime credatur Eucharistiæ sacramentum, ad consequendam toti Christiano populo propitiationē propositū: ex hac sane radice, quod in monumentū dominicæ passionis, quæ perfectissima mūdi est, ppitiatio, cōficitur, celebratur et sumitur, in aurea mensa altaris Euāgelici. Itaq; quotiescūq; illud celebramus, dominicæ passionis recordationē, et mysticā quandam renouationem agimus, qua populus Christianus, duodecim tribuū numero significatus, propitiationem pro peccatis consequatur, & quia iugiter celebratur, perpetua etiam uigeat propitiatio.

Panis in monumentum oblationis domini.

Proposita est igitur in mensa Domini Eucha-

I 4 ristia

DE SANCTIS TEM.

Panis
Christi
propositus
in testa-
mentū eter-
num.

Ioann. 6

ristia coram domino, in remissionem peccatorum. Et quia in testamentum eternum, ideo non solum continuitate effectus, sed & substantiæ duratione, celebrationisque assiduitate, in Ecclesiastico templo perpetuo manebit. Neque enim ille panis Aaronicus in testamentum erat perpetuum, nisi quis Iudaizare uelit. Seruabatur hoc priuilegium panni Melchisedechico, Pani, inquam, non quem Melchisedech obtulerat, sed quem Christus secundum ordinem Melchisedech sacerdos in eternum erat oblaturus, Alias sicut nec Aaronicus, ita nec Melchisedechicus, erat uerus panis: sed uerus panis est qui de cælo descendit, et dat uitam mundo, quem solus ille dare potest, qui Deus est & homo.

In hac re uide quam consone una figura indicet alteram, ambæque simul acceptæ omnem Eucharistiæ nostræ uirtutem usumque explicent. Ecce de propositionis pane pauca replicantur, quæ Christi mysterijs lumen afferant, nisi quod in uniuersum de omnibus ueteris testamenti sacramentis dici solet, Omnia in Christum spectare, Omnia ad Christum referri, omnia denique unum, quod in cruce oblatum est, sacrificium præmonstrare. Si uero Christum spectes, si Euangelium consulas, statim leges de pane, statim leges cibum, statim leges carnem, quæ si conferas, de præhendes, panem

SEDELI CAPVT VII.

panem esse carnem, & carnem cibum hominis. Vnde mox tibi concludere licebit, non friuole quæcunq; in figuris de pane dicuntur, ad hunc cibum accipi, in eo quod etiam, (Paulo teste) quæcunque alias in uniuersum patribus contigere, nostri figuram habuerunt. Quod cum certum sit, sequitur, ut omnem usum panis noster habeat, quem ille typicus diuina institutione habebat.

Atqui, panis Aaronicus, seruabatur, offerebatur, Vsus panis & comedebatur: Melchisedechicus autem quantus Typicum ex scripturis conijcimus, offerebatur, & comedebatur: ut in panibus illis, utrisque communia duo quedam essent, Offerri scilicet & manducari: & unum quiddam soli Aaronico pani peculiare, seruari scilicet coram Domino in propitiationem, in monumentum oblationis domini. Iam si tria illa, quemadmodum oportet, ad figuræ ratione consideres, non poteris non censere, illa simul ad panem nostrum supersubstantialem transiisse. Sacramentum igitur nostrum recte seruatur, offertur & comeditur.

Et si de primo meditemur, quis Ecclesiā non ue Recte serueretur? quis Ecclesiā amodo laceret? quæ hunc panem uari in Ecclesiā nostrum cotidianum, utiq; spiritu domini uocatus paleste, seruare solet: recte omnino ad ritum illum nō supertypicum, in monumentum coram Domino, pro substantia

DE SANCTIS. TEM.

omnibus filiis suis, ijs in primis, apud quos tantum custodit thesaurum spectandum, Magnum erat olim, & non minimum (crede mihi) inter diuina beneficia, proposito solum pane, propitiationem consequi posse: cur magnum nō esset, quod intuitu panū, Deus domui Iacob propitiaretur: Quod panes uelut monerent sabinde omnipotentē Deū, ne uel uno momēto obliuisceretur miserationū suarū? hac enim causa corā domino proponi iubetur. Si igitur Ecclesia non minor synagoga, cur etiam non tanto gauderet beneficio? Cur non haberet, quo dominus moneretur?

Causa seruandi sacramenti in Ecclesijs.
Heb. 9

Et si respondes, habet quo moneatur, filium scilicet (iuxta Pauli uerbum) in conspectu patris, iugiter uulnera sua apparendo renouantem. Dicimus, Id nec usquequaque figure, nec hominum affectui satisfacere: Figure quidem ideo, quia non solum panis propositionis seruabatur, sed & manna: & sicut ille in monumentum oblationis Domini, Ita hoc in monumentum atq; memoriale perpetuum quadragenarie refectionis: Affectui uero adeo uana illa in celo apparitio non satisfaceret, ut ne monumentum quidem integre dici posset. Non enim solum ut patrem miserationis admoneat, reseruatur, sed & nobis passionem Domini

SEDE LII CAPVT VII.

mīnicam, crucisque oblationem memoret: & iugiter refectionis illius diuinæ admoneat, quam in ultima cœna Dominus primum cœpit. Sic enim & manna & propositiōni plena ueritate respondebit, atque affectui nostro quem mouet, sustollitque, satisfaciet.

Quandoquidē nisi iugiter præsens esset, nisi iugiter ante oculos poneretur, nō haberet affectus, quo iugiter oblationis dominicæ recordaretur. Tam nos igitur quam patrem cælestem admonet: sed non patrem nisi nostri causa, ut magnum cer- te deuotionis incitabulum, magnum solati- um attuleris, si hunc panem non solum sæpius celebraueris, sed & reseruaueris, iugiter spectandum.

Nam qui fieri possit, ut præsente illo pane, non benedicat DEVS, quando benedixit domui Obed Edom, ob arcam testamenti seruata: quando nihil aliud, panem hunc esse præsente, quam Christum in conspectu patris, non affectu uno solo, sed omnium communi præsente. Quī igitur fieri possit, ut cum idem utrobique sit CHRIS TVS, utrobique

2. Reg. 6

anim

DE SANCTIS. TEM.

unigenitus filius, patri assistens Pontifex, non nostras etiam affectiones nostraque desideria non nobilitet, non meliora reddat uota, quo uix extorqueremus tepida, si illius presentia non incitarentur? Quando uero in nostris manibus simul & patris conspectu est, iam illius interpellationi & nostra adiungitur deuotio: quia dum nos ipsius presentia ad meditandum ardemus, & pater eius conspectu semel in cruce factæ oblationis gratia meminit, eo ipso & nos tanto beneficio frui desideramus: & ut desiderata consequamur, Christus efficit.

Fœlix hoc
thesauro
Ecclesia

Fœlix igitur ciuitas illa, fœlix Ecclesia, in qua hoc sacramentum seruatur: thesaurus infinite bonitatis, iure fœlicem prædicem ciuitatem: Nam ob seruatas sanctorum reliquias propitiatur Deus, exaudit precantes, subuenitque afflictis, aut inimicos arcendo, aut demones expellendo, aut denique morbos sanando: cur non magis propitiaretur ob seruatam carnem filij dilectissimi: carnem dico, diuinam? Deinde cur non propitiaretur ad illius adorationem, quando ad simbriæ tactum humanum imbecillitati miseratus est?

Quid postremo dicam? Nunquid non & contingere licet, nunquid non & circumferre? Cur
non

SEDELI CAPVT VII.

nō? quādo est oblationis domini memoriale, quando etiam manna in testamenti arca circumlatum legitur, expressissima panis huius figura. Quando deniq; nec institutioni, nec figura aduersatur: Institutioni quidem nihil aduersatur, quando ut monumentum usurpatur, quod non nisi ut tale manducari iubetur, Christo dicente, Hoc facite in meam commemorationem. Nemo igitur Ecclesiam, ueterumque calumniatur morem, quo sacramentum hoc, uel exigente necessitate, uel hominum deuotione, circumferre solet.

Iam confer figuras omnes ad ueritatem, ut post hac substantiam rei contempleris, habes manna panem typicum de celo, habes panem propositio- nis, habes & panem Melchisedechicum: tres scilicet, unum panem Euangelicum; Ideo Euangelicū dictum, quod in ipso sit spiritus & uita: in illis uero litera & umbra. De hoc nanq; Christus dicit, Ego sum panis uiuus, qui de celo descendi. Et panis quem ego dabo, caro mea est, pro mundi uita: Caro (inquam) mea, quam in cruce pro mundi uita breui daturus sum: De illis uero, nihil tale legitur. Nam manna Christi adeo noluit panem uerum de celo dici, ut Iudæis uice miraculi adderet, Pater meus dat uobis panem uerum, uolens manna ipsi Prophetæ non intellectum fuisse angelorum

Circūferre
& adorare
re illū panē in pro-
cessionib.

Triplex
panis. typi-
cus, figura
panis Euā-
gelici.

Ioann. 6.

Panis An-
gelorum
Psalm. 77

DE SANCTIS TEM.

rum escam, sed in ipso Christum, cuius caro futura erat cibus. Panem uero propositionis cur Angelorum escam esse pateretur, quando manna panem uerum fuisse negat: cum rectius Angelorum esca manna diceretur quam panis propositionis? quod illud Angelorum ministerio paratum fuerit, hic uero ex simila sacerdotum manibus coctus. Cum igitur panis noster Euangelicus utrique præstet, confectarium est, & tertio, hoc est, Melchisedechico præstare, quia tres panes illi unum nostrum præfigurabant. Christus igitur licet sit sacerdos, secundum ordinem Melchisedech, uinum tamen non offert & panem, sed sub panis & uini specie corpus & sanguinem suum.

Tendit in hanc sententiam uerbum Pauli, de Esca spiri sanctis patribus in deserto, quos dicit eandem talis. omnes escam spiritalem comedis, eundemque potum spiritalem bibisse. 1. Cor. 10 Eo enim quod dicit escam spiritalem, nostram multo præstantiorem innuit, quandoquidem spiritalem uocat, ut petram Christum. Nos uero spiritalem & Esca spiri uitalem manducamus, illi spiritalem tantum, talis & ui quia in figura & sola fide, nos autem in ueritate talis. uitalem. Quid ergo aduersarij hac Pauli sententia, contra sacramenti nostri ueritatem utuntur,

SEDELI CAPVT VII.

tur, cum magis nostram fidem confirmet: De nostra nauque esca dicit, Panis quem frangimus, nonne cōmunicatio corporis domini est? Et calix cui benedicimus, nonne participatio sanguinis domini est? de illa autem, omnes eandem escam spiritalem manducauerunt, eundemq; potum biberunt, consequente eos petra, petra autem erat Christus. Eo igitur sensu quo Petra Christus, eo aqua potus spiritualis, et mamma esca spiritualis, longe distans ab illo cibo, in quo spiritus et uita. Spiritualis tamen iste dicebatur, quia et spiritale referebat.

Quemadmodum panis propositionis, dicebatur diuina uoce Sanctum sanctorum, in sacrificijs domini iure perpetuo. Non quod ipse esset Sanctum sanctorum, sed quia referebat illum, qui Gabrielis ore Sanctum erat dicendus, Sic enim scriptura habet, Quod enim ex te nascetur Sanctum, uocabitur filius Dei. Et hoc sanctum est unicum, quod iure perpetuo tale est, ut Sanctum sanctorum scilicet, id est, sacrificissimum inter omnia domini sacrificia diceretur: eo quod ipse qui sacrificium erat futurus, Sanctus esset, quod quidem altius quid habet quam sanctus. Quare Eucharistia nostra Sanctum est sanctorum, quo maius inter domini sacrificia cogitari non potest.

in cuius

DE SANCTIS TEM.

**Conficere
Eucharisti-
am soli
sacerdotes
possunt,**

In cuius argumentum, solis sacerdotibus (re-
ferente Hieronymo super 1. cap. Malachiae) lice-
bat panes propositionis serere, demetere & con-
quere. Id quod tanto illis serio iniunctum erat, ut
pollutam duceret mensam suam dominus, si quan-
do uulgarem panem superposuissent, quemadmo-
dum in Malachia aperte uidere poteris, In quo ob
nihil aliud in ipso principio sacerdotes arguit,
quā quod panem offerebant super mensa pollutū,
talem uocans Laicorum manibus coctum, ut dis-
cas, ad solos pertinere sacerdotes, hoc sacramen-
tum conficere, hincq; nō panem communem esse.
Quicumq; ergo, non credunt nisi communem panem
in Eucharistia esse, pollutū panē super men-
sam domini offerunt: digni ex hoc contēptu, quib.
offerendi potestas auferatur: danda fidelibus, qui
offerant domino oblationem mundam, carnem sci-
licet & sanguinem ueri Messiae.

**De modo
manducan-
di hūc pa-
nem.**

Ecce nescio quo nos institutionis causa rati-
puit, dum enim de ipsa differere pergitur, digre-
dimur etiam ad sacramenti ueritatem persuaden-
dam: sed iam ad secundum ueniamus quod sacra-
menti huius manducandi modo loquendum fuerit,
quem non multis nec item laboriosis ratiocinatio-
nibus tractare oportebit, cum ipsa statim figura
doceat, non nisi mundis manducandum. Nam &
pa

SEDELI CAPVT VII.

panes propositionis non nisi sacerdotes, & ijdem mundi manducabant, & non nisi in loco sancto ut ij scilicet manducarent, quibus dictum erat, *Mundamini qui fertis uasa domini.* Qua re apertissime docemur, ad Eucharistiam neminem accedere debere, nisi mundum, nisi dignum. Esaie 22

Dignus autem est, qui iuxta Pauli uerbum *di-* Quis di-
iudicat corpus domini : qui sic ad mensam domi gne man-
ni accedit, quasi uitam accepturus, quasi effusio- ducat.
nis dominici sanguinis præmia reportaturus. Qua 1. Cor. 11
liter profecto accedet, qui fide uera accedit, qui ae-
cedere se firmiter credit ad corpus dominicum:
& sic credendo se exinanit, se prosternit, se pio-
humiliq; affectu sustollit: non meliorem prepara-
tionem esse sibi persuadens, quam cum omnia fece- Optima
rit ad ordinem Ecclesiasticum: de preparatione prepara-
sua desperare, & se esurienti appetitu in illum tio:
proijcere, qui solus potest facere mundum de im- Iob. 14
mundo conceptū semine: quiq; solus acceptione
sua gratuita dignos facit, quotquot digni habenda
sunt: Quale quid (ni fallor) in figura nobis de-
signatum est. Quandoquidem non solum ut mundi
sint sacerdotes, præcipitur, qui panem propositio-
nis comesturi sunt: sed & ut thus mundum in pa- Leuiti. 24
tena panibus superponatur.

Quid est thus mundum, Nunquid non affe-

K ctio

DE SANCTIS TEM.

Quid thus mundum. ctiones sanctæ, affectiones suaves, quas tamen thus non emittit nisi igne crematum, in altari thymiamatis, In altari (inquam) cordis nostri, igne sanctæ charitatis, quæ sola est ueræ deuotionis mater, deuotarumque affectionum parens. Et ne deuotionem falsam pro uera sequaris, astat a dextris & sinistris candelabrum luminosæ fidei, illam deuotionem ueram esse ostendens, quam non sibi crassa & plus equo libera fiducia peperit, sed ex charitate prodians Ecclesiasticæ institutionis obseruatio, Ne quis putet tunc maxime se deuotum, cum quid sumpturus sit ruminans, excogitata promissione cibum hunc esurit.

Vera deuotio. Qualiter ordinis instituti contemptores ad mensam Domini accedere solent, nihil certe curantes confessionem, nihil Ecclesiasticamq; reconciliationem, nihil peccatorum abstersionem: modo ad mensam de promissionem mordicus teneant, modo se redomini hæc missionem peccatorum cōsecuturos sperent. Christianus autem uerus, & promissionem meditatur, Quō accedat & uerbo credit: sed in hoc uno animum non stabilit uerus stit. Quid ergo? Reconciliat se Christo & Ecclesiæ Christiæ sic primum: Deinde nihil non agit, quo cordis prouocet esuriem, sciens esurientes impleri bonis, quando fastidiosi diuites dimittuntur inanes: ad

SEDELI I CAPVT VII.

ad id autem nihil efficacius, nihilque utilius con-
ducere arbitratur, quam amplecti illud domini
mandatum. Hoc facite in meam commemorationem.
Postremo ubi omnia, quæ debuit, fecit de se-
ipso, ac sua preparatione desperans, proiecit se in
misericordiam Iesu Christi, qui solus sacramento
hoc dignum reddit.

Sed & Christianus ad hæc omnia, non pa- Edere huius
rum adiumenti credit sibi ex loco accedere, & panem nō
iure quidem: neque enim credendum est, scriptu- panem nō
ram diuinam sine causa loci sacri meminisse, sancto. t. in
ut in ipso sacerdotes panes propositionis ede- Ecclesia
rent, tum quod non nisi in uniuersali Ecclesia, Catholica
hoc sacramentū cōmunionis digne manducatur: Leuit. 24.
tū quod non nisi in loco Deo consecrato māduca-
ri debet. Et certe olim in Ecclesia cœna domini ce-
lebrabatur: Ecclesiā autē hic uoco, domū deo cōse-
cratā, quā uolebat Paulus Corint. arguens. Quod
cū ad manducandū domos haberēt, Ecclesiā dei cō- 1. Cor. 11.
tēnerent: contēptā putans domū dei, quod ibi co-
messationi ac ebrietati indulgerēt, cū tamē domus
dei esset, nō aliā ob causam q̄ qd' pphanis omnib.
reb. et actibus alio relegatis, cultui diuino seruare
tur uni eo ardēs zelo, quo olim Christus uendētes
eijciēs et emētes, dixit: Domus mea domus oratio- Matth. 21
nis est. Vnde docemur, tūc maxime nobis cōuenien-

K a dum

DE SANCTIS TEM.

dum, quando tempus est, ad sacram synaxin (ut Dionysius uocat) accedere.

At satis hæc de modo manducandi, iam de sacrificij ratione dicendum est, ubi primo cogitatur, non satis mirari possum, qua fronte Missam sacri-
Omnes fi- ficiū non patiantur aduersarij, cum tamen pene
gurae no- omnes sacramenti nostri figuræ, sub sacrificij rati-
stri sacra- one nobis commendentur. Erat agnus paschalis
menti ha- sacrificium : Erant panis & uinum Melchisedech :
bent ratio Erant & panes propostionis . De ag-
nem sacri- no paschali apertum est : de pane & uino Mel-
ficij. chisedech, cur quis dubitet, cum hoc additum sit

Gene. 14 Erat enim sacerdos Dei altissimi, Melchisedechicum munus sacrificium arguat ? Sed de hac re plura in tractatu nostro, de Abraham Patriarcha, a nobis anno priore his manibus no-

Panis pro stris conscripto, simul & de clamato, de panibus uero propostionis adeo non est dubium, ut dementiæ summæ sit, inficiari. Nam expressissimum est, quod scriptura de eis dicit,

Leue. 24 Sanctum sanctorum est de sacrificijs domini.

Ecce Sanctum sanctorum, non quidem de Sanctum quibuslibet rebus, aut sacramentis: sed de sacrificijs domini, ut sit panis sanctum sacrificium de illis unum, quæ sancta sacrificia dicuntur: Quin et Sanctum sanctorum est, inter omnia præcipuum, ni.

ceus

SEDELI CAPVT VII.

ceu primum dicas, sanctorumq; omnium sanctissimū. Et uere ita est, nec tanta appellatione figurā dignaretur spiritus sanctus, nisi tempore Messiae panis esset Sanctum sanctorum, hoc est, omnium sanctissimum, eo quod esset patri caelesti acceptissimum, hincq; uirtute efficacissimū: Quippe quod conficiendum sit corpore & sanguine Christi Iesu, unigeniti filij Dei, Aliās cur, obsecro, Sanctum sanctorum diceretur panis ille Mosaicus, cum eo potius manna Angelorum panis, iure perpetuo uideri possit?

Sed uoluit hoc titulo panem hunc dignari Iure per spiritus sanctus, ut Sanctum sanctorum dicere petuatur, quatenus cum additum est iure perpetuo, panem Messiae futurum esse Sanctum sanctorum, crederent quotquot fide essent illuminati. Et nec in his tantum quae manducari solent, sed & in his quae offeruntur, Vt sub ratione cibi cum manna panis esset Angelorum: sub ratione uero Mala c. 2 sacrificij, sanctum sanctorū, quod Malachias oblationem mundam dixit.

Panis pro

Sed forte dicit aduersarius, memoriale est, positionis non sacrificium, Quid hic dicis bone? Quid hoc simul & obijciens raperis? Non uides hic etiam panem memoriae propositionis esse monumentum oblationis dole & sacri mini, & pariter Sancta sanctorum in sacrificiū dici-

K 3 cijs tur.

DE SANCTIS TEM.

ejus domini ? Crede ergo quod Ecclesia credit, senti obsecro cum matre tua, et legem eius ne dimittas. Quid ueritati subtrahis, quod figuræ condonas, cum nihil tribuatur figuræ nisi propter ueritatem? Si igitur panes propositionis sunt et monumentum, et sacrificium: dabis etiam Ecclesiæ, Missam esse sacrificium.

Quo Missa ut imago sacrificij est.

Et si dicis, dabo ita, quemadmodum imaginem eius, cuius imago est, appellatione dignamur. Respondco, Si ad Augustini sensum intelligeres, recte quidem tu, Nam Missam hinc et nos sacrificij nactam dicimus rationem, quod est illius semel facti exemplum, et imago quædam: cuius rei causa etiam memoriale quoddam dicitur esse: at non usquequaque hac ratione, qua picta Tullij statua, Tullij nomen sortita est. Nec omnino hoc pacto, quo panem sacramentum dicimus communicato uocabulo.

Causa in promptu est, quia in hoc nostro sacrificio, non est mortua quædam imitatio, qualis in imagine uidetur: sed uiui illius sacrificij. continua iteratio, et sub mystica actione iugis renouatio, quam nihil aliud esse ducimus, quam illius unici applicationem, qua promissio nobis illa contingat. Hoc est corpus meum quod pro uobis tradetur. Hic est sanguis meus, qui

SEDELI CAPVT .VII.

qui pro uobis effundetur in remissionem peccatorum.

Cui accedit & hoc quod utrobiq; idem Chri Ipse Chri
stus sacerdos & sacrificium perpetuum. Neque stus sacer
enim in Christo, uel tempore uel loco sacrificij dos & sa
ratio intercepta est: Siue sit in celis siue in sacra crificium
mento: sicut unus et idem est Christus, ita & unū perpetuū
est sacrificium semper uiuens, semper efficax.

Quod autem sacrificij ratio nullo tempore inter
cipi possit, probat diuina acceptatio ab origine
mundi, probat & Christi in paterno conspectu
assistentia.

De acceptance quidem Dei, ab origine mun
di, aperta est scriptura, quæ dicit: Agnus, qui occi
sus est, ab origine mundi: Docere nos uolens, ab
ipso etiam mundi exordio, sacrificium in cruce
factum ualuisse: quamuis nunquam sine fide, Nun
quam sine typo, nisi sacrificia legis nature, &
scriptæ, non arbitreris hoc nostrum præmonstras
se. Et si roges, Cur fidei sacrificium, aut sacrificio
fidem iunxerimus? Respondemus ideo factum, ut
intelligas, omni tempore fidem in unicam hanc
crucis hostiam necessariam fuisse, uel implicitam
intelligas: Deinde omni tempore sacrificij
huius exemplar quoddam præcurrisse, quo
eius continua in Ecclesia perpetuitas commena

Accepta
tio sacrifi
cij, ab ori
gine mudi
Apoc. 13.

K 4 dere

daretur: Hincq; uel in umbra, uel in ueritate, semper externum fuisse, etiam usque ad hæc tempora nostra in Ecclesia sacrificium.

Asistētia Christi in conspectu patris iuge sacrificium est. Heb. 9.

Si uero iam Christi in paterno conspectu assistentiam contempleris, uidebis aperte (ut etiam postea dicemus) adhuc Christum esse sacrificium: Id enim indicat, quod per propriū sanguinem in cælū introiuit, & non nisi in sanguine semel pro nobis effuso apparet. Si igitur idem Christus in altari, qui & in cælo: idem profecto est & sacrificium, in triūphante Ecclesia & in militante. Ad quod, si quod de externo sacrificio diximus, copulaberis, coassumpto diuino iuramento de Melchisedechici sacerdotij perpetuitate: uidebis etiā post factum in cruce sacrificium externū, in Ecclesia necessarium.

Sacrificium perpetuum in Ecclesia

Et cum non aliud, nec nouum inuenire liceat, idem sacrificium semper in Ecclesia celebratum est, hodieque celebratur. Nec profecto minus sine uerbo Dei quam ipsa olim in figura synagogas nisi Christi institutionem, Apostolicamque traditionem, ad uerbum dei pertinere non putes. Si de institutione loqui phas est contra aduersarios, qui pro Misse sacrificio nullam habere nos cauillantur, legimus Christum primum quidem in cruce se sacrificium fecisse, & ut corpus suum sacrificium

SEDE LII CAPVT VII.

crificium esset tunc fecisse . Nisi enim corpus in cruce obtulisset, Ecclesiam nunquam sacrificium agnosceret: Sacrificium, inquam, quale iam habet, quia uero passus est, corpus eius est sacrificium perpetuum.

Deinde uero si rursus ea, quæ de diuina Sine exter
 acceptatione diximus, deque figuris synago- no sacri-
 gæ, tecum reputes: elicies ipse confectarium cio nunq̃
 esse, ut abolito agno Paschali, in ipsoque om- fuit Eccle
 nibus ueteris legis sacrificijs mortuis: nondum sia.
 autem exhibito cruento in cruce, sacrificij rati-
 onem, in hacq; diuinam acceptationem ad Eu-
 charistiæ sacramētum iamiam transijisse recte cre-
 damus; quando sine sacrificio externo nunquam
 fuit Ecclesia: nec stante iuramento, de sacerdo-
 tio Melchisedechico, esse possit, id quod sanè Chri-
 sti uerba indicare noscuntur, quibus in cœna usus
 est cum ipso facto.

Primum enim agnum dicit se legalem ampli- Expēditur
 us non comesturum, donec impleatur in regno cœna domi
 Dei: Per regnum Dei Ecclesiam intelligens, quasi ni-
 dicat: se non comesturum, nisi in spiritu & ui-
 ta, in Ecclesia per corporis sui præsentiam imple-
 tum. Deinde, ut etiã sacrificij ratio, cum esu tran-
 sijisse sciretur, agnum nouum instituēs, dixit: Hoc
 facite in meam commemorationem, uolens signifi-
 ficare,

ficare, ut sicut haftenus figura præcessisset, post
hac facti sequeretur commemoratio, non minori
officio, nec minori gloria quam figura: ut certe
sicut typice in figura a populo Dei iugiter offere
batur, ita porro ab Ecclesia mystice offerretur in
cōmorationē. Et hoc est, quod sancti viri spiri
tu Dei pleni dixerūt, tunc Christū Melchisedechi
cum ordinem inchoasse, in seque instituisse in eter
num, iuxta Davidis Prophetiam seruandum.

Pfal. 109.

Cypri. de
Missæ san-
ctificio

Et ne multis detineamus tam delicatos audien-
tores (debui tamen dicere , tam audiendi cupi-
dos) ex omnibus nobis unus Cyprianus Mar-
tyr adstet . Is epistolam ad Cecilium ita exor-
ditur : *Quāq̃ sciam , frater charissime , Episco-
pos plurimos , Ecclesijs Dominicis in toto mundo
diuina dignatione prepositos , Euangelicæ ueri-
tatis ac dominicæ traditionis tenere rationem : nec
ab eo quod Christus præceptor & magister , &
præcepit & gessit , humana & nouella institutio
ne decedere : tamen quoniam quidam uel ignoran-
ter uel simpliciter , in calice dominico sanctifican-
do , & plebi ministrando , non hoc faciunt , quod
Iesus Christus dominus & Deus noster , sacrifi-
cij huius autor & doctor , fecit et docuit , religio-
sum pariter ac necessarium duxi , de hoc ad te lita-
ras facere . In quibus uerbis , nihil est , quod ama-
plius*

SEDELI CAPVT V II.

plius desideres, adeo omnia aperta & in senten-
 tiam nostrā consona sunt. Nam quid amplius desi- Declara-
 deres, quando audis martyris uoce, ex traditione tio uerbo-
 esse Christi, quod aquam uino commiscemus obla- rum Cy-
 turi, quod Missa sacrificium est, quod postremo priani.
 Missæ autor est Christus? Quod (ut apertius habe-
 as) in sequenti orationis contextu dicit, in Melchi-
 sedech sacrificij dominici sacramentum præ-
 figuratum, & Christum hoc idem, quod Melchi-
 sedech, obtulisse, id est panem et uinum, suum scili-
 licet corpus & sanguinem. Tandem post multa
 de Missæ sacrificio ex ordine prolata, hanc addit
 Catholicam sententiam. Nam si Iesus Christus, do-
 minus & Deus noster, ipse est summus sacerdos
 Dei patris, & sacrificium Deo patri ipse pri-
 mus obtulit: & hoc fieri in sui commemorationē
 præcepit, utique ille sacerdos, uice Christi uere
 fungitur, qui id, quod Christus fecit, imitatur:
 Et sacrificium uerum & plenum tunc offert
 in Ecclesia Deo patri, si sic incipiat offerre,
 secundum quod ipsum Christum uiderit obtu-
 lisse.

Ecce charissimi, Cyprianus Missam Antiquio-
 credidit sacrificium esse, non humana in-
 res de sacri-
 ficatione sed diuina, non utique deceptus, nam scio Missæ
 & ante se habuit sanctissimos uiros huius testes,
fidei

DE SANCTIS. TEM.

fidei suæ prædecessores, quos enumerare longum esset, & quidem superuacaneum: Quia unicuique fidelium autoritas Ecclesiæ sufficere debet. Sed si omnino uultis nominatos, sufficiant uobis duo illi præclarissimi fidei duces, Dionysius Areopagita, cap. 3. Ecclesiasticæ Hierarchiæ, & Ignatius martyr, in epistola ad Smyrneneses ex Troia scripta.

Conclusio Quoties igitur Ecclesia panem hunc super de. sacrifi- substantialem, super altare Euangelicum, ad tra- cio, ex fi- ditionem dominicam ponit, toties in monumentū, gura pa= Sanctum sanctorum celebrat. Cur enim piissimus num pro= pater non spectaret in sacramento suo celebratio- positionis. nem, in memoriā passionis unigeniti, quando tanta elementia spectasse legitur, per integram hebdomadam panes semel propositos? Certe magnum erat, quod ex unica superpositione, atq; (ut ad summam rei loquamur) oblatione, panes illi manebant sacrificium, ad diem usq; septimum, nulla alia noua accedente oblatione, Sed hæc sufficiant.

CONSIDERATIO III.

De auro **tēpli ana-** **gogicæ.** **S**iam (ut aiunt) anagogiam breuibus audire uiuat, ad illud quod primo tractabamus, sub alio sensu reuertendum est: si modo superuacaneam repetitionem non ducitis. Quamquam certe repetitio non est, quando quid alio tropo rursus tractatur. Ideo nulli onerosa esse debet, quando
nihil

SEDELI CAPVT VII.

nihil refert, quo sensu de corporum glorificatione dicatur, modo citra figuram idem sepius non inculcetur. Proinde si libenter auscultas de sapientiae auro multa differentē, cur nō magis, aut saltem tam beneuole, de corporū nostrorum audituri sitis glorificatione? Quando illa ad præmij nostri par Corporū tem spectare adeo dignoscitur, ut nisi ea tandē ob nostrorum tenta, animæ nostræ perfectionis gloriose summā futura glo non habeant, nisi forte (quod tamen procul a uo- rificatio. bis absit) naturæ perfectionem in cœlo futuram non creditis : Nisi forte meritò præmium non responsurum suspicamini. Postremo, nisi forte, corporum nullam creditis immutationem futuram. At quia nullatenus mihi de fide uestra dubitandum est, audite, hortor atq; peto, quid adhuc de auro templi dicturi simus : audite cū gaudio paulisper.

Quemadmodum lapides ligno, lignum uero Mysteriū auro tegitur: Ita (credite) anima nostra fragili de auro tē hīc corpusculo uestitur. Sed euge illic, cum filius pli in re hominis apparuerit, similes ei erimus, uestiendi surrectione claritate gloriosa, quando scilicet mortale hoc in ne corpo- duet immortalitatem, & corruptibile hoc incor- rum non ruptionem. Vestietur itaq; corpusculum auro sa- strorum. pientie perfectæ, quæ usq; adeo animā possideat, 1. Ioan. 3. ut absorbeatur mors in uictoria, & ignobilitas à 1. Cor. 15. nobilitate. Et hac spe laboramus, infirmitates pa- tientes

tienter ferimus: sed & mortem cōstanter obimur.
 2. Cor. 5 Scimus enim (cum Paulo nostro) si terrestris domus nostra habitationis huius destruaturs, quod ædificationem ex Deo habemus, domum non manufactam, in cœlis eternam. Nam & in hoc ingemiscimus, habitationem nostram, quæ de cœlo est, superindui cupientes, si tamen uestiti & non nudi inueniamur.

Hæc est (credite) spes quæ nos consolatur in humilitate nostra, spes certe quæ non confundet, scimus enim fide ipsa, tam certo, ut certius
 Roma. 5
 Spes et cō solatio no- scire possibile non sit, in hac ualle lachrymarum, ubi nondum apparuit quid erimus. Hoc igitur nobis inter cotidianas carnis nostræ mutationes somno nō manufacta in latio ducimus, scire, dissoluta hac terrena domo nostra, in cælis non manufactam nobis ædificari: propterea superamus in omnibus, non quod domum nostram dissolutum iri scimus: Id enim quam fortitudinem adderet, cum adeo naturæ aduersum sit, ut inter omnia terribilia terribilissimum sit, nec nisi dementibus solum appetendum? sed quod domo nostra dissoluta, ædificata aliam habemus, eternam scilicet, nulla morte dissoluendam: quippe quæ non sit manufacta, non quidem in hoc mundo sed futuro expectanda.

Hic

SEDELI CAPVT VII.

Hic enim super Babylonis flumina sedemus
 flentes, & imus mittentes semina nostra: Illic au- Psal. 136
 tem introibimus in potentias domini, & exul- Super in-
 tabimus portantes manipulos nostros, canta- dui stola
 turi per omnes uicos, Alleluia, Cuius deside- la secunda
 rio ingemiscimus uelut parturientes, cum patien- Psal. 70
 tia uiuentes, cupientes utique non nisi per mortis Psal. 125
 angustiam superindui hac etiam secunda stola.
 Etenim nobis a natura comparatum est, ut cor- Apoca. 6.
 pora nostra amemus, quæ utique non rectius
 amabimus, quam dissolui cupiamus, & esse cum
 Christo. Vnde & mortem non timemus adeo, ut Philip. 1.
 mori etiam cum Paulo lucrum estimemus. Ideo,
 quod cum Christo esse in paradiso, & Christo
 frui, multo melius, quam miseros peregrinari in
 corpore, quod aggrauat animam, & deprimit Sap. 9.
 sensum multa cogitantem. Hæc est spes qua uiui-
 mus, & non friuola, neque enim ex præsumptione
 pendemus, sed uita noua, persuadentes nos,
 ipsos possibile non esse, ut quis superinduatur
 nisi indutus inueniatur.

Quam ob causam curamus hic nos cedro uir Cedro boni
 tuosarum operationum induere, ob oculos ponentes
 tes, attentissimeque ponderantes, quod Paulus ipse operum
 Ephesiis scribens, a Deo nobis opera bona præparata
 rata dicit, ut in eis ambulemus, ut uel sit homini Ephes. 2.
illi

DE SANCTIS TEM.

*illi cui ad bona studia nullus excitatur affectus.
Et iure timet quisquis talis est, eo quod charitas
operatur magna si est, nec ociosa in humano cor-
de esse potest.*

DE SAN CTIS SANCTORVM

CAPVT VIII.

CONSYDERATIO I.

Præfatio.

QUID iam expectatis ex me, cha-
rissimi? Scio, quid egregium,
quando audis Sancta sanctorum,
quando de potiori parte templi,
cælum referente dicturū me esse,
polliceor, fallimini certe, fallimini charissi-
mi, nondum intrauimus in sanctuarium Dei,
nondum in cellaria intromissi, circumimus ad-
huc ciuitatem, ingemiscimus adhuc dilectum
post parietem declinantem. Pudet dicere, uoluta-
mur adhuc in carne et sanguine. Nihil igitur ta-
le obsecro uelitis, sed in lege domini, in Ecclesie
matris

SEDELI CAPVT VIII.

matris uestre regula contenti sitis, existimantes, uos optime sancta sanctorum tunc nosse, si quæ sunt fidei, quæq; charitatis diuinæ didiceritis, de qua in ipso statim uestibulo nobis sermo habendus. Quandoquidem statim prima fronte se offert sancti sanctorum mensura: undiquaq; sibi quadrans scilicet. Nam quanta est latitudo, tanta longitudo: & quanta hæc est, tanta & altitudo. In quo nobis magnum Ecclesie huius militantis à triumphante discrimen figuratur, quod uidelicet in illa non omnia quadrent propter charitatis imperfecti-
nem, ut in ea sunt schismata & similitates: quibus fiat ut nulla sit pax firma, nulla perfecta concordia.

Sancta san-
ctorum per
charitatē
nascuntur.

De quadra-
tura
partis in-
terioris.

In hac uero, quod omnia ad eandem cōueniant mensuram, sit charitas perfecta, integrum gau-
dium, pax imperturbata, & concordia, ut omnes ibi diligant proximum sicut seipsos: unusquisq; de alterius bono, ut suo, gaudeat. Omnes ibi gaudeant in idipsum: nec sit inter illos, qui aut alteri suum gaudiū non communicet, aut alterius gaudio non fruatur. Omnes item ibi morum concordia pol-
lent, ut impossibile sit illic cōtentiosum, inuidum, superbum, aut iracundum inuenire: eo quod idem omnium uelle ac nolle, eademq; ad Deum liberri-
ma subiectio, & consors obedientia, unde non pōt

Perfecta
charitas
in Ecclesia
trium-
phante.

DE SANCTIS. SAN.

test non sequi summa concordia, atq; tranquillitas perpetua.

O *foelix ciuitas in cælesti patria.* *Apoc. 21.* **O** *foelix igitur, uotisque omnibus optanda ciuitas illa, quæ (iuxta Ioannis uisionem) tanta est longitudine quanta latitudine: In quadrum sita scilicet, omni ex parte perfecta, euacuans omnem imperfectionem intellectus, uoluntatis & memorie: omnem denique imperfectionem corruptionis ac mutabilitatis.*

Qualis ibi perfectio intellectus *1. Cor. 13.* **Memoria.** *Voluntatis.* **Quod** si de intellectu nostro, cui a natura inditum est, sola ueritate æterna repleri posse loquamur, deficimus loquendo, deficiendo tamen gesti-
mus, ac gestiundo illuc uenire laboramus: ubi iam non in enigmate & speculo, sed facie ad faciem sicut cogniti sumus, cognoscemus. Si uero de memoria quid balbutire licet, non erit tunc fluida, non labilis, sed perpetuo tenore in uno bono fixa: quod tanta securitate tenebit, ut ne uno quidem temporis puncto, alio rapi possit: Ita ut quicquid cogitet, in ipso uerissime cogitet. Sed quid de uoluntate dicemus, quæ perpetua stabilitate in summo charitatis feruore (qualis est in Meridie æternitatis) fruitur eo, qui totus est desiderabilis, nihil habens amplius, quo detorqueri possit, nihil cum quo pugnare, nihil postremo concupiscentiæ sentiens, liberrima iam facta, & iam uere libera arbitrio

SEDELI CAPVT VIII.

bitrio, eo quod tunc ab omni impotentia, ab omni
que captiuitate exempta: potens facta, ut se citra
laborem, & cum summa uoluptate in bono firmet

Sic triplicitas sibi tota conuenit, longitudi-
ne eternitatis, latitudine communicationis, & al-
titudine perfectæ apprehensionis, urgente in-
tellectu sine cessatione in intuenda ueritate:
Sine humanis studijs in communicatione lumi-
nis, & sine tenebris errorum, in perfecta ap-
prehensione omniscij candoris. Continente me-
moria, ueritatem omnium fortissimam sine obli-
uione: communicatum lumen, sine confusione:
Candorem apprehensum, sine interpolatione: Vo-
luntate autem amante, sine fine feruente, sine ad-
mixtione: exultante sine contristante. A-
mat igitur uoluntas unum sine fine, communicat
se omnibus sine amoris alieni admixtione, appre-
hendit dilectum perfectissima charitate.

Est igitur beata uoluntas, ut memoria & intel-
lectus, eternitate, communicatione, & perfecta
apprehensione. Quæ si omnia simul colligas, uide-
bit intellectus æternum, memoria tenebit omnipo-
tentem, & uoluntas amabit summe bonum. De cor-
pore nihil est quod addere oportuerit, quando ex
hac triplicitate corpori donabitur agile, subtile,
& clarissimum esse.

Beatissima
triplicitas
trium po-
tentiarum
anime.

DE SANCTIS. S A N.

Multi sunt uocati pauci uero electi. Hoc interim indicare non impertinens fuerit in mensuræ discrimine, inter sancta, & sanctorum sancta nos commonefacere, dicti cuiusdam uere terribilis, quod legimus scilicet: Multi sunt uocati, pauci uero electi. Vides enim, sancta Quadra-

Matth. 22.

ginta cubitis portendi: sancta uero sanctorum uiginti tantum, ut etiam hoc typo uideas plures in militanti Ecclesia computari, q̄ sint futuri in sanctis sanctorum.

Matth. 13.

Quemadmodum manifeste nobis scriptura monstrat, Ecclesiam hanc, ob promiscuam eandemq; copiosam multitudinem, iam regnū cælorū, iam sagenam, iam item agrum uocatam: cælū uero non ita, quod nisi ciuitati sanctæ, & hic sanctis sanctorum comparari solet potissimum, eo quod nihil nisi quod sanctum est, quod omni sordemaculatum, quod postremo innocens, cælum sic intraturum.

Nemo ascendit in cælum nisi filius hominis.

Ioann. 3.

Nemo autem talis sit, nisi agni sanguine lotus nisi Christus gratia iustificatus, ut uere nemo, nisi filius hominis, qui in cælis est, cælum ascendat sicut nemo in sancta sanctorum intrabat nisi sumus sacerdos. Quotquot igitur cælum intrant Christo incorporati intrant: ut iam non homo uiuus aut alter, sed Christus cælum ingrediatur, quoties membrum illuc subuebitur. Nam & ut in illo subuebamur, ipse prior ascendit, iter pandens ante nos, pollicitus

SEDELI CAPVT VIII.

licitationi suæ respondens, qua discipulos de recessu solabatur dicens: Vado parare uobis locum. Ioann. 14.

Introiuit autem non quotannis semel, sed semel duntaxat, æterna redemptione inuenta: unica oblatione consummans, quotquot sanctificandi sunt. Hebr. 9.
Introiuit semel in sancta sanctorum.

In hoc longe Aaronicis sacerdotibus præstas, quod illi quidem per alienum effusum sanguinem intrabant in sancta: hic uero per proprium, quæ semel effusum iam amplius effundere non potest, hincq; non nisi semel se offerre hostiæ cruentam. Ex quo profecto consuetudinem erat, ut unica oblatione æternam inueniret redemptionem, ex eaq; in perpetuum sanctificarentur quotquot sanctificantur. Et si dicis, quid ergo scribitur, pro nobis apparere ingressus, in sancta interiora, si redemptionem unica oblatione æternam inuenit? Respondeamus, ideo apparere, ut more Aaronici Pontificis Radix pro
sacrificio
Missæ.

secum proprium sanguinem inferret, cuius intuitu celestis pater æternam redemptionis daret sanctificationem. Et hoc inferre, est patri uulnera crucisq; obedientiam renouare, quatenus iugiter in patris conspectu renouaretur, quod semel in cruce fuerat factum. Tractatus
de uerbis

Hanc autem renouationem Paulus per apparitionem intellexit, quam ideo pro nobis scribit fieri, quod sit quedam interpellatio uenieq; petitiō. Nisi enim ille passionis suæ uulnera, nostram paritionem. Pauli ad
Hebr. 9. de
Christi ap-
paritione.

L 3 esse

esse uellet medicinam, quid apparere prodesset? quia uero, ad interpellandum apparet, inconfesso est, renouationē hanc uulnerum, applicationē esse quandam meriti passionis semel factæ. Sed quid id est? Nunquid non unice oblationis mystica quedam continuatio? Applicare enim passionis meritum iugi illa uulnerum renouatione, sacrificij cuiusdam, non quidem cruenti, sed mystici rationem habere uidetur.

Heb. 9. Vnde licet Christus etiam (Paulo profitemur Rom. 6. te) sepius se non offerat, quod mors illi ultra non Christus dominetur: semper tamen ut sacrificium simul et ut sacerdos pro nobis apparet. Ut sacerdos quidem, dos et sacrificium quia cū proprio sanguine iugiter assistēs: Ut sacrificium autem, quia hostia ipse est semper uiuens, iugiter a semper recens, semperq; ad consequendam propitiacionem efficax. Quod cum ita se habeat, cur Ecclesia se capiti suo conformare non liceat? Cur illicitum sit ei facere in terris, quod Christus facere scitur in cœlis? Aut cur uel se Christo sociam exhibere in hoc opere sponsæ charissimæ non concedatur? Christo igitur sub symbolis sacramentalibus recte Ecclesia ut sacrificio utitur, quando et Christus seipso hac ratione in interpellando pro nobis utitur. Sed de hac re plura in tractatu de filio prodigo, quē dedicauimus illustrissimo Principi

SEDELI CAPVT VIII.

pi ac domino. D. VVILHELMO Bauarie utriusque Duci, domino nostro Clementissimo. Meminit

Pergamus iam ultra, Et primum quidem occurrit sub tractatu de celo Empyreo, quoddam sanctum sanctorum in hoc seculo inueniri, uel certe quedam in sancta illa celestia anagogicum ingressum, ceu uelis dicere, inueniri etiam in hoc seculo, qui in celum rapiantur, qui iam de fructibus terre promissionis degustent: Quorum unus erat Moyses, unus item Paulus noster: Inueniri etiam qui licet minus, ad Iesu tamē secretum admittantur, et horum quis numerum scire potest? tractatus
de filio p-
digo.

Porro hoc unum uulgo cognitum est, nullum ex omnibus his fuisse, qui non ingressum impetrarit, ex passionis meditatione, ardentique imitatione: cuius rei uel testis est diuus Franciscus, ut interim taceam Bernardum, qui sibi fasciculū collegit ex omnibus Iesu uulneribus: adeo nullus est qui non hac in sancta sanctorum introierit. Ingressus
Anagogicus in celum.

Sed pergamus ad alia. Posset quis legens sacra Biblia, de dirēptione sancti a sanctis sanctorum, rostitio tabularum, cur tabulata utranque partem illam diuidentia, non usq; ad altitudinem infimi coenaculi porrecta fuissent, sed tantum altitudine cubitorum uiginti. Sed ubi huius rei mysterium exposuerimus, interrogare desinet. Nos quotquot de fide uera et Exod. 24.
2. Cor. 12.

De inter-

DE SANCTIS SAN.

1. Cor. 10. orthodoxa gloriamur, hoc unum ceu compertissimum habemus. Omnia in figuris ueteribus illis contigisse, in quorum numero & hoc ponendum est, quod sancta interiora, superne ad exteriora patebant, scilicet interstitio mediocri patula.

**Diui nos
influxus
recipere.** Et ita sane ad patentem ad diuina, horumq; ad nos liberum aditum significandū, Scriptura enim una cum experientia cotidiana docet, diui nos influxus ex Deo ad nos, & rursus in Deum transmissi grare: ut sicut exeunt ita & intrent, iuxta institutum ordinem: quo infima per media in suprema ducuntur. Quo fit, ut sicut diui nos radios per mediam suscipimus. Ita rursus uota nostra iam diuinis influxibus illustrata, per eadem in suprema transmittamus. In cuius typum, summo sacerdote incensum adolente, ex sanctis incensum in sancta sanctorum deferrebat, ea impleturum beneolenti fumo: Ex ijs autem & rursus per interstitium fumus efferebatur. Et non hoc tantum, sed & ad Ecclesiam diuinū proferebatur oraculum, ut utriusq; beneficii concessione patere ad nos misericordiae gremium, intelligeremus: patere etiam ad thronum gratiae aditum, ut non sit hora uel momentum, quo caelos apertos nō habeamus, quamuis non sit omnibus datum apertos uidere.

Exo. 30.

Dicam quid apertius, ut deniq; non sit affectuum

SEDELI CAPVT VIII.

tionum nostrarum, quantumcunq; ingeminantur
ad diuinum numen uis tanta, quanta est inde ad Longe ma
nos superferuidi illius amoris uirtus. Age quantum ior dei ad
putas ad diuinum incensum nostra quantumuis nos, q̄ no=
multa & fragantia? Putasne uel tantum, quantum ster ad deū
scintille ad Caminum? Non putabis, scio, cum fini amor.

ti ad infinitum nulla sit proportio. Pro magno
igitur beneficio existimemus, quod non tam mul
ta incensa intrant quam exeunt. Multa sane sunt,
quod multus est sanctorum hic militantium nume
rus. Incensa enim (etiam scriptura exponente) ora
Apoc. 5.
tiones sanctorum sunt, sed quid ad illa quæ per in
terstitium, id est, apertos celos in nos usque defe
runtur? Ecce in Apocalyp. legimus, octauo cap. Apoc. 5
Angelum arripuisse thuribulum, impleuisseque
de igni altaris et in terram misisse hincq; facta to
nitrua, & uoces, & fulgura, & terremotum ma
gnum. Quo facto iuxta sanctorum expositionem,
hoc quod persuadere conamur, designatum esse du
bitare non debes.

Nam id & ordo ipse satis innuere uidetur, Pri Mysteriū
mum nanq; orationes sanctorum, sub incensorum incensi de
typo in conspectum domini ascendisse citra omnē orationi =
ambiguitatem refert. Deinde ex igne misso in ter bus sancto
ram tonitrua, fulgura, uoces, & terremotum sa rum pro
ftum. Si igitur in tropo, litera circumstanti com nobis in ce

L s pels lo.

DE SANCTIS SAN.

pellente sistendum est, certe dabis inceusa rursus ex aureo diuini beatique amoris altari in terram mitti, quatenus uel hinc discas orationes sanctorum.

Non solum ex altari cordis nostri, ad nāres usque Dei exurgere: sed ex superferuidi amoris altari a supermundano throno fusas descendere: tanto fragrantiores tantoque efficaciores, quanto altare hoc nostrum superat illud totum ardens, eo quod in illo scintilla uix sit: in hoc uero ignis ardeat omnia consumens.

Quō sancti orationes nostras deo offerant. Vnde etiam fit, ut & nostræ orationes tunc primum in Dei naribus bene oleant, quādo iam cælestibus illius incensis calefcere magis cœperint. Quis enim putet sanctos orationes nostras Deo solum offerre, cum ipse illas primus nouerit? Atque potius credendum, orationes nostras nō solas, non item ut ex cordis nostri igne tepescunt, ad Deum perferri: sed diuorum amore, affectu, desiderioque auctas: & uelut nobilitatas. Et quia spiritus sunt superferuidi, Deo dilectissimi, nemo sanctis eloqui potest, quantum uirtutis consequantur ex illis uota nostra. Certe parum ualere non possunt, quando ex incenso illo supercaelesti in terra fiunt tonitrua, quibus terreantur homines, simul & erudiantur: & fulgura miraculorum diuinorum

SEDELI CAPVT VIII.

norum: Et si quæ sunt alia id genus spiritualia ministeria, quibus humana infirmitas iuuatur ad bonum, prouehiturq; ad meliora.

Vnde quia superiores sancti affectiones suas inferioribus communicant, Et rursus inferiores superioribus, iuxta id quod confitemur: **Credo sanctorum communionem**, recte fideles credunt, beatos in celo nos uiuos meritis suis iuuare posses Recte denique spem totam in Deum suum collocant, ad quem semper accessus datur, ex quo semper bonitas in nos illius emanatione largissima profunditur.

Quid igitur pusillamines estis o Christiani, **Spes** et quos tot solatia recreant, quorum spem tot fomen **multiplex** ta nutriunt: Quibus postremo tot incitamenta au **consolatio** sum præbêt. Ecce celum apertum. Quid amplius **Christia-** causamini, quasi curâ uestri nõ habeat, omnia pro **norum.** spectans deus? Ecce cælũ apertũ. Quid deũ diuosq; orare negligitis, quasi uos, uel non audiant, uel au dire nolint? Ecce fumus intrat Et egreditur, rectè proeufq; in uos euaporat, quid languido corde tepescitis? cũ uos inuitet, Et quasi sursum uocet odor suauissimus diuini amoris præueniens: Ecce egreditur fumus suauissimus, quasi uox una omnium spirituum beatorũ affectũ suũ in uos uno animo testantiam, quid igitur affectu pio respondere uel non curatis uel negligitis? **Consy-**

DE SANCTIS SAN.
CONSYDERATIO II.

Post tabulata occurrit, Charissimi, uelum illud preciosissimum, quod ante sanctuarium pēdebat, sub mystica ratione contemplandū & si non ea dignitate, qua decet, pro rei magnitudine, saltem pro uiribus, & gratia cælitus data. Quanquam tantis se mysterijs conspicuū reddit, ut explicatu sit etiam maximis ingenijs difficilissimum.

De uelotē
pli, & my
sterijs Ec-
clesie celā
dis.

Quis enim tam uarias explicet obstaculi rationes, quib. uel a sacris, uel ab arcanis, uel a comprehensione infirma mens arcetur? Nobis igitur interim suffecerit ostendere, uel a longe, & breuius. quidem uerbis, quanta maiestate sacra sua Deus superbenedictus dignetur, dum tanto serio cauet, ne etiam uideantur ab omnibus, quasi eiusmodi esse uelit, a quibus irreuerens prophanatio longissime abesse debeat: sciens utique ex sacrorum contemptu etiam nominis sui contēptum pari posse. Quod tamen maxime reuerendum esse uoluit, adeo ut eius causa, ex decem uerbis etiam hoc unū

Leuit. 24. uoluerit: Non assumes nomen Dei tui in uanum.
Exod. 3. Eius etiam causa blasphemus morte puniri debere decreuit, adeo zelans gloriam suam, adeoque terribilem esse uolens, ut Moysen non nisi disalceatū

ter

S E D E L I I C A P V T V I I I.

terram uisionis contingere permiserit, Et populi
Iudaicum, montem in quo apparebat, accedere
prorsus prohibuerit. Exod. 19

Ex qua radice tabernaculi, templi, uasorum, Radix pro
ceremo-
nijs Eccle-
sacerdotum, olei, uestimentorumque consecratio,
processit, & contraria illi putata prophanatio:
Ex qua radice etiam ordinum distinctio, ut non
quilibet aut uidere aut attrectare consecrata licue-
rit, quatenus dum uerbum Dei rebus dignitatem
quandā addit, humana superbia frangatur, mensq;
in uisibilibus diuinā uirtutem ueneretur: atq; cor-
poralium quadam denegatione discat, quam occul-
tus, quam magnus sit, & quam summe suspicien-
dus Deus omnipotens: Postremo quam longe ab
omni humano ausu temeritateque cultum suum ef-
se uelit.

Hæc igitur est radix, unde etiam rituum tan Solennitas
ta solennitas, ne quis putet sibi cum Deo suo, qua et reueren-
si humana quadam consuetudine, conuersandum, tia in cere-
& non potius cum tremore magno, in omnibus moijs ob-
maiestatem reuerendam, quam tamen impudens seruanda,
familiaritas maxime despiciabilem redderet: ut cer-
te ceremoniarum destructores uideantur hoc unū
moliri, ut diuino cultui maiestatem suam, & de-
inde Deo summo reuerentiam auferant, quam ta-
men maxime procurare oportebat: præsertim
tot

DE SANCTIS SAN.

tot ad hoc monentibus exemplis non humanitus sed diuinitus propositis. Ex quorum numero quis non recenseat etiam uelum Mosaicum, cū Salomonico nostro, de quo nobis sermo: Quod ideo ante sanctuarium pendeat, ne reliquie ibi repositae, uiderentur ab ijs, quibus permissum non erat. Quo eorū quae iam diximus apertissime admonemur, scilicet sacra dei, ceu uirtutis diuinae signa cum magna, reuerentia tractanda, eo quod in ipsis aeterna maiestas se sufficiendam humanis animis obijciat, id potissimum agens, ut quam maxima ab omnibus habeatur.

Ideoque arcam, propitiatorium, & Cherubin occultata uoluit, quatenus (dum aliquorum obtutibus denegantur, sicque uulgo subtrahuntur) crescat ad diuina debita reuerentia, crescat ex de negatione ad caelestia & inuisibilia seruator, crescat deinde fides de Deo, dum ponit tenebras latibulum suum. Et hanc credo causam, quod etiam sacra uasa non nisi Aaron & filijs eius nuda uidere licuit, Numeri 4. capite. ut si quis uel per temeritatem uel curiositatem praesumeret, moreretur. Quo decreto nobis ordo Hierarchicus commendatur, ut sit etiam seruanda in omnibus officiorum ordinata partitio, quando non uni omnia, nec omnibus passim omnia conceduntur, nec omnibus passim

Curr sacra in sanctuario non quibuslibet inspicere cōcedebatur.
Psalms. 17.

SEDELI CAPVT VIII.

passim omnia dicuntur & creduntur, sed ut in celesti est Politia, maioribus secretiora, minoribus uero uulgatiora: & his quidem tritiora: illis uero potiora: omnibus tamen in uniuersum pariter necessaria, quæ hinc communia dixerimus.

Quod autem ita res se habeat, non solum ex Clero mandatarum reliquiarum sacrarum discreta quadam a uulgo secretiora conuotione probatur, sed & ex sapientiæ supercessa quam mundanæ, mysteriorumque diuinorum uaria uulgo, communicatione, quam iure uulgi nostri temporis ob oculos ponere deberet, ut Ecclesiastico ordini detrudere impudentius uel tandem cessaret: quippe quod nullo pacto in hac remelioris conditionis censeretur debeat, in discendis Euangelicis mysterijs, quam in legalibus illud, cui profecto non dabatur nisi legem et mandata nosse: secretioribus sacramentis penes synagogæ Principes manentibus. Id quod Esdras, Origenes, Hilarius, & Paulus ipse ad Romanos 3. uno ore contestantur.

Et ut ab Esdra exordiamur, Ecce in eius libro 4. Esd. 14. ita legimus Deum dixisse: Reuelans reuelatus sum super rubum, & locutus sum Moysi, quando populus meus seruebat in Aegypto, et misi eum, & eduxi eum de Aegypto: & adduxi eum super montem

DE SANCTIS SAN.

tem Sinai, & detinebam eum apud me diebus multis, & enarraui ei mirabilia multa, & ostendi ei temporum secreta & finem, & praecepi ei dicens. Hæc in palā facies uerba, & hæc abscondes. Quibus uerbis, si modo (ut sunt) fide digna arbitraris, clarissime docemur, Moyſi omnia quidē mysteria tradita fuisse, quippe qui erat aliorum præceptor futurus: sed hac lege, ut quædā uerba uulgo etiam palam faceret, quibus utique legem & mandata intelligimus: quædam uero absconderet, cuius clāſſis erat, secretior legis intellectus,

Credita qui solum per manuū traditionem erat ad poste sunt illis e= ros transfundendus.

loquia Dei Origenes uno uerbo in eam it sententiam, cū Ro. 3. enim tractaret illud Apostoli, Credita sunt illis e=

Origenes. loquia dei, hoc breui uerbo, traditionem illam sentiens, dicit: Conſyderandnm est, quia non dixerit. Literas esse creditas, sed eloquia Dei, quo uno uult, præter literas patribus illis eloquia dei commissa, quibus potissime gloriantur: quæ profectò nihil aliud sunt, quam quod apud Hebræos dicitur Cabala. i. uerus legis sensus, ab ore Dei acceptus, quasi eloquia dei, smt lex de ore Dei nata.

Vnde ars Moses nanq;, sciētiam hanc iam à Deo acceptam, **Cabalistica** septuaginta senioribus communicauit, & ij deina Num. 11. de similiter posteris suis hereditaria succeſſione relia

SEDELI CAPVT VIIII.

querunt, usque ad Esdræ tempora, ut sic semper ui Hilarius
 talis legis intellectus penes synagoga primores, in prologo
 sacerdotes legisperitos et doctores, reconditus mā libri sui,
 ferit, uulgo semper rudiora legente. Nempe legis quem in
 (ut diximus) literam, quod satis erat uulgaribus, Psa. edidit
 per simplicem historiam nūc dei potentiam, nunc
 in improbos iram, in bonos clementiam, in omnes
 iustitiam agnoscere: & per diuina salutariaque
 præcepta, ad bene beateque uiuendum, instituit.

Et ne quis putet traditionem Mosaici silen-
 tij huius, uel tandem sub Esdra desijisse, quando sci Cabala.
 licet Cabala septuaginta uoluminibus prodita est, 4. Esd. 14
 audiat quid tum de ea dominus præceperit. Prio in fine.
 ra quæ scripsisti, in palam pone, legant digni &
 indigni; nouissimos autem septuaginta libros con-
 seruabis, ut tradas eos sapientibus de populo tuo,
 In his enim uena intellectus, & sapientiæ fons, &
 scientiæ flumen. Audis igitur utroq; tēpore Caba-
 lam fuisse. i. quandā receptionem: Audis & om-
 ni tempore, uulgo legis mysteria magna ex parte
 occultata.

Vnde tibi statim colligere licebit etiam tum, Due spe-
 duas illas scripturæ diuinæ species comprehensas cies diuinæ
 fuisse, de quibus supra ex Dionysio: Et quidem scripturæ.
 altera erat atramento scripta per manus Moysi,
 & deinde Prophetarum, qualis nunc & apud nos
 M quam

DE SANCTIS SAN.

quam uocamus noui testamenti literam, Altera uero, secretiore quadam traditione in posteros transfusa.

Secretior
traditio
cepit mox
post dilu-
uium.
Berosus.

Sed quid de Moyſi tempore. Si historijs credē dū est, cepit mos iste secretioris traditiōis, statim ab ipſo diluuiō uniuerſali. Ita enim in li. 3. Beroſi legimus: Tū ſeniſſimus omniū pater Noa, iam ante edoctus theologiā, et ſacros ritus, cepit eos etiā erudire humanam ſapiētiam, Et quidem multa naturalium rerum ſecreta mandauit literis, quæ ſolis ſacerdotibus Scythæ Armeni commendant. Neque enim phas eſt, illa ulli inſpicere aut legere, uel docere, quam ſolis ſacerdotibus & inter ſacerdotes duntaxat: ſicut & quos rituales libros reliquit. Ecce non ſolum rituales libri, ſed & naturalium ſecretorum uulgaribus denegati ſunt, ſtatim ab ipſo Noæ tempore, ſacerdotibus autem non niſi ſecretiori traditione expoſiti. Ita etiam illo tempore in multis, Nempe in ſecretioribus uulguſ ſacerdotum ſola nitebatur authoritate, nec phas erat aliam in eiufmodi ſcripturam exigere.

Quem morem occultandi etiam Philoſophi conſtantiſſime cuſtodierunt. Pythagoras namque paucula illa quæ ſcripſit, Damiæ filie moriens

SEDELI CAPVT VIII

uens commendauit. Aegyptiorum templis insculptae Sphinges, hoc admonebant, ut mystica dogmata per enigmatum nodos a prophana multitudo inuiolata seruariantur. Plato, Dionius quaedam de supremis scribens substantijs, Per enigmata (inquit) scribendum est, ne si epistola forte ad aliorum manus peruenerit, quae tibi scribimus, ab alijs intelligantur. Quid, quod et Aristoteles libros suos de diuinis scriptos et non scriptos dicebat?

Vide Macrobiū lib. 1. de somnio Scipionis in exordio.

Sed quid recenseo solos philosophos? fuit hic mos apud Aegyptios et Chaldaeos, populos religione antiquissimos. Id quod facile uidere quis poterit apud Iamblicum in libro de mysterijs, quem ita scribit, ut ubique intelligas, arcana religionis sacerdotum autoritate uigere, quam tanto habet etiam ipse Synesius honore, ut in libro de somnijs conquerarur, sacrorum ritus in prophani vulgi conspectū, nescio per quos legum ministros, auditumque uenisse.

Vide Platonem in Timaeo, et Euseb. de preparatione Euangelica.

Si autem dicas, quid ad nos? quod sub umbrae legibus, quod etiam superstitionis tempore obseruatum, Nos iam sumus sub reuelata gratia, uiuimus sub ueritatis tempore, agimus sub communi fide, quando scilicet Euangelium praedicatum est omni creaturae, quando omnes sumus docibiles dei,

Obiectio contra secretionem traditionē Marc 16 Ioann. 6.

nihil

DE SANCTIS. SAN.

Matth. 13. nihil iam patimur occultum esse. Omnes enim scimus, quibus dictum est, Vobis datum est nosse mysterium Dei. Scripturam igitur nobis communem habere uolumus, communia & Dei eloquia. Quid nos respondebimus, immo, quid respondere, charissimi, conueniet? Arbitror equidem nihil aliud rectius responsuros, quam quod olim sancti in hac re scripserunt: Immo & quod ex Euangelio ipso desumi potest.

Contra ar- Fatemur primum nos sub reuelata gratia esse, sed ita tamen, ut unusquisque sapiat ad mensuram fidei, secundum donationem quam accepit a Iesu Christo: Fatemur & nos sub ueritatis tempore uiuere, sed ita ut tamen ad solos Apostolos precipue spectare credamus, ut a spiritu sancto doceantur omnem ueritatem, non obstante, quod Euangelium omni creature prædicatum est: Nam quantumuis Euangelium commune sit, & ad omnes in-

Rom. 12. uniuersum spectet: non tamen nisi ad Petrum dictum est, Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: Nec nisi ad Apostolos & eorum successores pertinere illud, Qui uos audit, me audit. Fatemur et nos iam omnes docibiles esse dei, sed ita, ut tamen (iuxta Pauli monitum) sapientiam loquamur tantum inter perfectos, non autem inter imperfectos, quibus lacte, non solido cibo, opus est:

Luc. 22. **Luc. 10.** **1. Cor. 2.**

&

SEDELI CAPVT VIII.

Et utrosque hæc spectet regula. Sapere non plus quam oportet, sed sapere ad sobrietatem. Vnde donabitis nobis, si quid uni fuerit reuelatum, quod non alteri, donabitis etiam ad Apostolos rectius intelligi quam ad omnes ex æquo. Vobis datum est nosse mysterium regni Dei.

Rom. 12

Matth. 13.

Scriptura quidem omnibus communis est, sed non secreta traditio.

Ioan. 14.

Et 16.

Hiere. 31.

2. Cor. 3.

Quapropter et si scripturam uobis communem concedimus, si et eloquia Dei, reseruabimus tamen Apostolis hoc priuilegium, ut spiritus sanctus suggerat illis, quæcunque Christus dixit. Sed quæ sunt illa omnia? Nunc quæ in libris Euangelicis colliguntur? Minime gentium, sed quæ in tabulis cordis, digito spiritus sancti exarata, creduntur. Sed nunc hæc in illis interciderunt? Nunquid non et ad posteros transmissa sunt? utique; sed non alio ordine, quàm acceperant. Illi enim quia rectores Ecclesiæ futuri erant, ex fonte illo soli hauserunt; posteri uero, quia aliquanto ab origine remotiores, ex uocibus illis solo intercurrente uerbo didicerunt.

Cuius rei testis est Origenes, testis est Dionysius Arcopagita. In qua transmissione hoc pariter ut prioribus temporibus cautum est, ne sanctum daretur canibus, et margaritæ spargerentur ante porcos, hoc est, ne mysteria in uulgus ederentur. Cauebant autem hoc sancti, scientes ad illa uinum certum ordinem Hierarchicum institutum,

Ne secreta in uulgus spargantur.

Matth. 7.

M 3 uelut

DE SANCTIS SAN.

uelut septuaginta seniorum ordini succedentem,
cui inprimis iura illa committantur. Quo ani-
mo Dionysius in principio Ecclesiasticæ Hierar.
chie Timotheum suum monet, ne sancta sancto-
rum efferat, neue prophanis luminibus uiolanda
in prolog. permittat, uerum reuereatur magis, occultiq; Dei
mysteria spiritualibus inuisibilibusque notionibus
honoret, intemerataque seruet nequaquam ea pas-
sim rudibus tradens, sed sanctis solis sanctarum
rerum intelligentias sacratius pandens. Idem in
sine capitis penè repetens. Denique de mystica the
ologia scripturus more suo monet, ne quis di-
cenda rudis exaudiat ac imperitus: Rudes uocans
qui uisibilibus affixi, nihil supra ea, quæ obtutia
bus ac sensibus patent, supersubstantialiter esse ar-
bitrantur.

Origenes *Quid de Origene autem dicam, quem adeo eo*
super lib. animo præditum fuisse scimus, ut ad omnes, quib.
Numero- mysteriorum secreta commissa sunt, in Homelia
rum. super Num. in uniuersum loquatur. Discant ij, qui
bus sapientiæ secreta commissa sunt, quomodo ea
oporteat, intra uelamen conscientie custodire, nec
facile in publicum proferre, aut si res poscit pro-
ferre & imperitiis tradere, uelata, non nu-
da proferre. Quid iam diceret Laicus, si sacrifi-
culus talia pro ratione diceret? Nunquid non
murmura

SEDELI CAPVT VIII.

murmuraret, hæc ideo proferri dicens, quod ut
frivola & sine uerbo Dei in lucem uenire no-
stra non pateremur? Certe timendū quod sic dictu-
rus esset. At tum libere proloquebatur Orige-
nes, libere dicebat mysteria in uulgus non teme-
re proferenda: & si causa postulat, uelata profe-
renda. Quod quis credat, tantum uirum ex inui-
dia aut uulgi contemptu docuisse, & non po-
tius ob sacrorum ab hominibus extorquendam re-
uerentiam? incedens uestigijs iubentis Dei san-
ctorumque Apostolorum ritui & consuetudini
innitens.

Et ut uideas, quam candide ad scripturæ ex-
empla istæc moneat, recitabimus iam etiam ea, populo ue-
quæ Homelia s. super Num. lib. scribit tractans lata propo-
illud: Nolite exterminare de tribu sua plebem C1 ni debere.
ath: Vbi sic dicit. Sciat sane cui hæc reuelantur, Numer. 4
et spiritualiter inspicienda creduntur, non sibi tutū
esse, ea aperire & pandere quibus non licet pan-
di, sed operire debet singula, et operta cæteris mi-
nus capacib. tradere portāda in humeris, et ceruici-
bus imponēda. Cū enim ex uerbis mysticis eruditi,
et perfecti quicq; doctores, opera populis iniun-
gūt, et plebs agit quidem, et implet quæ mandan-
tur: non tamen eorū quæ geruntur intelligit ratio-
nē, quid aliud geritur, nisi operta, & uelata san-

DE SANCTIS SAN.

Et sanctorum super humeros portantur.

**Exempla
Moysi de
mysterijs.**

Et ut adhuc manifestius quæ dicuntur ad uertus, exemplis te ex diuinis uoluminib. adhibitis informabimus. Moyses intelligebat sine dubio, quæ esset uera circumcisio: Intelligebat, quod esset uerum pascha: sciebat quæ essent ueræ neomenie, & quæ uera Sabbata. Et cum hæc omnia intellexisset in spiritu, uerbis tamen ea per rerum corporalium species, adumbrationesq; uelabat. Et cum sciret uerum pascha Christum immolandum esse, ouem corporalem immolare mandat in pascha. Cumque sciret diem festum agi debere in azymis sinceritatis & ueritatis, tamen de farine azymis præcipiebat agi diem festum. Hæc ergo et huiusmodi erant sancta sanctorum, quæ cum Moyses portanda cæteris traderet, id est, rebus & operibus implenda: cooperta tamen ea, & uelata comuni sermonum tradebat eloquio. Et post pauca ita dicit.

**Observa-
tionum
ratio non
omnib. ma-
nifesta est**

Sed & in Ecclesiasticis obseruationibus sunt nonnulla huiusmodi, quæ omnib. quidem facere necesse est, nec tamen ratio eorū omnibus patet. Nā quod (uerbi gratia) genua flectimus orantes, & quod ex omnibus cæli plagis, ad solam Orientis partem conuersi orationem fundimus, non facile cuiquam puto ratione compertum. Sed & Eucharistia

SEDELI CAPVT VIII.

rificiæ suæ percipiendæ, siue eo ritu quo geritur explicandæ: uel eorum quæ geruntur in baptismo uerborum, gestorumq; & ordinum, atq; interrogationum ac responsionum, quis facile explicet rationem? & tamen omnia hæc operta & uelata portamus super humeros nostros.

Ecce charissimi, ad literam uobis doctoris illius eruditissimi uerba citauimus. Quid in illis ipsis spectatis? Ego quidem, quantum intelligo uideo mihi uidere, doctorem illum, non solum sibi maxime in monendo constare, sed undequaque se ab inuidia, uel ignorantie alicuius stoliditate præmunire. Sententiam enim suam utriusque testamenti, non recentibus quidem (ac multo minus a se exco-
gitatis, aut alibi transcriptis) sed omnino antiquissimis firmat exemplis. Quomodo autem ad calicem in utrisque sententijs sibi constet, etiam imperitissimus uiderit. Quandoquidem nihil consulit, nisi ut reuelata primoribus, nemo temere in uul-
gus spargat, nisi forte uelata, uolens sine dubio minime oportere, uulgus omnium rerum agenda-
rum mysticam habere rationem: satis autem esse, illos, quorum promulgare fuerit, intellexisse diuinitus. Quomodo uero se ab inuidia forte impin-
genda exemplis præmuniat, posterior iam citata

M. 5. luo

DE SANCTIS SAN.

luculenter indicat sententia, in ea nanque duobus
utitur exemplis .

Curiositas
laicorū no
stris nunc
temporib.
olim non
fuit.

Quibus profecto deprehendimus, non soluna
priscorum patrum, sed & eius scelericia fuisse secus
la, in quibus adeo nihil curiosius indagatum est,
adeoq; quidlibet citra omnem dubitationem acce-
ptatū, ut non fuerit tam rarus ritus, tam inaccessi-
bile sacramentum, quod non uulgi obedientia sim-
pliciter uel credendo uel exequendo commendau-
rit. Nam si prisca illa tempora respicias. En Moy-
ses iubet uoce Dei agnum immolare, sabbata ser-
uare, puerum circumcidere, azymos comedere.
Sed cū idem longe altius introspiciens, aliud uelit
& aliud intelligat, docet in diuinis mysterijs uul-
go & auctoritatem sufficere, & communem fide-
dem: nec necessarium esse rituum sacrorum impe-
ritioribus rationem reddere, quando nec Moyses
populo suo uitalē literę sensum, sed literā ipsam
duntaxat proposuit: ratus sufficere illi, si mandato

Multa ne-
cessario si

sapienter dato, simplici fide obtemperasset.

ut in Ec-
clesia, quo
rum ratio-
nem redde
re non o-
portet.

Et ne quis rudi illi populo hunc morem soli
fuisse causetur, in lucem etiam affert, nō solius Ec-
clesie primitiue, sed & sibi contemperantia exem-
pla: quo uideas etiam fidei posteriora ad priora it-
la secula ex integro consonare. In quo profecto
primum docet Origenes, etiam suo tempore factu
quid

SEDELI CAPVT VIII.

quidem necessaria multa, quæ tamē non omnib. exponantur necessario, hoc est, Multa recte a sapientioribus iuberi, quorum rationem nosse uulgo non sit necessarium; hincq; multa esse, quæ necessario quidē ab omnibus fiant; non tamen tute ab omnib. indagentur. Exempli gratia: Christiani ad Orientem adorare iubentur, id plerunq; nulla reddita ratione. At omnes obtemperant, simplici fide se auctoritati submittentēs, nihil sciscitantes, quæ ratione. Præterea in baptismo multa geruntur, quorum ratio maioribus solis cognita est, sed nihilominus nemo cauillari debet, inepte, friuole, aut superstitiose tum aliquid agi, simpliciter auctoritati credens.

Que omnia si conferas. Primum quidem discēs, Ecclesiasticā auctoritatem non minus quam literā ualere scriptā, qd' scilicet ei cōmittantur mysteria diuina, quæ Deus scripto inuulgare noluit, et id quidē non solū in Moyse & septuaginta doctoribus uideri, sed et in Apłis et eorū successorib. Nam quæadmodū illi multa tradebāt seruatu necessaria, minime tamen literis legalibus expressa: ita & hi multa promulgarunt uocali solo intercurrēte uerbo, quorum rationem adeo a uulgo absconderunt, ut literis prodidiße, putarint nihil aliud esse, quā sanctum dare canibus. Quod, quis neget, aduer-

*Ecclesiæ
auctoritas
in non scri
ptis tradi
tionibus.*

Matth. 7.

tens

DE SANCTIS SAN.

**Oblatio-
nes pro de-
functis.** tens sacramentorū antiquissimos ritus, & Eccle-
siae caeremonias iam multis seculis seruatas? Non
certe nouum est, quod infirmos oleo sacro inungi-
mus, quando & idem Dionysij tempore factum le-
gimus. Quid dicam de alijs multis, quæ non solū
synagoga, sed & Ecclesiae antiquissimis firman-
tur exemplis.

**Lege Cy-
prium
li. 1. epis.
9. quæ est
ad furnita-
nos.**

Certe nouum non est, quod pro defunctis an-
niuersarias oblationes facimus, quando idem Ter-
tullianus tempori suo referat. Nō nouum est, quod
Ecclesias consecramus, quando idem Petri Apo-
stolorum principis tempore factum reperiatur.
Et si noua sunt aliqua, aut certe institutione puta-
ri possunt, Quid inde? Ecclesiastica autoritas ad
huc pollet, cur laico teneatur omnia nuda, id est,
in Euangelicis literis prodere? Satis sit uelata pro-
posuisse, hoc est, sub autoritate spiritus sancti, quæ
fungitur, seruanda tradidisse.

**August. cō-
tra Mani.
epist. 6.4**

Quam utique tanti Augustinus contra Mani-
chaum facit, ut Euangelio se non credere profitea-
retur, nisi ab Ecclesia commonitus fuisset. Quid
igitur laici omnia iam sibi ob oculos poni literis-
que ceu membratim describi uolunt, cum id olim
etiam religiosissimi nō exegerint: Vbi enim legis
Iudæum aliquem e plebe conquestum uelata san-
ctuaria, denegataque mysteria? Credo nullibi. Im-

moa

S E D E L I I C A P V T V I I I.

mo potius, hinc sanctuaria laicū deuotius ueneratum esse, quasi ea, quæ dignitate maiora sint, quā ut cuilibet patere debeant: deuotius etiam mysteria credidisse, autoritate sola contentum.

Iam uero curiosissimi & impudentissimi omnia sibi pandi uolunt, nec quicquam acceptare, quod non literis proditum inueniunt: non ducti pietate, sed impudentia, qua se ceu ad omnia dignissimos efferunt, longe a priscorum humilitate deficientes. Curiosissimi non sectatores & cultores, sed uelut in theatro spectatores, eo ipso testantes, quam sunt fastidiosi semper nouorum cupidi. Disces deinde quamuis sub reuelata ueritate simus, quantum ad fidem integram spectat, quia tamen nondum quo ad ipsam rem, quam dicimus reuelatam gloriam, quod adhuc uideamus in speculo & enigmate, quod nemo uelle debeat, ita omnia aperta esse Euangelij tempore, ut uelata omnino dedigeretur.

Reprehensio curiositatum humilis.

1. Cor. 13.

Nam si in uerbo Dei & ipsis sacramentis enigmata & symbola admittere cogimur, cur non nias abijce Ecclesias consecret sponsa Christi? cur incenso, re non o candelis, ornatuq; alio non utatur? Quibus humana mens corporis pondere grauata, sursum ad ea que sunt in celis erigatur, præsertim quando etiā in primitiua Ecclesia ut in ueteribus sanctis legimus

DE SANCTIS. SAN.

Ephes. 5. mus uelum quoddam ante Ecclesiasticum sanctuarium pendulum sustinuerint, quin & honorauerint fidelium populi, Quid? quod maxime ad uelum pertinet corpus Christi sub speciebus sacramentalibus occultatum esse, & per lauerum aque, in uitæ uerbo, Christi gratiã confer

Quæ sint ri. Disces postremo, non solum illa acceptanda esse acceptanda se Christiano, quæ literis expressa habentur: sed et da Christi illa, quæ Ecclesiastica autoritate traduntur, quod ano.. ut demonstratum est, non omnia literis prodita habeantur: maxime autẽ ad Euangelium spiritus sancti scriptura pertineat, quã legimus nõ in chartis pa

Hiere. 31. piraceis, sed humanis cordibus, ut Hieremias lo-
2. Cor. 3. quitur: nec in tabulis lapideis, sed carneis, iuxta Pauli uerbũ. Sed de hac re supra copiose diximus, cap. 3. quo de fundamento templi tractauimus.

Habet uelum etiam typicas expositiones ali-
Mysteria as, quas pertractare sicut uiribus nostris impar ueli ante est, ita & uobis superuacaneum, eo quod illius sig-
sanctuariũ nificata sub alio themate per annum locupletiori copia uobis tradi soleant. Quis enim uestrũ est, q
Quomodo sancta sanctorũ cælum significare nõ intelligat, et scissum est originale peccatum uelum fuisse, quo genus huma-
uelum in num ab ingressu regni remoratum sit, ad Christi
morte usque passionem, in qua per medium in duas
Christi. partes scissum est: Quod tunc primum san-
ctis

SEDELI I CAPVT VIII.

Etis paradysus patere coepit, ne sine nobis (ut Paulus loquitur) consummarentur. Cuius rei primus testis est Latro ille sanctus & fidelis, cui pendenti in cruce promittitur paradysus: Audit enim, Amen dico tibi, hodie mecum eris in Paradiso. Præterea testes esse poterant, quorum corpora monumentis egressa sunt, & Christo resurgente apparuerunt multis. Testis deniq; proto-martyr Stephanus, qui primus iam iam moriturus uidit celos apertos.

Heb. 11

Latro in cruce.

Luc. 23.

Aperta monumenta.

Matth. 27

Celi aperti

ti S. Step.

Act. 7.

Amplius, nemo uestrum est, uel mediocriter seipsum in cognoscendis rebus obseruans, qui non experiatur, q̄ alte cecutiat humana mens, in ueritate intelligenda, quam sepius inutiliter, & utinam nō sepius periculose inquirat, sed nunquid non pariter scire potest, unde tanta cecitas, & in indaganda ueritate incertitudo? Potest utique st̄ attendat seipsum, statim enim experietur illud Aristotelicū, Oportet quemcunq; intelligentē phantasmata speculari. At nullus erit tā hebes, q̄ phantasmata nō nisi per carnem esse sciat, ut iam caro sit uelū illud densissimum, quo deprimitur sensus multa cogitans, quo mens peregrinatur a ueritate æterna, ne ei præsens esse possit. Quo conueniat nobis ut carnali olim populo, qui
sane

Velum no-

bis est ca-

ro nostra.

Sapient. 9.

sane sancta sanctorum introspicere non audebat, nec poterat, credebat solum illa ad summi sacerdotis relationem, ex scripturae autoritate. Ita profecto aeternarum rerum non aliam notitiam habere in hac uita licebit, nisi per fidem & in enigmate, Sed & si quid amplius inueniendum est, bone Deus, quantus labor in abstrahendo a phantasmatibus, quantus in ratiocinando & colligendo, ut plane nemo satis hunc miserum animarum statum deplorare possit, quo nisi per carnem licet & a longe introspicere in sancta illa caelestia, & si quando datur in ipsa rapi, miraculo tribendum est.

Heb. 9.

Quemadmodum olim quidem nemini nisi summo sacerdoti in sancta sanctorum intrare con-

Iacobus cedeatur, lege communi scilicet: Iacobo tamen frater do- Apostolo, uiro sanctissimo, ex priuilegio intrare mini ad- di copia dabatur.

missus in

Fœlix igitur anima ex hoc seculo euocata,

sancta san-

Fœlix mens carne exuta, quæ iam non per carne-

Fœlix ui-

um uelum: rationatur, sed nuda diuinis radijs illu-

sto anima-

stratur, Fœlix tunc profecto, terq; quaterque be-

rū in celo.

ata, quando iam libera facta, sacco conciso, uide-

1. Ioan. 3.

re potest Deum sicuti est, & cognoscere, ut cogni-

1. Cor. 13.

ta est, nihil indigens phantasmatibus, quippe quæ desuper hauriat rationes, quib. sanctis illis purissi-
me intelligendo inferatur, ut stultissimus censea-

tur

SEDELI CAPVT VIII.

atur glorie sue cupidus, & nobilitatis nativæ damans Christianus: qui mortē fugit, vitæ huius onera prolongari desiderat, & in carne permanere diu exoptat, cum mors lucem verissimā pandat, tenebras erroris abigat, & difficultatem cognoscendi omnem, collata rectissima certitudine, a mente auferat.

CONSIDERATIO III.

IN sanctis autem sanctorum (iuxta Pauli narrationem) erant, aureum thuribulum, arca testamenti, urna aurea habens manna, virga Aaron, tabule testamenti, & Cherubim propitiatorium obumbrantia: de quibus singillatim tractare non intendimus, præsertim cum tam thuribulum aureum exposuerimus, castissima diuini amoris desideria, quæ tanta custodia in sanctis sanctorum seruantur, ut impossibile sit, illa uel tepefcere, uel prorsus extinguere, quod charitas diuina fortis ut mors, ibi sit perfecta, nunquam excedens.

Heb. 9.

Thuribulum aureum.

Can. 8.

1. Cor. 13.

Nec laboramus, ut uobis thuribuli occasione persuadeamus, in Ecclesia recte seruari reliquias sanctas: quod non credam, quenquam uestrum esse qui id refellere tentet, tam sanctis exemplis com-
monitus.

N

De

DE SANCTIS. SAN.

De Cherubin autem duobus aliquid dicendum
 De duobus Cherubim puto, quod Salomon eos in oraculo, de lignis oli-
 3 Reg. 6. uarum excisos, posuerit, exemplar Mosaicum
 Exo. 25 imitatus. Atqui Cherubin ex supremis Ange-
 lis sunt, a scientiæ plenitudine, qua pollent sic cog-
 nominati, sæpius in scripturis ad insinuandam su-
 pereminentem scientiam Dei prodiiti, præci-
 pue hoc loco quo sane non solum ex nomine refe-
 runtur, sed & effigie, loco & positione, quate-
 nus etiam expressis signis diuina sapientia per-
 sap. 8. tingens a fine usque in finem fortiter, et disponens
 omnia suauiter, hominibus commendetur: sed &
 diuina maiestas, etiam angelicis spiritibus præ-
 eminens.

Cur Deus Quod sapientiam quidem omnia providens
 super Cherubim effigie situ & loco agnoscamus, facti docuit
 Cherubim sede experientia. Ecce enim, Iudaico populo respon-
 re dicitur. sed daturus, non nisi super Cherubim sedere dicitur,
 quemadmodum legimus Psalmo 79. Qui
 sedes super Cherubim, manifestare coram Es-
 fraim, Benjamin & Manasse. Et recte qui-
 dem super Cherubim sedere dicitur, qui per sa-
 pientiam cuncta disponit: & per sapientiam re-
 atissime colitur, ad quod nobis suggerendum ef-
 finguntur Cherubim duo, quorum appellatione
 Dionysius 7. cap. celestis Hierarchie, eximiam
 Dei

SEDELI CAPVT VIII

Dei speculationem, gratiaeque copiosam traditionem intelligit.

Quod cum non nobis dubio uertatur, scul- Sculpti
pti illi Cherubim, referent nobis illos angelos Cherubim
qui & sapientiae plenitudine pollent, & gra- quid refe-
tiae unctione fecundi, stabiles Deo semper assi- runt aut st-
stunt. Quod uero etiam diuinam maiestatem, & gnificant.
tiam Angelicis uirtutibus praëminentem disca-
mus, tam responsis datis quam ex citato Psalmi- Psal. 79.
stae uersiculo claret. Nam sedere super Cherubim
praëminentiam notat, atque dominium. Oracula
uero data, non ex ipsis Cherubim, sed ex seden-
te super illos, ostendant nihil hic Angelis tribui
posse, nisi ministerium Deo uero uiuenti: sicut
sapientiae originem, ita & gubernationis prin-
cipium. Quae tu re per Angelos quidem inferiora
disponi deprehendes, sed dispositionis regulam
non nisi ex Deo communicari.

Quod nobis significare uoluerunt uiri doctissi Qua uirtu-
mi, qui Angelis tribuerunt uno ore, purgare, te pur-
illuminare, atq; perficere. Nō quod in ipsis prima gant, illu-
purgandi uis sit, illuminandi, atque perficiendi: minant et
quippe qui nec bonitas ipsa, nec sapientia, nec perficiunt
item sint sanctitas: sed ex sola bonitate bo- Angeli.
ni, sapientia sapientes, & sanctitate sancti,
Sed quod ad purgandum, illuminandum, atque

N a per-

DE S ANCTIS. SAN.

Quomodo angeli in animā agant, ipsam trahendo & illuminando. perficiendum diuinæ uirtuti cooperentur, cuius solius est purgare mentem, illuminare atq; perficere. In quo quidem non negamus ex angelica applicatione animas nostras mirum in modum illuminari posse, expurgatis erroribus. Quis enim tam inexpertus rerum non uideat, ex socio tam claro lumine, mentes humanas iuuari, ut expurgatis ignorantiae tenebris, ad intelligentiam superiorum disponantur?

Exempla naturalia in gemmarum uirtutibus. Quis etiam dubitet, cū sint spiritus benignissimi, et maxime uirtuosi, quin, si animas nostras applicati fuerint, ipsas fortissimo tractu ad se allicere queant, cum in rebus corporalib. etiam usq; ad stuporem & miraculū attrahendi afficiēdiq; uim experiantur? Nonne Magnes in se rapit ferum? Nonne (quod non minus est demirandum) gemmæ sibi humanos conciliant affectus? Certe Onychinus animos concitare dicitur: Hyacinthus timore liberare, Achates & Adamas ab odio defendere. At quid hæc, quæ forte contentiosus aut negare aut calumniari posset, afferatur irrefragabile, & omnibus exploratissimū. De homine ipso scilicet, cui uidemus tantā inesse trahendi uim, & diuinitus etiā collatā afficiendi uirtutē, ut plerumq; nullo etiā edito uerbo, iam aliū trahat ad māsuetudinē, aliū ad amorem, aliū uero ad reuerentiā

ac

SEDELI CAPVT VIII.

de timorem, quod cum nullus non uideat. Dabimus certe celestibus illis spiritibus non minorem uim, & ceu uelis natiuam seu diuinitus additam. + seu.

Porro quod Cherubim in sanctis sanctorum propitiatorium obumbrant, magnum & pene in scrutabile habet mysterium; in quo disquirendo etiam sanctos laborare uideo. Adeo ut pene nihil nisi silentium discamus: Silentium, inquam, quo humana fragilitas a diuinæ lucis celsitudine reuerberatur, desidens stupida in semetipsa, haud aliud canens quam quod Propheta: Confortata est scientia P salm. 138 tua ex me, & non potero ad eam. Experitur enim post longa scrutinia, post diligentissimas lectiones, aut nihil se intelligere, aut nihil quod humane curiositati satisfacere possit, dictum esse.

Quanquam Augustinus unus, quos uidere in hac re licuit, aliquid dixisse præ cæteris uideri potest. Nam super Psalmo 98. tractans illud: Qui sedes super Cherubim etc. ita scribit: Quia Deus superat omnem scientiam, super plenitudinem scientiæ sedere dicitur, ut intelligas ideo Cherubim in oraculum collocatos, ut ex scientiæ plenitudine deus responsa dare credatur: eoque ipso omnia scire, omnia uidere, omnia curare solus appareat, tanta scilicet plenitudine, ut nihil sit, quod providentiæ eius subtrahatur, nihil deinde sit, quod non ui-

Augustinus de plenitudine scientiæ dei sedentis super Cherubim.

DE SANCTIS SAN.

deat: nihil postremo, quod non sciat, id quod cum longe ab humano desit intellectu, nemo est mortaliū, immo nullus est etiam spirituum, quia diuinæ illi scientiæ accedat.

Quo no- At quod nobis ostendendum Iob 26. legitur
bis obtēdi de Deo glorioso, quod uultum solij sui teneat, &
 tur nebula super ipsum expandat nebulam, quod non ea clari
 seu caligo tate (ut Gregorius exponit) ab inferioribus cerna
 ad uidē tur, qua in superioribus dominatur: sed longe ma
 dum soliu ior illius sit gloria, quam a nobis comprēhen
 Dei. di possit, reuerberante nos propriæ ignorantiae ne
 bula, quæ facit ut caligo sit in circuitu solij,

Num. 16. quam expandat, ceu latibulum suum: Caligo in
Exod. 24. quam, non illa, quæ ingressu Moysi in tabernacu
1. Tim. 6. lum ad ostium stetit, aut quæ montem Sinai sex
 diebus textit, sed quæ a sanctis Dei hominibus intel
 ligitur superlucida, super immensa, & inaccessi
 bilis lux Dei superbenedicti: quæ faciat, ut hu
 mana mens in hac uita, Deum suum non melius

Docta ig- nec foelicius, quam in caligine regente fidei regu
norantia li, per doctam ignorantiam cognoscat. Doctā aut
quid est? ignorantiam non eam solam dicimus, quæ per ab
 negationem omniū super substantiale numē inuesti
 gat, sed quæ postpositis omnib. ratiocinationibus
 per solā unitiuā affectionē, de deo suo in bonitate
 sentire didicit. Ad quā ignorantia profecto omnē
 myste

SEDELI CAPVT VIII.

mysterij huius per intelligentiam transfert. Augu-
gustinus super Exod. scribens. q. 105. lib. 2. ubi ex-
plicans mysteriū auri, arcæ, Mannæ, uirgæ Aarō,
et tabularū testamenti, in hanc loquitur sententiā.

Aurum significat sapientiam, arca uero secre- Mysteriū
tum dei. In arca iussa sunt poni lex, Manna et uir auri, arcæ
ga Aaron, In lege præcepta sunt, uirga potesta- mannæ &
tem significat. Manna gratiā, quia nisi cum gratia uirgæ Aa
nō est potestas præcepta faciendi. Verū quia lex a ron, etc.
quouis proficiente non ex omni parte cōpletur,
propiciatoriū est desuper. Cherubin autē pennis su-
is obumbrantia propitiatorium, mysteriorū cōso-
nantiā et dei misericordiā commendant. Qua ex-
positiōe si quid solidius, purius, desiderātiusq; di-
ci potuisset, nō uideo, quādoquidē, nihil aliud do-
cet nisi quod potissime ad genuinū spiritus intelle-
ctū pertinere uidetur. Primum enim sapientiam
coniungit secreto Dei, ut ea doceat, quæ iam mul-
tis testati sumus, scientiā dei omnē creatā uirtu-
tem superare, quia sapientiæ dei non est numerus.

Psal. 148

Deinde tria copulat, præcepta legis, gratiam
dei, & potestatem præcepta faciendi: ut ostendat
ex typo, nec potestati præcepta faciendi, nec præ-
cepta seruandi laudem habere sine dei gratia: Di-
co potestati seruādi al. meritū unde homini sum-
ma laus comparatur, quā dicim us approbationē

Tria copu-
lantur cir-
ca legem
Dei.

N 4 mise-

DE SANCTIS SAN.

miseriçordiſſimi Dei. Docet igitur non niſi ex gratia & charitate legem uim obtinere: & obediẽtiam non niſi ex Charitate meritum ſortiri.

Duo Cherubin obumbrantia propitiatorium.

Postremo duo copulat Cherubin obumbrantia propitiatorium, ut doceat quam imperfecta in omnibus ſit obedientia noſtra, quam defectuoſa uita. Sicut enim Cherubim obumbrāt propitiatorium; Ita legis diuine conſonantia, quæ omnibus præceptis monitiſque conſtat, ſine iurgi diuinæ miſericordiæ condeſcenſiõe humanæ imbecillitati commendari non potuit, eo quod non ſit, qui

Cõfugere ad propitiatorium
Iacob. 2.

non delinquat, qui non peccet, qui hinc non habeat dicere: Dimitte nobis debita noſtra. Hoc igitur ſummu in hac uita refugium eſt, quod peccatori licet ad propitiatorium confugere. Hoc ſummum ſolatium, Quod quantumuis ſibi omnia præcepta cohereant, ut quiſquis in uno offenderit omnium fiat reus, ſemper tamen recreat Cherubim obumbratio, qua peccator homo refocillari poteſt, ſemperque cum præceptorum diuinorum ſeueritate conſona, manet reſeruata delinquenti propitiationis obumbratio: ut non poſſibile ſit, Deum non bene de nobis cogitare, cum oculi eius per Cherubim ſemper ſint in propitiatorium deſixi.

Et id quidem totum ex gratia, quam ſane Auguſtinus per urnam auream Manna continentem nobis

SED ELII CAPVT VIII.

nobis contingere censuit. Quam ideo ex lignis im-
 putribilibus compactam, & deinde deauratā gre- Vrna autē
 dimus. Quod Christi humanitas, uasculum diuini- rea, in qua
 tatis sit, qua nobis gratia & gloria, quæ utique erat man-
 est æterna, & inde imputribilis, donatur. Non ex- na.
 nim nisi per Christum gratia, non nisi per Chri-
 stum gloria, qui sine dubio urna est imputribilis:
 quippe qui corruptionem nunquam senserit. Cor-
 ruptionem autem intelligo, non solum eā, de qua
 in Psalmo: Non dabis sanctum tuum uidere corru- P salm. 15,
 ptionem, sed & quam Petrus uocat concupiscen- 2. Pet. 2
 tiæ corruptionem, qua olim notabatur humanum
 genus, uoce diuina, quippe quod uiam suam cor-
 ruperat usque ad unum.

Quod si iste sensus non omnino tibi satisfacit Mysteriū
 audias Christum in Euangelio exponentem, cui si in manna
 primum sanctorum intellectum addideris, magnū & in uir-
 duorum sacramentorum colliges mysterium, Eu- ga. Aaron
 charistie & pœnitentiæ: magnam etiam effica-
 ciam. Nam quod Manna Eucharistie figura fue-
 rit, testis est Christus ipse: Quod autem uirga Aa Ioann. 6.
 ron, quæ fronderat, pœnitentiæ typum gesserit, Num. 17
 persuadet credere pia ratio. Scimus enim pecca-
 torem aridum, per pœnitentiam gemmas prome-
 re & folia: per Eucharistiam uero uitam nobis
 dari. Quo fit, ut sine his sacramentis non sit nobis

N 5 uita,

DE SANCTIS SAN.

uita, quorum hoc mysterium alte repositum est ab incredulis, quod nemo utiliter per Eucharistiam ad uitam promouebitur, nisi poenitentiae sacramēto prius uiuificatus. Efficaciam autem dicimus: omnem diuinae miserationis intuitum. Poenitentia siquidem citra controuersiam, miseratione diuina impetratur, qua uirescat arida anima, & amigdala producat. Eucharistia uero iugis in nos permanet Dei patris propitiatio, quem admodum de panibus propositionis diximus.

Hinc enim etiam in sanctis sanctorum super manna est propitiatorium, sicut in priore parte diuinae permanentia, coram domino, Quid coram domino? Nunquid non ubique dominus? Etiam. Sed hoc loco coram domino, quia coram ipso arca, coram propitiatorio, & coram Cherubin, ut sic panes propositionis ad manna pertinere intelligamus, & utraque non nisi ex propitiatorio commendari.

Porro hoc loco aliquis querere posset, cur ad Quid man mēsurā Gomor in urna reſeruatā ſit, Dicimus ideo na in urna factum, quatenus discamus ad eam mensuram, in ad mensu= Ecclesia reſeruari Eucharistiā, quae unicuiq; suf rā Gomor ficere possit, quantumcunq; famelico: Illā autē mō Exod. 16. suram sufficere dicimus, quae perfectam gratiam continet, quam non aliam intelligimus, nisi eam

in

SEDELI CAPVT VIII.

In qua totus Christus continetur. Vnde quod ad mensuram Gomor de Manna in urna continetur, designat gratiæ plenitudinem, quæ omnibus et singulis sufficiat in Eucharistia contineri. Ex quo statim sequitur, quod hoc sacramentum non nisi gratia esse potest. Et quod non nisi bona gratia nominatur ideoque quod sparsim in alijs sacramentis, uirtutibusque collectum est, in hoc sacramento, ceu fonte totum reperitur. Ex quo secundo mox sequitur, hoc Eucharisti sacramentum unicum esse, quo appetitus humanus a omne de quietari possit: quippe quod sit, sicut torrens ex lectamentum undans, totum cor implere sufficiens. Et non solum habet lum implere, sed et perfectissime delectare, uelut in se. omnem in se (ut de manna legimus) habens delectamentum, et omnis saporis suauitatē. Quod certe de ipso minime sperare liceret, si non in eo Christus ipse in splendore diuitiarumque suarum gloria contineretur. Quid enim deesse possit, ubi presens est, qui est sapor et dulcedo animarum sanctorum, medicina languentium, luxque illuminans omnem hominem uenientem in hunc mundum: ut certe in hoc sacramento, sint omnes thesauri sapientiæ et scientiæ dei absconditi.

Sapient. 16

Coloss. 2.

Quisquis igitur digne manducat, sapore diuino illicetur, dulcedine delectatur, et luce secundum certissimam

DE SANCTIS. SAN.

**Quantus
fructus in
manducan-
te digne.**
2. Tim. 3
Num. 11.

Psal. 130

**Amare de-
um est om-
nem regu-
lam serua-
re.**

**Amor luci-
dus**

certissimam fidem eruditur: quatenus perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus. Nam ex sapore trahitur a uanitatibus erronei amoris ad gustum supermundani boni: Ex dulcedine uero in perseverantia stabilitur, ne ad pepones & allia Aegypti retro aspires: Ex lumine autem dirigitur, ut discrete & sobrie in uia dei ambulet: Discrete quidem, ne dum mensuram sibi datam non aduertit deficiat in uia, aut dum regulam non consulit, superstitione aberret: Sobrie uero, ne ambulans in mirabilibus super se, plus audeat quam equum sit.

Sed quid isthac docemus, quando uno uerbo colligi poterant. Ama Deum, & omnem seruasti regulam. Amor enim suapte natura sapidus est & dulcis, delectans simul & rapiens. Talis autem est, non quomodo ille foetidus ac impurus, sed qualis est a spiritu dei infusus, clarus, lucidus, rectus. Et quia clarus sobrius est, ratione certissima in uerum bonum impensus, impuro omni semoto. Lucidus autem, quia experientiam habet, eo quod gustum habeat. Est autem experientia optima rerum magistra.

Quis enim nesciat melius hunc mel nosse, qui gustauerit, quam qui solum de mellis dulcedine libros consuluerit? Habet praeterea & hoc amor priuilegium, ut diuinarum ueritatum manifestationem

mea

S EDELII CAPVT VIII.

mereatur. Sic enim Christi habet uerbum, Ioannis 15. Dixi uos amicos, quia quaecunque audiui a patre meo, nota feci uobis. Rectus uero est, quia Amor reus nec extortus, nec reflexus, eo quod summum boni etus non respectu beneficiorum, nec item propter se: sed gratis diligit, gratis querit, & gratis colit.

Et cum Eucharistia, amoris sit sacramentum & re uera nihil nisi amor: quisquis cupit a mundi cupiditatibus, diuino inuitante sapore abstrahi, Quisquis in tentationibus huius mundi diuinitus consolari: Quisquis denique cupit in fide uera in finem usque perseuerare, Panem hunc caelestem digne manducet, & prosperabitur.

CONSYDERATIO. IIIL.

DVas fecit ianuas Salomon, in pariete De ianuis diuidente sancta ab adyto, uno duntaxat templi. seruato ingressu. Fecit autem eas de lignis oliuarum: secundum Iosephum uero de cedro. Fecit praeterea in templi introitu duo ostiola de lignis abiegnis. Ita tamen, ut quodlibet duplex esset, fecit & in porticu. Si Christus in Euangelio non dixisset, Ego sum ostium, profecto non ad eo facile foret ad mysticum tractare sensum.

Quando uero se ostium uocat, admonemur
etiam

DE SANC TIS SAN.

etiam ceterarum allego-
 riarum: arbitantes Chri-
 stum non altiori priuilegio ostium, quam templi
 fundamentum. At ipse etiam Apostolos fundamen-
 ta esse patitur. Conijcere ergo licebit, eum, nec
 hūc titulum illis inuidere, quando etiā non repro-
 bat, quod sancti in Psal. dii uocati sunt. Quibus
 psal. 81. premis-
 sis primum dicimus ostium esse Christum,
 eo quod nemo ueniat ad patrem nisi per ipsum: in
 quo pariter accessum habent, in uno corpore, tā
 Rom. 3. Græci quam Iudæi. Ideo quia ipse est nostra recon-
 ciliatio, nostra propitiatio, & nostra iustifica-
 tio, & nemo intrat celeste templum, immo neo
 huius mundi, nisi reconciliatus, & iustificatus. Fi-
 des igitur Iesu Christi est, qua in templum dei ui-
 Per fidem uentis (Ecclesiam dico militantem) ingredimur,
 patet in-
 que nisi adstet, inutilis est omnis labor, inutile
 gressus. omne opus, quinimmo mortuum.

Deinde ostiola quos rectius primo ordine dice-
 mus, quam spiritus angelicos, quorum ministerio
 Duo ostio la sunt an-
 anime nostræ in cælū perferuntur? Cuius testem
 geli et A- habemus uel ipsum mendicum ante ianuam diui-
 postoli. tis iacentem. Post angelicos spiritus habemus alia
 Luc. 16. ostiola, sanctos apostolos, quibus clau-
 lorū tradite sunt, Vt quæcunq; soluerint super
 terrā, soluta sint & in cælis, non minus certe ne-
 Matth. 18. cessaria ostiola, q̃ priora illa, quatenus remissione
 pecca

SEDELI CAPVT VIII.

Peccatorum eorum ministerio consequamur An-
geli ministrant, sed nō nisi custodiendo, erudiendo
aut demum patrociniando. Apostoli uero plus ali-
quid nobis conferunt, quādoquidem uerbo dei quo
utuntur remittunt peccata in terris, ut remissa
sint etiam in celis. Quamobrem nescio, quo pacto
quis celum ingredi possit, nisi his ostiolis intro-
missus. Nemo igitur dicat apud semetipsum: Ego
deo meo confessus sum, iam quid confiteor sacri- Non suffici-
ficulo, Nam qui non intrat per ianuam Apostoli- cit soli deo
cam, id est, qui pœnitentiæ Sacramento Ecclesie confiteri-
reconciliatus non fuerit, adytum secretus (nisi
fallat scriptura) intrare non poterit. Itaque nisi
saluandus remissionem peccatorum, per Ecclesie
clauis nactus fuerit, minime per Euangelicorum
spirituum ianuam intrabit.

Sed quid est, quod in templo fenestrae multae sunt, De fene-
et eadem oblique? Hoc nimirum, quod sancti do- stris tem-
ctores nobis sacrarum literarum sensum, ueritates pli, quæ
que diuinas, ea tradiderunt prudentia: ut in se sunt docto-
quidem essent contractiores, parum de se sen- res Eccla-
tientes, quod se scilicet nihil scire arbitrati sunt: sic.

Ad Ecclesiam uero amplissimi, ubi enim ueri-
tates diuinæ lucis profundere cœperunt, copio-
sissimi apparuerunt. Sed et ad hominum as-
pectum, per inanis gloriæ contemptum contracti
ample-

DE SANCTIS. SAN.

amplissimi uero, in copia hausti luminis.

Doctores
ad Illumi-
nationem
fidelium ne-
cessarii.
Ephes. 4.

Quotquot autem eiusmodi sunt, uelut Eccle-
siae fenestrae, ad omnium fidelium illuminationem
necessarii sunt, non humana institutione, sed diui-
na, quae per Apostolum sonat. Et ipse dedit quidē
quosdam Apostolos, alios Euangelistas &c. Vo-
lens docere, Ecclesiae Catholicae necessarios esse
Apostolos & doctores, non quidem qui seipso in-
gerāt, sed qui uocentur: non solum ut Aaron, sed
& ut Paulus. Nam sic uocati & dei & Ecclesiae
testimonium habent, quod pro testanda autorita-
te maxime dignoscitur necessarium.

Heb. 5.

Fenestrae
sunt etiam
nonnulli,
qui, nō do-
cent.

Matth. 13.

Sed hic etiam incidit quaestio, quid
de ijs qui non docent. Num etiam fenestrarum
appellatione ueniant honorandi? Respondeo
esse quosdam, qui sinu capacissimo diuina capi-
unt, Hii si de thesauro suo protulerint noua et ue-
tera, cur non fenestras Ecclesiae dixeris? Sunt &
qui in se quidem amplissimi, sed ipsi sese contra-
hentes delitescere uolunt, & hos inter ignitos
lapides connumeramus. Ideo quod in omnibus or-
dinem Ecclesiae ueneremur, quo non omnes Apo-
stoli, nec omnes Euangelistae & doctores, sed ueri-
tatis contemplatores aliqui, quorum doctrina est,
ignitis affectibus amorem superferuidum testari,
docere atque persuadere.

De

DE EX- TRINSECIS TEM- PLI AEDIFICIIS. CAPVT IX.

CONSYDERATIO I.

erfecimus iam opus in extruen- De appēdi-
do tēplo, reliquū est, ut & appen cijs templi
dicia tabulata, deinde & atria fa Iosephus
bricemus: interseramus nonnihil de antiqui
etiā de sculpturis. In Iosepho legi lib. 8. c. 3.
mus: Aedificauit autē (subaudi Salomon) in circui-
tu tēpli, uiginti paruulas domos, quarū singulae la-
titudinem habebant quinq; cubitorum, & tantun-
dem longitudinis, altitudinis uero uiginti. In bib-
lijs autem nostris ita legimus: Tabulatū quod erat 3. Reg. 6.
subter, quinq; cubitos habebat latitudinis, & me-
dium tabulatum sex cubitorum latitudinis, & ter-
tium tabulatum septem habēs cubitos latitudinis.
Quicquid tamen sit, scripturæ ueritas subsistit
irrefragabilis, & nos hoc loco historiæ iudicium
non dare instituimus: sed sensum mysticum,
O quem

Appendi-
cia templi
mystici, quem satis præstat scrutandum: hec unum, quod
appendicia templo Dei copulantur, quæ hinc ap-
pendicia dici solent, quod præter necessitatem tem-
plo addita sint, in quendam ministrorum usum.

Primus
sensus. de
Catechis-
menis est. Et primum quidem non frivole per appendi-
cia illa Catechumenorū statum significari dicere
mus, eorumq; qui ad Deum quidē aspirāt, parati
ad credendum: sed nondum ædificio per baptisma-
tis regenerationem inserti, nōdum forte, aut oportu-
nitate non data, aut necessitate prohibente, in-

+ Afferen-
tes.

An Cate-
chumeni
possint sal-
uari sine
baptismo.

Contra Ot-
tonē Episc-
copū Fria-
singen.

corporari, atq; in suū unusquisq; locum dispositi.
+ Adherentes tamen, quod plane propter volūta-
tem obedientē, salutem ipsis negare nō audeamus:
præsertim cum huius sententiæ nostræ habeamus
autores Augustinum libro octavo de civitate Dei:
Ambrosium de obitu Valentiniani. Et Innocenti-
um Tertium ad Episcopum Cremonensem, ut re-
citatur extra de præsbytero non baptizato, ca-
pitulum Apostolicam: Omnino dissidentes ab Ottone E-
piscopo Frisingensi, doctores scholasticos in hac
re taxante, lib. 4. Chronicorum suorum, cap. 18.
Quoniam non credendum est Ambrosium tantum-
virum, cum mendacijs aut frivolis opinionibus se
consolari voluisse: nec apparere possit, Augustinū
in præfato loco ex opinione locutum, cum etiam
Canonica iura in illam sententiam assertive so-
nend

nent. Confitemur igitur Catholice, Deum potentiam suam sacramentis non allegasse, hincq; Catechumenos eiusmodi ad Ecclesiæ edificiū spectare.

Possunt etiam illa appendicia non prorsus friuole ad alium trahi sensum, ut significant ea, quæ sunt de fidei pietate: quæque de superabundanti iustitia adduntur, quorum trabes templi muris non inherent, sed & ad uarios fidelium statas per circuitum Ecclesiæ distributos, nisi illi in atrijs commodius significarentur. Secundus sensus.

Itaque appendicia primum sunt omnia, quæ ad nutriendam duntaxat, ac fouendam religionis deuotam pietatem instituta sunt. Cuiusmodi sunt Legendæ, reuelationes quædam & miracula sanctorum, quæ magis ad inflammandū affectum, quam instruendum intellectū acceptata sunt. Quæ omnia cum apertum mendacium nō referant, nec items sub boni prætextu malū intēdant, nulli Christiano temere sunt reiicienda. Præsertim quod literæ scriptæ (ut ante disputatū est) deus ueritates suas, sicut nec sacramētis omnipotentia, alligauerit. Deinde quod nō minus mirabilis sit, in recētoribus sanctis quam in ueteribus, & si non tanta gloria, Quod cum sit, eiusmodi appendicia erunt, pulcher fidei fōma rima fidei fomenta, & scripture adminicula: Qui ta ex legē bus infirmi in fide ex scripturis concepta, etenim dis sancto

O 2 scria rum.

DE EXTRINS TEM.

scripturis utilius (quia deuotius) proficere possunt: nullo cogitatu aut certe paruo de contentione habito, multo uero de proficiendo in Deo, per diuorum imitationem. Præterea nec inepte de superabundanti iustitia intelliguntur, quam in Euangelicis consilijs consistere putamus, Abutimur autem hic, superabundanti iustitia, eo quod ad iustitiæ abundantiam adminiculentur consilia Christi, abundantiam etiam perfectionem intelligentes. Nam nos ipsi scimus, iustitiæ ueræ perfectionem, in primis consistere in fide per charitatem operante. Ad hanc iuuant sine dubio castitatis, paupertatis, & obedientiæ consilia, ut abundantior multo fiat quanquam non omnino abusus. Nam relictionem omnium etiam Christus perfectioni tribuit dicens: Si uis perfectus esse, uade, & uende omnia, quæ babes, & da pauperibus, cum tamen aliàs superabundantem iustitiam uocauerit eam, quæ ad salutem est necessaria.

De superabundanti iustitia. Gal. 5. Consilia castitatis, paupertatis & obedientiæ. Matth. 19.

Defensio uitæ monastice. Ex qua radice uel parum eruditus uidere potest, quam imperite disputent uotorum monasticorum destructores, quanque fallaciter etiam ex puerili dictione uulgus iners decipiant, dicentes, Ideo monastica uota repræhendi, quod monachi ijs meliorem uitam, quam communis sit, se acturos intendant. Sed quis non uideat quam pueriliter impugnent,

S E D E L I I · C A P V T I X.

gnent, quanquē stulte uirus suum uenditent, quando & communi meliorem, non nisi cum blasphemie nota diuidere sciunt, quasi in una eademq; Euangelica uita non sit magis aut minus: Aut Christus aliam uitam, Euangelio tribuerit, quando dixit. Si uis ad uitam ingredi serua mandata. Et aliam superstitioni, de qua dixit: Qui potest capere capiat, non enim omnes capiunt, sed quibus datum est. Aut postremo quasi in Euangelium suum blasphemus fuerit, aut quasi ad minus non sibi constiterit, Cū alicubi dixit: Estote pfecti, sicut pater uester celestis perfectus est, et cum alias dicit: Si uis perfectus esse, uade, et uēde omnia, quæ habes etc.

Matth. 19.

Matth. 5.

Quod si id de Christo cogitare blasphemum est, concedant oportet aduersarij, & omnem quidem Euangelicam uitam perfectam esse, nec sibi ipsi uel meliorem uel perfectiorem, quod similem non habeat: & tamen sub eadem perfecta uita aliam alio perfectiorem. Quo respectu communicato uocabulo, Catholice dicimus, sub eodē Euangelio uitam uita perfectiorem, & hinc meliorem esse, id quod profecto Paulus sensit, qui ad Coloss. curat, ut omnis homo perfectus sit, qui tamen nō omnes hoc titulo dignatur, quando in docendo sapientia hoc utitur modo, ut inter aliquot duntaxat loquatur.

Fallacia
equiuoca
tionis de
uita perfe
cta.

Coloss. 1

DE EXTRINS. TEM.

**Monacha-
rum recta
intentio.**

Monachi igitur quotquot ratione utuntur, quorū
procul dubio non paruus est numerus, dum sub uo-
to uiuunt, nec locorū uitam reprehendunt (modo
sit secundum Euangelium) nec aliam in Ecclesiā
dei, q̄ sit uita communis Christianorū, inferre ten-
tant: optime scientes, non nisi unā uitā bonā esse,
qua nec melior inueniri possit. Nec itē uitae Chri-
stianae rationem in caeremonijs, aut etiā uotis cōsti-
tuūt, sed quod uerissimū est, uel ex doctiorū mon-
mentis, primū quidē confitentur unā uitā esse, quae
fide, spe, et charitate peragitur: in qua deo huma-
nus animus placere debeat, in qua demū ad uitam
eternam ingredi possit. Deinde curāt ut uotorū
adminiculo, in eadem communi uita indies ma-
gis ac magis proficiant, dum illorum occasione a
uitijs, quae uitae Christianae maxime opponuntur,
abstrahuntur, & ad uirtutes incitātur: uel ex pro-
positis exemplis bonis, uel quod uotis proprium
est, ex resignata uoluntate propria, licentiā malā
subinde affectante. Vnde nullatenus credendū est
monachum esse, uel parum sapientē, qui putet lai-
corum uitam malam, aut suam ex uotis solis et ca-
remonijs meliorem: sed potius ex perfectiori man-
datorum dei obseruatione, communē illam sibi me-
liorem contingere posse, ad quam unam uotis &
caeremonijs utitur.

Quod

SEDELIICAPVT IX.

Quod uero operibus insudat, non fit quod operibus uite Christiane perfectionem tribuat, sed fidei cō summationem, quam scit in uero Christiano ociosam esse non posse. Confidit igitur monachus uerus in eo, quod in corde ex spiritu accepit: non in eo, quod nullam nisi mutuata[m] habet bonitatem. Sed quid moror hic? Pudet me refellere tam pueriles fallacias, quas nemo nisi omnino cecus, non uidere potest.

Quid de
operib[us] sen
tiant mo
nachi.

Quas etiam sanctissimorum uirorum exempla, tam Ecclesie primitiue, quam etiā huius nostre, detegunt, nisi nos miracula probatissima fallant, nisi postremo acta Apostolica non recte nobis prædicentur: Non uere scribat Dionysius de Ecclesiastica Hierarchia, capite sexto non etiā fideliter narret Philo Iudeus. Sed cum id Christiani non suspicentur, sed potius et miraculis fidem habeant Apostolicis actis credant, Dionysio non contradicant, et Philonem non improbent: audacter dicimus, sub una Euangelij regula diuersos uiuendi modos, citra impietatis crimen esse posse, eo quod omnes huc tendant, ut diligamus Deum super omnia, et proximum ut nos ipsos, ut iam aduersarijs tam a patribus institutos ordines, quam cremitarum proposita, calumniandi occasio non sit relicta.

Primitiue
Ecclesie
exempla
de uita mo
nachorum

Ordines religionis per domunculas figurati. Porro in ipsis hoc unum inuiolabiliter seruandum est, ut sicut ex una domuncula in aliam introitus patuit, ita adeo ordo non impedire ordinem debet, ut affinitate sua, confirmique mediorum, ad unum communem scopum, dispositione magis roboret; & citra dispendium etiam, cum commodo proficere uolentibus de uno ad alium tentari queat transmigrationis; seruato tamen semper modo, ne illud Apostolicum irritetur; quo dicitur. Vnusquisque in uocatione sua maneat.

1. Cor. 7

Tertius sensus de appendicijs

Diuersi status in Ecclesia.

Ioan. 14.

In domo mansiones multe sunt, Et sicut distributio in celis patris mei est gloriæ, ita hic & meritorum; & sicut meritorum mansiones, ita & officiorum; & sicut officiorum, ita & honoris, ut honor sit tam in terris quam in celis sunt. uirtutis premium.

At

S E D E L I I C A P V T I X .

At in tanta distributione unum quiddam inuenire licet, quo omnia officia, omnes cōditiones et status conueniūt, & æquantur. Et id est charitas, sicut cemen-
 de corde puro, conscientia bona, & fide non ficta, tum, coap-
 qua sola prædecessor fit sicut ministrator: & qui tat lapides
 maior est, sicut iunior, qua nobilis, plebius, & ci 1. Timo. 1
 uis, rusticus: Cuius argumentum in ipsa templi Matth. 10
 cernis fabrica. Ecce idem cæmentum quod lapi- et Luc. 22.
 des coaptat, etiam domūculis prodest, nam nisi la-
 pides cæmento cohererent, minime domuncule in-
 tegrè appenderentur. In quo tamen nihil aliud
 dicere uolumus, nisi quod ad administrandam in-
 charitate fidem, omnia sint instituta officia: et om-
 nes status in solam tendant charitatem, eo quod de 2. Cor. 10
 us non dedit potestatem in destructionem, sed edi-
 ficationem.

Quæ ideo diximus, ne quis putet nos errori Ioann. Ger-
 illi consentire, quo quidam uulgo persuaserunt, son de po-
 peccatorē non esse prælatum, quasi super chari- testate Ec-
 tate Ecclesiastica potestas fundata sit, et non po- cleastica
 tius super fidei signo. Iam demum confer hæc om consyde. 1.
 nia, quæ ex ordine diximus, uidebis & Ecclesiam & 2.
 Christi quantumuis in status & officia distributā, Varietas
 de schismate minime suspectam haberi posse. Vt te statuum.
 merarium sit illi hanc impingere quorundam uo- non parit
 sem: Ego sum Pauli, ego uero Appollo. Iniurio schismata.

O 5 se igitur 1. Cor. 1

DE EXTRINS. TEM.

se igitur debacchantur scioli in regiam circum-
datam uarietate, pulchra, iucundaq; , uno uestitu
deaurato circumamictam.

Sculpturae
in templo
Salom.

Et hanc uarietatem etiam templi sculpturae sub
inducant, Cherubim enim & palmorum sculptu-
ris templi parietes adornati sunt, quamuis preci-
pue uarias animarum dotes & ornamenta nobis
adumbrent: sed recte ad propositum, eo quod his
habitis officiorum meritorumque uarietas adue-

Imagines
in Eccle-
sia.

nit. Age quid iam cogitant aduersarij, quando
templi audiunt sculpturas? Cogitant ne, impium
quid a Salomone, in templo exornando tentatū,
quod sculptilia diuina uoce prohibita sunt? Crea-
do non: Impie igitur imagines sanctorum eiciūt,
qui Salomonici templi sculpturas auferre non au-
dent, quia idem praeceptum de non faciendo scul-
ptile, & Iudeos et nos ligat. At quia Iudeis scul-
pturis templum ornare phas erat, nec impium
erit Ecclesie, diuorum imagines in templis ob
oculos ponere, modo non colantur superstitioso
ritu, sed ut imagines aspiciantur.

CONSIDERATIO II.

De quatuor
oratrijs
templi.

*F**ecit & Salomon quatuor atria, sacerdotum,*
uirorum, mulierum, & immundorum
Quorum sacerdotū atrium Primum debetur
ordini

SEDELI CAPVT IX.

ordini perfectorum in Ecclesia, Alterū profici-
entiū, Tertium uero incipientium, iuxta triplicē
Ecclesiastici ordinis gradus. Quartum uero pec-
catorū, quorū hic non ordo, ita nec indicatur gra-
dus, nisi iuxta elongationis distantiam ab ipso or-
dine. Primum atrium scilicet sacerdotum, templo
proximū est, quod sacerdotum dignitas in Eccle-
sia omnibus dignitatibus praelata sit: Cuius sit me-
diam esse inter Deum & homines, hoc est, quæ in
xta Dionysij uerbum infirmiores ad sublimia pro-
uehere debeat, quod sane inter omnia officia diui-
na summum est, sicut summum est ad diuina pro-
uectū esse. Cuius exemplū primum ille dedit, qui
se sacerdotem fecit, sacerdotisq; officia assumpsit,
& hodie in patris conspectu sacerdotis utitur of-
ficio, dū apparet uultui Dei pro nobis, ostendens
sacerdotalem dignitatem functione sua proxi-
mam esse Deo: ad hoc institutam, ut uultui Dei
pro infirmiorib. assistat, Et ut assistere possit, ipsa
prior diuinis rebus perficitur, ut omnium sacra-
tissima fiat. Quomodo enim ad diuina prouehea-
ret, si diuinis ipsa perfectionibus exors esset?
At uero, ut Angelicus ille ordo summus, primum
quidē ita diuinis illuminationib. repletur, ut pror-
sus in deū trāssisse uideatur. Sic pfecto sacerdota-
lem ordinem sacratori purgatione Deus supera-

De atrio
primo qd
est sacerdo-
tum.

Christus
sacerdos
mediator
Dei & ho-
minum.
Heb. 7.
Functio sa-
cerdotalis.

DE EXTRINS. TEM.

benedictus sibi primum fecit, quo polleret ad pro-
uehendam plebem domini ad sibi indultas diuinas
purgationes, illuminationes, & perfectiones.

Ordo sa- Hinc primum secutum est, ut sacerdotalis ordo,
cerdotalis sicut in accipiendis diuinis rebus primus est: Ita sit
ut dignita uitæ sanctitate, diuinisq; actionibus omnibus præ-
te, ita & stans, quatenus dignitatis excellentiam superemin-
uita præ- nentem, non solum tradita pleni diuina myste-
stare debet ria, sed & uelut accedens superferuida in se hau-
stæ perfectionis actio commendet. Cuius rei gra-
tia perfectorum est ordo, quasi dignum sit, ut
qui perficiendis alijs perstituitur, ipse primus per-
fectione clarus haberi possit.

In quo statim nobis duo temporibus certe
Sacerdotes nostris terribilia imponi uidentur, Primum
quasi He- quidem, ut sacerdotum sit non solum diuinis illu-
roes alio- minationibus se præparare, sed & inflammationi
rū esse de- bus ab omni inquinamento purgare: ut quasi
bent. aliorum Heroes quidam sint, non uulgaribus stu-
dijs sese uendentes, sed potius heroicis uirtutibus
spectabiles se præstātes, eo quod eiusmodi studiis
fiat, ut ministerium non solum institutione, sed
& uitæ perfectione auctoritatem suam testetur.
Alterum uero est, ut sacerdotum sit, illumina-
tiones sacratissimas, pro captu inferioribus cum
modo

SEDELI CAPVT IX.

modo quodam communicare: id quod nihil aliud est quam iuxta scripturæ rationem, pascere gregem sibi commissum.

Quarum rerum gratia, primi sunt sacerdotes in primo atrio, proximi apud Deum: & uere medij inter Deum & populum. At pascere non solum dixerim, illuminationes inferioribus communicare, sed et sacris mysterijs imbuiere: Voco autem hic sacra mysteria, symbola illa, quibus ex diuina promissione, gratia celitus adest: ut sunt Baptismus, Confirmatio, Eucharistia, Pœnitentia, Ordo, Matrimonium & Extrema unctio. Hæc enim sunt, quibus sacerdotes purgare dicuntur, & perficere inferiores ut sint plebs sancta. Hæc sunt sacramenta, quibus diuina primum quidem ipsi sacerdotes, deinde infirmiores, promouentur.

Cuius typum hoc atrium habet, in quo mare æneum cum decem luteribus, & altari holocaustorum, eo quod ad sacrificia perfecta exigatur mundicia, tam offerentium quam sacrificij ipsius: In luteribus hostiæ lauabantur, in mari uero sacerdotes. Iam igitur cum Ecclesia (iuxta Malachiæ uaticinium) habeat oblationem mundam, luteribus non indiget, solo utitur mari æneo, ut mûdi sint in primis sacerdotes, qui ferant

ferūt uasa domini, deinde & populares, quod et ipsi sunt offerentes, quemadmodū legimus in Canone Missæ. Væ igitur iam nobis sacrificulis, qui stamus in primo atrio, digni, proch pudor, qui retrudamur in Quartum immundorum.

De 2. & 3
atrijs. Pro
ficientium
& incipientium.
Heb. 15.

Sed hæc de primo sufficiant, iam secundum sequitur & tertium, uirorum & mulierum scilicet, hoc est, proficientium & incipientium. Voco autem proficientes, qui iam uirili dextra resistere didicerunt, uirtute induti ex alto, sentientes quidem pugnam sed quia exercitatos habent sensus, uinci raro aut nunquam inuenti sunt. Qua laude earent profecto mulieres; incipientes intelligo, seu dixeris pœnitentes, in quibus adhuc uigent consuetudines peruersæ.

Num. 11.

Quibus sit, ut sint adeo imbecilles, ut aspirent adhuc ad allia, pepones, & ollas carniū Ægypti, id agente carne nondum domita, quæ quanto uegeta magis fuerit, tanto spiritus imbecillior, cuius remedium hoc uno uerbo, qui-

Nō est ho- dam ex sanctis expressit, Gustato (inquiens) mo sine a- spiritu, desipit omnis caro, ut uere ille dixit, more aut
Dei aut est, omnium recte sapientium consensu. Pro- mundi. inde crescente cupiditate, oportet decrescat a-

mor

S E D E L I I C A P V T I X.

mor Dei, quod anima, proh dolor, insequantur corpora. Habet autem quilibet amor gustum suum, amato nanque fruimur, quaecunque sit: cum igitur contrarij sint amor Dei, & amor mundi, oportet ut gustato spiritu, unde Dei amor in anima, desipiat, quo caro quondam fruebatur. Quo scito, consilium est charissimi, ut queramus quem iure utiliterque diligat anima nostra, quia nihil omnino esse verius potest, quam quod Saluator dixit: Vbi thesaurus uester est, ibi erit & cor uestrum. Nam ubi amor, ibi profecto oculus.

Luc. 12.

Hæc sunt illa atria, in quibus si quis non inueniatur. extra templum erit, nec dicere poterit. Lectus sum in ijs quæ dicta sunt mihi, in domum domini ibimus. Quod sequentem versiculum cum veritate dicere non potest. Stantes erant pedes nostri, in atrijs tuis Hierusalem. Oportet enim, ut uel inter sacerdotes, uel inter uiros, uel inter mulieres inueniatur.

Psal. 122.

Porro dum hæc tractamus incidit nobis ex ipsa litera etiam deuotissimus synagoga ordo, dum legimus, non permixtim sibi consedissee Iudeos in templo: sed primum quidem domui dei, id est, sanctis assistisse sacerdotes, deinde uiros solos, postea mulieres, tandem immundos, ut sic unusquodque

Literaliter.

quodq; genus, in suo ordine sacris interesset.

Qualis
fuit ordo
antiquitus
in Eccle-
sia.

Dionys. de
eccle. hier.
rar. c. 6.
1. Cor. 11

Quem ordinem olim etiam seruatum legimus
in Ecclesia primitiua, ut author est Dionysius.
Nam primum quidem solus Pontifex in sancta san-
ctorum intrabat, hoc est, in secretius adytum. De-
inde sacerdotes cum ministris intra adytorum se-
pta (uulgius iam chorum uocat) consistebant. Mo-
nachi uero, qui tum Therapeutæ, id est, cultores
uocabantur, adytorum ualuis proximi astabant,
quos sequebantur uiri nudato orantes capite. De-
mum mulieres uelate in atrio tertio. In quo uides
quantum ordo Ecclesiasticus iam defecerit à pri-
ma sua institutione, quando sine ordine, sine respec-
tu omni, licet unicuiq; adytis irrumpere: & mu-
lieribus uiris se immiscere: & rursum uiris inter
muliercularum turbam orare. Quo factum est, ut
psallentibus nulla sit deuotio orantibus, nulla at-
tentio: & sacris nulla exhibeatur reuerentia, Quod
familiaritas contemptum pariat, uilescatq; coti-
dianum.

At iam de Quarto atrio dicendum est. Atqui
in quarto, quod extra templum reputabatur, im-
mundi erant, quibus ingressus quidem templi pro-
hibebatur, aspectus autem concedebatur, ut ex pro-
hibitione ingressus indignitatem suam agnosce-
rent: & ex aspectu ad meliorem frugem illiceretur.

Erat

SEDELI CAPVT. IX.

Erat & ille mos in Ecclesia primitiua, quandoquidē (autore Dionysio) a templi ingressu arcebat̃ur, Pœnitentes, Energumēni. Apostatæ, Cathecumēni. In quib. Ecclesiastica seueritas, ad profectum animarum, & magnum quidem seuebat, q̃ interdicto isto, immundi excommunicatos se esse agnoscentes, tanto seueriori iudicio semetipsos punirent, quanto se a templo prohibitos uidebant. Hincq; tanto ardentiori affectu ad pœnitentiæ reconciliationem currebant, quanto se duriori iudicij districtione, a plebe sancta, sacraque communione abesse sciebant.

Exclusi ab ingressu templi.

CONSIDERATIO III.

IAm demum, quid illi Quindecim gradus ad templum habeāt mysterij, breuiter uideamus. Vulgo quidem receptum est, Salomonem Quindecim gradus, ex ordine in templum disposuisse, quos nisi quis omnes percalcasset, templum domini non attingebat. Id sane non sine mysterio: quandoquidem nisi quis quindecim uirtutum profectibus se in anteriora extendat, celum attingere non potest, in cuius typum, in singulis gradibus olim Psalmus unus percantabatur: Ex ijs scilicet, quos hinc uocant Psalmos graduum. Nos itaque, Charissimi, ut firmitus hæreat quod dicturi sumus, regulis quindecim tractabimus, quindecim

De quindecim gradibus templi Philp. 3

P cini

cim illos uirtutum profectus. Solet nanque regulis distinctius res tradi: Distinctio uero rem clare proponit, ut facilius capi queat, sed & cum quadam delectatione audiatur.

Sit igitur hæc regula prima.

Abijcere Regula 1. Peregrinus Christianus, in primo ascensionis gradu, quem in corde suo disposuit, terrenarum rerum curam a se abijcit, nihil magis satagens, quam ut pauper inter mundi tribulationes illesus ad patriam pergere possit, rectissime id primo gradu tentans. Possibile namque non est, ut cum fluxibilibus rerum solitudine, interior homo in Deo renouari possit. Vnde primum discipuli Christi, omnia relinquere, omnia abijcere, & a se abdicare iubentur, tanto certo serio, ut audire cogentur, Nisi quis renunciauerit omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus. At inter ea quæ possidemus, etiam uita nostra continetur. Quapropter & uitam ac animam nostram odisse iubemur, ne & illius curam habeamus in desiderijs carnis: Immo animam nostram præcipue, eo quod ipsa odio habita, uilescunt omnia, quæ illa adamat desiderari solent. Etenim uidemus propter uitam hanc omnem terrenarum rerum curam impendi. Est igitur primus Christiani profectus gradus, uitam propriam, æternæ illius amore nihil curare.

Regu-

SEDELI CAPVT IX.

Regula. 2. Peregrinus Christianus post concep-
tum carnis suæ aliqualem contemptum, pedem suū
ad secundum gradū sustollat, ut statim omnē spē
suam in Deum uiuum collocet, petens ab ipso eti-
am per Angelorum suorum custodiam auxilium.

Omnem
spē in deū
collocare.

Hinc enim ei futurum est præsidium, etiam omni
uitæ suæ momento, quod non dormitet neq; dor-
miat, qui custodiat Israel. Posita autem in Deum
spe tota, nihil est tam aduersum, quod ui sua, ani-
mum Christiani deijcere possit; nihil item tam blā-
dum in caducis, quod illecebris suis a spe meliori
auocare possit, Quod semper secum cantet. Nō de-
relinques sperantes in te domine. Ideo leuaui ocu-
los meos in montes, unde ueniet auxilium mihi.

Psal. 120

Regula 3. Christianus peregrinus, id spe uiuēs cu-
ret, ut gaudiū spiritus magis ac magis augeatur. si
bipsi persuadēs, tūc maxime se in tentationib. tutū
esse, quando spiritu semper gaudet. Voco autem
hic gaudium spiritus, quod est, de promissis bonis.

Vt augea-
tur gaudiū
spiritus.

Philip. 4.

In quem sensum tendebat utiq; illud Apostoli. Tri-
stitia huius mundi mortem operatur. Et id uerissi-
me dictum esse probat antiquorum patrum iucun-
dissima conuersatio, quæ hanc nobis regulam tot
exemplis confirmauit, ut iam omnes, quotquot in
deo docti sunt, didicerint, nihil adeo cōtra omnes
tentationes ualidum, q̄ semper in domino gaudere,

2. Cor. 7.

DE EXTRINS. TEM.

Et contra, nihil adeo perditioni aditum parare
quam citra iudicium tristari,

Iugem habere mendicationē Regula. 4. Christianus peregrinus, in templū
caeleste properans, nihil adeo sibi necessarium du-
cit, quam iugem mendicationem: Dico autem mē-
dicationem, cordis eleuationem in Deum, pro im-
petranda misericordia, qua una in omnibus et
prouehitur et defenditur, humano conatu inua-
lido desidente. Quartus igitur gradus est, catelli
Matth. 15 more semper ad patris mensam mendicum hiare,
unde in omni tribulatione subsidium.

Et hoc gradu docemur, nihil omnino de nobis
sentire, sed potius de nobis uiribusque nostris de-
sperare, ex diuina autem misericordia sola pende-
re: ad quam peregrini animus se semper surrigit,
Psal. 30 dicens secum: Tu es protector meus Domine, tu
refugium meum in die tribulationis meae: Tu de-
fensor meus, uindica causam meam.

Non defini re deo tem- pus misere- rendi. Dixi autem, quod animus Christiani se semper
surrigat, nam superbum est et hinc inutile, non
diutius oculos in Deum leuare uelle, quam ipse
tecum definieris: Oportet tam diu ad diuitis hu-
ius mensam hiare, donec non pro tuo arbitrio,
sed bene placito suo misereatur, ne misericordiae
Dci tu terminum ponere uelle noteris.

Regula. 5. Christianus peregrinus, qui in
corde

SEDELI CAPVT. IX.

corde suo, in hac lachrymarum ualle ascensiones posuit, accepta eleemosyna a patre misericordiarum, etiam quantulacumq, gratias agere non cessat: Non sibi uictoriam tentationū, non consummationem boni, sed misericordiae dei tribuens: Sciens certo, nihil se posse, nisi in eo, qui se confortat. Dicit igitur: Non nobis domine nō nobis, sed nomini tuo da gloriam. Nobis autem nihil nisi confusio-
nem & ignominiam.

Psal. 83.
Deo semper gratias agere,
nihil sibi ipsi tribue-
re.

Regu. 6. Christianus peregrinus, in sexto gradu misericordiam Dei omnibus praedicare incipit expertus, Qua scilicet fit, ut impossibile sit, ut quis commoueatur, faciente Deo cum tentatione prouentum, ut non extendant iusti ad iniquitatem manus suas. Christianus igitur non solum in confidentia diuina se fortificat: sed & a superbo contemptu proximi, & inani sui ipsius exaltatione praeseruat, quando experitur, se in multa pericula incidere potuisse, si reliquisset Dominus uirgam peccatorum, super sortem iustorum, hoc est, si Deus misericorditer confidentem non praeseruasset.

Philip. 4.
Psal. 113
Daniel. 9.
Confidere in domino.
1. Cor. 10.
Psal. 124.

Regu. 7. Christianus peregrinus, se ipsum ad studia bona excitat, etiam spe praemij, semet consolans ac dicens. Euntes ibant & flebant, mittentes semina sua: Venientes autem uenient cum exulta-

Psal. 125

DE EXTRINS. TEM.

Gaudere
de bona cō
scientia et
de pœnitē
tie fructi-
bus.

Luce 1.

Omne me
ritum no-
strum ex
passione
Christi pē
dere.

tionē portantes manipulos suos. Huius rei grā
tia etiā de bona conscientia, & pœnitentie fructi-
bus gaudet, non quidem sibi blandiens, sed diuina
nam misericordiam cum Maria matre filij Dei ma-
gnificans, secum dicens: Fecit mihi magna qui po-
tens est, & sanctum nomen eius: Esurientes imple-
uit bonis, & diuites dimisit inanes.

Regula 8. Christianus peregrinus, in octauo
gradu, uerum templi Architectum cōfiteatur Chri-
stum esse, cuius passione hereditatem cælestem
sit consecuturus, arbitrans omne suum meritum
ex uulneribus Iesu Christi pendere: quibus unis
potissimum confidit, nititur atq; se tuetur: omnia
alia inania, immo & mortua æstimans (ut certe
sunt) quia nostra iustificatio sanguinis est Iesu
Christi. Vnde in ipso tota nostra spes uersatur,
quicquid alias de humanis sit conatibus, & non
sola iustificatio, sed & ipsa glorificatio. Is enim
est, quo non solum opera nostra nobilitantur,
sed & ipsa sacramenta salutaria nobis redduntur.
Is denique est, cuius respectu paterni oculi in nos
die ac nocte intenti sunt, ut protegamur ad uitam
æternam aliquando prouehendi. Non igitur tecū
dicas: Ego mihi templum edificabo, ego labori-
bus meis premium parabo nunquam interiturum,
ego me studijs proprijs e mundi malis eximam:
quia,,

SEDELI CAPVT. IX.

quia. Nisi Dominus edificauerit domum, in uanum laborant, qui edificant eam.

Regula 9. Christianus peregrinus, hoc Ne cogita
tu quidem
Deum of-
fendere.
unum in omnibus curat, ne Deum optimum etiam minimo cogitatu offendant, quo iure displicere possit: semper Deum ut presentem, ut omnia uidentem reuerens. Sciens eum esse patrem, qui ab omni rationali creatura coli debeat, etiam citra omnem premij alicuius respectum, libere atque gratis. Ut in hoc gradu Christianus se adeo non quærat, ut ne de commodo suo quidem cogitet, solum hoc uolens, quomodo desiderandissimo patri placere possit in omnibus.

Regula 10. Christianus peregrinus, in Non esse si
ne tribula
tionibus.
2. Cor. 6.
Luc. 21.
Iob. 7.
Act. 14.
Heb. 2.
decimo gradu cogitat, sine tribulationibus uitam hanc exigi non posse: At tribulationes non nisi patientia uinci posse. Proinde a dextris et a sinistris, per nobilitatem et ignobilitatem forti animo pugnare discit, sciens scriptum. In patientia uestra possidebitis animas uestras, Id quod uerissimum est, quia uita hominis militia super terram, ut omnes qui uolunt pie uiuere in Christo Iesu, persecutionem patiantur: quando et ipse Christus filius Dei, non nisi per passionem in propriam gloriam introire potuit.

DE EXTRINS. TEM.

Regula. 11. Christianus peregrinus, quoties occurrat tribulatio, quoties item aliud agendum, quoties postremo aliquid habendum, de profundis clamat ad Dominum, cum humili peccatorum atque propriæ uilitatis confessione. Nunquā desperans de uenia, nunquam de diuina miseratione: sciens, ex humili corde perfusam orationem, cum peccatorum confessione a Deo exaudiri: qui etiam ex nimia misericordia, præparationem cordis audire memoratur, Quod uere spem nostram in Deū maxime auget. Cur enim hæreamus, qui orationes nostras, antequam peragantur, ex cordis sola præparatione auditas scimus.

Regula 12. Christianus peregrinus, qui a Deo exaudiri, protegi, atq; in uitā perducī desiderat, humilitate sola Deum flecti posse firmiter credit. Vnde adeo non exaltat cor suum, adeoq; non ambulat in mirabilibus super se, ut omni munere se indignum iudicet: & cum aliquid sit, se etiam nihil esse, ex corde fateatur. Eo enim fit, ut dum sibi displicet, Deo Optimo maximo probetur, Quantum enim sibi quis placet, tantum Deo displicet. Placet autem sibi superbus, qui ambulat in magnis, æstimans se aliquid esse, cum nihil sit. Humilis igitur, qui sibi ipsi displicet & uilescit, placet Deo qui scit, in quem gratiam suam profundat.

Regula

SEDELI CAPVT IX.

Regula 13. Christianus peregrinus, iam uarijs uirtutum affectionibus exercitatus, etiam ad hoc animum suum applicat, ut deuotus sit, ut diuinum cultum amet, utque in illo studiosus laboret amplificando: Hoc est, ut zelum Dei, in defendenda religione uera, exerceat, & circa sacra studiosus appareat. Primum quidē ad omnes spectat Christianos, tabescere ex diuino cultu contempto, ex prophanatis Ecclesijs, ex omiſſis Psalmis & canonicis spiritalibus. Deinde uero, maxime ad Ecclesiastici ordinis uiros in sacris studiosos apparere, Horum nanq; est, sacris uulguſ imbuere. Oportet igitur, ut primum sacrorum in ipsis zelus sit, sed discretus, ratione, non præsumptione fatua, feruens, qui a Zelatoribus incipiat, ne præceptores tantum sed & præcessores inueniantur.

Zelus religionis & diuini cultus.

Regula 14. Christianus peregrinus, si quam in hac uita delectationem querit, si quam postremo societatem in hoc quartodecimo gradu, querit societatem ad laudandum Deum unanimiter congregatam: querit societatem, cui est unū cor & una anima in domino: querit postremo si non multos inuenire licet, saltem duos aut tres in nomine Iesu congregatos. Delectatur in omnibus charitate proximi mutua, quam querit, quamque honorat: delicias suas putans, si ubi inuenierit fra-

Qualis querenda societas.

A. A.

Matth. 18

DE EXTRINS. TEM.

tres congregatos in unum , amicos pacifice uiu-
uentes, conuentū ciuilem, & concordem Ecclesiā.

Tristari Tristatur econtra, sicubi discordias, similitates seu
propter etasq; deprehenderit, adeo exosas habens dissen-
discordias siones, ut nihil non faciat pro pacificandis proxi-
mis, pro concilianda amicitia, & pro sedandis dis-
Matth. 5. cordijs, memor illius dominici: Beati pacifici, quo-
niam filij Dei uocabuntur.

Regula 15. Christianus peregrinus, iam cur-
su fere consummato, proximus caelesti templo, &
iam raptus in diuina spectacula, incipit inter can-
tantes canere ac æmula uoce supernorum spiritu

Psal. 121 um canoras laudes effingere. iam non dicens . Le-
tatus sum in ijs, quæ dicta sunt mihi, in domum do-

Psal. 133. mini ibimus: Sed potius, Ecce nunc benedicite do-
Qui statis minum, omnes serui domini. Vos (inquam) benedi-
in domo cite, qui statis in domo domini: in atrijs non manus
domini. factis, sed caelestibus domus Dei nostri. Benedicite

(dico) non solum quod uos iam beati facie ad faci-
em contemplantini, sed & quod fecit mihi pecca-
tori magna qui potens est. Id enim uestra exigit
charitas, et Dei nostri admiranda magnificentia.
Dicite igitur, uos hortor & precor, benedictus
sis domine in firmamento celi, & laudabilis &
gloriosus in secula. Ecce hucusq; Charissimi, uo-
bis de Salomonis templo diximus, tempus autem
est ut

SEDELI CAPVT IX.

est ut dicendi finem faciamus. Hoc impensius obsecrantes, ut quod minus grauius, minus splendide, minusq; sancte dictum est: multo grauius, iā meo sermone excitati, multo splendidius, multoq; sanctius meditatione uestra reddere dignemini. Conclusio
ad populū
de hoc opere.

Tali enim beniuolentia & uobis consulatis & mihi: Vobis quidem, quia foelicius ad patriam gressum maturabitis: Mihi uero, quia melius dicendi gratiam impetrabitis: sed & quod potissimum est, ascendendi affectum, ad domum illam, de qua in principio dicebam.

Letatus sum in ijs quæ dicta
sunt mihi, in domum do-
mini ibimus.

FINIS.

INDEX

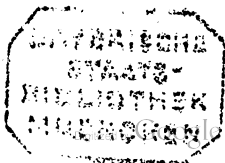
INDEX IN TEM- PLVM SALOMONIS MYSTI-

cum, per Ioannem Cochleum.

Ad Lectorem.

CV M liber iste non habeat numeros fo-
lijs appositos, sicut habent opera Clariss.
viri D. Con. BRVNI, nobis per Alpha-
beti literas, quæ Quaternionibus singu-
lis ex ordine sunt appositæ, procedendum fuit,
ut certo possis loco facile ac cito inuenire Ma-
teriam summam, quam quæres aut uidere cu-
pies: Cunque folia singula duas habeant pagi-
nas, distinximus eas per Duas literulas a. b.
ut per a priorem, per b posteriorem paginam
accipias, atque ita citius inuenias Candide le-
ctor, quod legere uelis. Boni precor consule.
Si meliorem aut faciliorem pro indice paran-
do uiam aut rationem scirem, eam tibi mini-
me inuiderem, aut celare te uelim. Bene-
uale ac benigne accipe ad profectum
uum hoc breue totius ar-
gumenti compen-
dium.

Affecti-

INDEX.

A

- A**ffectibus etiam Paulus & Hieremias non
caruerunt A. 6. b.
- Altitudo templi duplo maior quam longi-
tudo significat E. 6. b.
- Amare Deū est omnem regulam seruare. N. 6. b.
- Amor dei contemplationis primum & ultimum
est D. 1. b.
- Amor Dei ad nos longe maior , quam noster ad
Deum L. 5. a.
- Angeli non sua sed Dei uirtute purgant & illumi-
nant N. 2. a.
- Anima quedam dicitur sanguinaria , quedam
pacifica A. 6. a.
- Anima pacifica, quieti & contemplationi apta.
Ibidem.
- Animalia noxia, Instrumenta sunt diuina iustitie.
G. 1. a.
- Anima hominis ad imaginem & similitudinem
Dei facta G. 2. a.
- Animarum ornatus a principio sue creationis.
G. 2. b.
- Apostolorum doctrina & uirtus ad docendum
fidem Christi. D. 4. a.
- Apostolicæ doctrinæ certitudo a spiritu ueritatis.
D. 5. a. Aposto

I N D E X.

- Apostoli plus nobis conferunt, quia claves habent, quam Angeli* N. 8. a.
- Appendicia templi spiritualiter sunt legenda & miracula sanctorum* O. 2. a.
- Aranea quam mirabilis naturæ et operis.* F. 6. b.
- Atria templi Quatuor fuerunt* O. 5. b.
- Atrium primum sacerdotum est, id est, perfectorum.* O. 6. a.
- Atrium sacerdotum habuit X. luteræ & mare æneum* O. 7. a.
- Atrium secundum uirorum, id est, proficientium.*
- Tertium mulierum .i. Incipientium est.* O. 7. b.
- Atrium Quartum immundorum est* O. 8. b.
- Aurum sapientiæ est, soli Deo adherere, omnia relinquere* H. 7. b.
- Aurum templi typus fuit resurrectionis corporum glorificatorum.* K. 7. a.

B

- B** *Eatissima perfectio trium potentiarum anime in cælo* L. 2. a.
- Beata uisio, qua Deus uidetur sicuti est.* M. 8. b.

C

- C** *Abala docet secretiorem sensum eloquiorum Dei* L. 8. b.
- Cabala 70. libri ab Esdra descripta.* M. 1. a.
- Cetera

INDEX.

*Ceremoniarum reuerentia in sacris & cultu
Dei* L. 7. a

*Ceremoniarum solennitas timorem Dei nobis in
cutit* Ibidem.

*Ceremoniarum rationem non omnibus reddere
oportet* M. 7. a.

Caligo nobis obtensa circa solium Dei uidendum.
N. 3. b.

Catechumeni an possint sine baptismo saluari.
O. 1. b.

Catholica et Apostolica Ecclesia quae dicitur.
H. 3. b.

Charitas sicut cementum coaptat lapides aedificij
O. 5. a.

Charitas non arida sed succosa est contemplatio.
H. 8. b.

Charitas perfecta in caelo, hic imperfecta. L. 1. a.

Cherubim a plenitudine scientiae dicti sunt.
N. 1. b.

Cherubim propitiatorium obumbrantia.
N. 3. a.

Christus uerus Salomō, pacificans omnia. A. 5. b.

Christus Architectus templi .i. Ecclesiae. A. 6. a.

*Christus ars & sapientia patris, & omnium re-
rum forma* A. 7. b.

Christus hodie & heri & in secula B. 1. b
Christo

INDEX.

Christo a patre traditi sumus, ideo desperare nō
licet. B. 4. b.

Christo preparauit gratiam sacramentorum pa-
ter B. 5. a.

Christo pater omnia tradidit in salutem nostri,
etiam calicem passionis B. 6. a.

Christus noster est, & cum eo omnia nobis dona-
ta sunt. B. 7. b.

Christus mons & locus Ecclesie super eum aedifi-
cata C. 2. a.

Christus in lege patribus prænunciatus. F. 5. b.

Christus sacerdos est & sacrificium perpetuum.
K. 4. a.

Christus semel intrauit in sanctum sanctorū L. 3. a

Christus ut sacerdos & sacrificium semper pro
nobis apparet Ibidem b.

Christus in conspectu patris pro nobis sacerdotis
fungitur officio O. 6. a.

Christianorum spes & consolatio multiplex e ce-
lo L. 6. a.

Christiani uon solum literam, sed etiam traditio-
nes habent M. 7. b.

Christianus mortem non fugere sed optare debet
N. 1. a.

Clero maiora & secretiora concessa sunt quam
uulgo L. 8. a

Con

INDEX.

- C**onfiteri soli Deo non sufficit N. 8.4.
Contemplatio sine charitate nihil ualet. A. 6.b.
Contemplatio optima est meditatio passionis
 Christi C. 8.b
Contemplationis inutilis Duo sunt genera. D. 2.a
Contemplandi Deum modus est exuissibilibus pri-
 mum F. 6.b.
Contemplandi ars optima est, amare Deum su-
 per omnia G. 3. a
Contemplandi principium & finis amor est. H. 8. a
Conuersatio inter Christianos pacifica sine su-
 perbia F. 1. a.
Cypriani uerba de sacrificio Missæ K. 5. b.

D

- D**amnati cōtra deū semper superbiūt. G. 4. a
David magnus Ecclesie amator. A. 3. a.
 Deus neminem cogit B. 3. b.
Deus in sola Ecclesia propitius est, & cernitur
 C. 4. a.
Deus qui est ubique, certis locis operatur & mi-
 racula facit C. 6. a.
Deus unus & idem ante legem, in lege, & in Eu-
 uangelio F. 6. a.
Deus non ad ocium aut ignauiam, sed ad laborem
 prouidet F. 7. a.
Deus hic imperfecte uidetur H. 6. b.

Q

Dei

INDEX.

- Deus totus desiderabilis non imaginabilis aut
intelligibilis I.2.a
- Dei misericordia nobis in celo semper patet
L.4.b
- Deus sacra sua non uult patere omnibus, ne uilefa
cant L.6.b
- Deus super Cherubim sedere dicitur, quod omnia
sciat & uideat N.2.a
- Docta ignorantia, quæ affectu de Deo in bonita
te sentit N.3.b
- Domuncula templo adherentes Monachorum or
dines significant O.4.b
- Duplicibus uestientur sancti post resurrectionem
G.6.b.
- Domus domini non manufacta calum est. A.1.b

E

- E**cclēsia militans & Triumphans, una est
Ecclesia A.2.a
- Ecclesia sola habet Spiritum sanctum & re
missionem peccatorum A.2.b
- Ecclesiā amare & sanctā credere oportet. A.3.b
- Ecclesie multa & uaria sunt nomina. A.4.b
- Ecclesia omnia bona habet ex passione Christi
C.2.b.
- Ecclesie ardentissimus amor ex passione Christi
C.3.a Ecclesia

INDEX.

<i>Ecclesia errare non potest</i>	C. 5. a
<i>Ecclesiarum sanctificatio per uerbum Dei.</i>	C. 7. a
<i>Ecclesie plura sunt fundamenta</i>	D. 3. b.
<i>Ecclesia uiuum est Euangelium</i>	D. 8. a
<i>Ecclesie misera conditio in hoc mundo.</i>	E. 5. b
<i>Ecclesia sola uniuersalis est , nulla autem secta.</i>	E. 7. a. b.
<i>Ecclesie una Fides, tria tempora, nature, legis, gratie</i>	F. 2. a
<i>Ecclesie maior lux reuelatae gratie quam synagoge</i>	F. 3. a
<i>Ecclesie fides aucta per spiritum Sanctum.</i>	F. 3. b
<i>Eccles. determinauit, quæ olim dubia fuerunt.</i>	F. 4. a
<i>Ecclesie tres partes, Triumphantium, militantium & dormientium</i>	G. 4. b
<i>Ecclesie pars in purgatorio</i>	H. 1. b
<i>Ecclesia mons Syon et Hierusalem dicitur.</i>	H. 2. a
<i>Ecclesia Triumphantium et militantium una est</i>	H. 3. a
<i>Ecclesia semper habet ueram fidem et unctionem</i>	I. 2. b
<i>Ecclesia non debet secularibus rebus & actibus prophanari</i>	K. 2. a
<i>Ecclesia Triumphans æqualem in Quadro mensuram habet</i>	L. 1. a

Q. 2 Eccle.

INDEX.

*Ecclesia facit in terris, quod Christus facit apud
patrem in celis* L. 3. b

Ecclesie autoritas in non scriptis traditionibus.
M. 6. a.

*Esca spiritalis & uitalis nobis est, patribus anti-
quis tantum spiritalis fuit* b. 7. b.

Eucharistia omne delectamētū in se habet. N. 6. a

*Eucharistia amoris sacramentum a mundo abstra-
hit* N. 7. a.

F

F*enestræ templi, Doctores Ecclesie signifi-
cant* N. 8. a

*Fenestræ sunt etiam contemplatiui, qui
non prædicant* N. 9. b

Fide in Christum coaptamur Ecclesie edificio.
A. 9. a

Fidei ueritates non ex sola litera discendæ sunt.
D. 9. a.

*Fides de Christo semper una fuit, patrum & no-
stra.* F. 4. b.

Fides una primitiue et præsentis Ecclesie. H. 4. a

*Fides in sacrificium crucis omni tempore necessa-
ria fuit* K. 4. a

Fidei fomenta ex legendis sanctorum O. 2. a.

*Fiducia salutis in passione Christi, non in meritis
nostris* C. 3. b

Finis

INDEX.

- F**inis hominis Deus est ut brauium B.2.b.
 Fraternitates ad quid ualent E.3.a.
 Fundamentum Ecclesie Christus est, & fides Pe-
 tri D.3.b.
 Fundamentū duplex est, primum et secundum. ib.
 Fundamentum Euangelicæ uitæ est mundi con-
 temptus G.9.b
 Fundamento Apostolorum inniti quid est. H.1.a

G

- G**emmarum diuersæ uirtutes ad affectus ho-
 minum N.2.b
 Gratia sacramentorum ex passionē Christi
 fontem habet B.7.a.
 Gratia Dei præueniens facit nos uelle & diligere
 bona opera F.8.a.

H

- H**ereticus & singularis contemnit san-
 ctorum communionem A.3.a.
 Hereticorum contra Ecclesiam impuden-
 tia de scripturis A.4.a.
 Hereticorum nouitas destruit. B.8.b.
 Heretici literam petunt, sacrationem scripturam
 contemnunt D.7.a.
 Heretici tales peccant in Christum, in spiritū san-
 ctum & in Ecclesiam ibidem. b
 Heretici aliter errant q̄ errauerunt Ecclesie Do-
 ctiores. H.4.b.

INDEX.

Hereticorum falsa excusatio ac protestatio.	H. 5.a
Hereticus longe aliter accipit Eucharistiam quā Christianus	K. 1.b
Hierarchicus ordo reuerenter in sacris obseruan- dus	L. 8.a
Homini omnia creata seruiunt	G. 1.b
Homo Homini Deus, ut supportet infirmum et ad bonum alliciat	G. 8.a
Homo sit exemplaris uitæ.	G. 8.b.
Homo sine amore nō est aut Dei aut mūdi.	O. 7.b

I

I magines sanctorum impie ex Ecclesijs eijciun- tur	O. 5.b
Incensa plura e celo ad nos, quam hinc ad cæ- lum mittuntur	L. 5.a
Incensorum mysteriū de orationibus sanctorū, ibi.	
In domum Domini ibimus: leta et Euangelica est promissio	A. 1.b
Ingressus Anagogicus in cælum meditatione passi- onis Christi	L. 4.a

L

L aborare oportet in hac uita, exemplo auim um	F. 7.b.
Laicorum arrogantia de cognitione sacrae scripturae	M. 2.b.
Laici obedire, non curiose de sacris perscrutari de- bent.	M. 5.b
	Laico

INDEX.

- Laicorū huius tēporis proterua curiositas. M 7 a
 Lapidēs politī in templo quid significant. E. 4. a
 Latitudo templi minor quam longitudo quid significant
 E. 6. a
 Liberum arbitrium etiam in Impiis B. 3 a
 Longā hic uitā nō debet petere Christianus. H. 6 b

M

- M** Anducare corpus Domini digne quid est
 K. 1. a
 Manducare in loco sancto, id est, in Ecclesia Catholica. K. 2. a
 Manna in urna ad mensuram Gomor quid significat, N 5. b
 Meditationes de Deo piæ et iucundæ ex creaturis F. 6. b
 Meditatio sincera et affectuosa de Deo I. 1. a
 Meditatio amorosa et beneficiorum confessio. I. 1 b
 Meritum hic, ad gloriam illic, multo minus est q̃
 30 ad 60 G. 6. b
 Missam esse sacrificium, latissime probatur ex figuris ueteris testamenti K. 2. b
 Missa est uiua imago sacrificij in cruce peracti.
 K. 3. b
 Monachorum uita et intentio quomodo melior est quam laicorum O. 3. b
 Monachorum uita in primitiua Ecclesia. O. 4. a
 Q 4 Moyses

I N D E X.

Moyſes non omnia ſecreta eloquiorum Dei tradi-	
dit uulgo	L. 9. b.
Moyſes ſpiritualia ſciuit, ſed populo carnalia tra-	
didit	M. 4. b.
Mulierum atrium, incipientes & imbecillos ſigni-	
ficat	O. 7. b.
Mysteria religionis ad ſacerdotes, non ad uul-	
gus pertinent	M. 1. b.
Mysteria ſacrarum literarum Apoſtoliſ & eorū	
ſucceſſoribus tradita	M. 3. b.
Mysteria eorum quæ in ſanctis ſanctorum contin-	
ebantur	N. 4. a.

N

N emo aſcendit in cælum niſi filius hominis	
etc.	L. 2. b.
Nomen Domini quantæ ſit maiestatis &	
reuerentiæ	L. 6. b.
Nunc eternitatis eſt ſemper hodie	B. 1. a.

O

O bedientia in credendo ſcriptis & non	
ſcriptis traditionibus	D. 5. b.
Obiectione laicorum de Euangelio & ſcri-	
pturæ intellectu	M. 2. b.
Officium Ioannis Baptiſtæ duplex fuit	F. 5. a.
Opera noſtra ſatisfactoria, a ſatisfactione Chriſti	
in cruce vim habent	B. 6. b.
Opera	

INDEX.

Opera bona ostendere ad ædificationem proximo
per charitatem G.7.a.

Orandum est pro Principibus, ut pacem colant,
non bella A.7.a.

Oratio ad patrem pro immensis in nos beneficijs.
B.6.b.

Ordo potius quã uita in Papa respici debet. E.1.b

Origenis sententia, ne secretiora legis uulgo tra-
dantur M.3.b

Origenes nec per inuidiam nec per ignorantiam
ita censuit M.5.a

Ostium templi Christus est, per cuius fidem patet
ingressus N.7.a

Ostiola duo, sunt Angeli & Apostoli N.7.b.

P

Panes propositionis, sacramentum Eucharis-
tiæ significant L.3.a

Panis in monumentum oblationis domini,
Eucharistia est I4.a.

Panis noster Christus, seruatur, offertur & co-
meditur I.5.a

Panis Euangelicus præfiguratus triplici pane
typico I.7.b

Panis pollutus in mensa domini qualis fuit. I.8.b

Passio Christi locus est solidus & Euangelium
uinum C.8.a

Q 5

Passio

I N D E X.

- P**assio Christi liber est intus et foris scriptus. *ib. b.*
Paulus cur se patrem Corinth. alios Pedagogos
 uocat. *E. 5. a*
Pauli patientia erga Corinthios. *E. 5. a*
Perfectio intellectus, uoluntatis & memorie in
 cælo *L. 1. b*
Perfectior est una quam alia uita in Euangelio.
 O. 3. a
Porticus templi qualia habet mysteria *F. 2. a*
Prædestinatio & præscientia non necessitant.
 A. 8. b.
Prædestinatio ad uitam includit opera bona quæ
 fieri debent. *F. 8. a*
Propositionis panes & memoriale et sacrificium
 dicti sunt *K. 3. a*
Propositionis panes per totam hebdomadam e-
 rant sacrificium *K. 6. b*
Psalmi Anagogici in lege natura *F. 2. b*

Q

- Q**ualis ordo inter fideles antiquitus in Ec-
 clesia fuit *O. 8. b*
Qualis hodie ordinum confusio est in Ec-
 clesijs. *ibidem*
 Ritu

I N D E X

R

- R**ituum Ecclesiae rationem non omnibus red-
dere oportet M. 5. b.
- Ritus Ecclesiae antiquissimi temporibus Di-
onysij & Tertulliani M. 6.
- Rituales libri a Noe patri archa scripti. M. 1. b.
- Rudibus mysteria sacratiora tradi nō debēt. M. 3b

S

- S**acerdotes soli possunt conficere Eucharis-
tiam I. 9. b
- Sacerdotes quasi aliorum Heroes uirtutibus
esse debent O. 6. b
- Sacerdotes mediij inter Deum & populum. ibid.
- Sacramenta ab institutione Dei, non a uitio mini-
strorum estimanda sunt. E. 2. a
- Sacramentum Eucharistiae recte adoratur, & in
processionibus circumfertur ut memoriale
Domini. I. 7. a
- Sacrificij Christi acceptatio, ab Origine mundi.
K. 4. a
- sacrificiū externū semper in Ecclesia fuit. O. 7a
- Sacrificium iuge, Christi assistentia est in conspe-
ctu patris ibidem
- Sacrificium Christi cruentum in cruce, Incruen-
tum in altari K. 5. a
- Sanctā

INDEX.

- Sancta sanctorum in templo Ecclesiam Triumphantem significant* L. 1. a
- Sanctum sanctorum Christus est, non panes propositionis* I. 3. a.
- Sanctos post obitū mox in cælum recipi.* H. 7. a
- Sanctorum in cælo orationes quantum preces nostras iuuant* L. 5. b.
- Sapere non plus quam oportet, quantum finit obedientia* H. 7. a
- Scala Iacob crucis Christi mysteriū fuit.* C. 4. b.
- Scandala maxime fugienda sunt, exemplo Pauli.* G. 8. a
- Schismata non subruunt muros templi* E. 6. b
- Scriptura sacratior in tabulis cordis a spiritu sancto est* D. 7. a
- Sculpturæ Salomonis in templo defendunt Imagines sanctorum* O. 5. b.
- Secretum meum mihi, ne fiat propter uanam gloriam* G. 7. b
- Secretior sacrorum traditio cœpit mox post diluuium* M. 1. b.
- Secretiora in uulgus spargi non debent.* M. 3. a
- Seruari debet in Ecclesijs panis Christi propter multa* I. 5. b
- Simplices saluari in fide maiorum* D. 8. b
- Spes et consolatio nostra de domo non manufacta.* K. 7. b
- Sphing

INDEX.

Sphinges in templis Egyptiorum quid significabant M.24

Standum est in certo statu & ordine Ecclesie.
A.3. b.

Status militantium in Ecclesia, orat, offert, & consultat G.4. b

Stola secunda superinduimur per carnis resurrectionem. K.8. a

Superbia mater uitiorum, Christianis maxime cauenda E.5. b

Superbia nostra retunditur ex consideratione animalium G.1. a

Superindui requirit bonis operibus indutum iam esse. K.8. a.

Synagoga de Christo, plures reuelationes habuit quam ex nature F.2. b.

T

T*Emplum Salomonis typus Ecclesie fuit.*
A.5. a

Templi edificationi cooperati sunt gentiles B.8. a

Templi locus in monte Moria C.1. b

Templorum prophanatores peiores sunt Paganis C.5. b.

Templi Due erant partes, Sancta & sancta sanctorum H.5. b.

Thesau

INDEX.

Theſaurus noſter amor Dei eſt. H. 8. b. & O. 8. a
Theſauro Eucharistiæ felix eſt Eccleſia I. 6. b
Thuribulum aureum domini amoris ſymbolum.

N. 1. a

Thus mundum igne crematum quid eſt. K. 16.

V

Vana gloria aufert omnium laborum ſi-
nem G. 7. b

**Varietas ſtatuum in Eccleſia non parit
ſchiſmata** O. 5. a

**Velum templi ſacra abſcondit, ne ab omnibus uide
antur** L. 7. b

Veli ante ſanctuarium pendentis myſteria. M. 7. b

**Velum templi in morte Chriſti ſciſſum quid ſigni-
ficat** ibidem

**Velum nobis eſt caro noſtra quæ intellectum im-
pedit** M. 8. a

Verbum Dei quid eſt C. 7. a

**Verbum ueri Chriſtiani ad Deum eſt, Fiat uolun-
tas tua** G. 5. b

**Vestigium hominis aliquid habet quod depræhen-
dit canis** G. 1. a

Virga Aarō, quæ floruit, poenitentiā designat N. 5. a

Virtus in herbis, lapidibus, ſtellis. &c. G. 1. b

Vnum pete a Deo, ut in Eccleſia perſeueres. G. 5. a

**Voluntas Dei immutabilis, non excludit rerum con-
tingentiā.** B. 2. a Vo=

I N D E X.

- Voluntatem propriam donare Deo , non uiuere
sibiipſi G.5.b
- Vota monastica quomodo ualent ad abundantiam
iuſtitie O.2.b
- Vrna aurea habes Manna Chriſtū ſignificat. N.5a
- Vulguſ legis litera contentum, ſecretiora non re
quirat M.1.a
- Vulgo abſcondita fuerunt ſemper ſecretiora libro
rum M.1.b
- Vulgo myſteria non niſi uelata proponenda eſſe.
M.4.a. Z
- ZEluſ duplex, charitatis et amaritudinis. E.5.a.

F I N I S.

CORRECTORIVM.

A 3.a.lin.24. hinc lege hic. B.8.a.li.1. lucratur.
C.4.a.lin.3. ineptū. E.1.b.lin.8. corruat. ib. lin.
14. tamen. F.6.a.lin.11. ut. G.9.a.lin.2. odorē.
H.1.b.lin.1. noſtro. H.4.a.lin.12. in margine.
Vna. H.7.b.lin.10. Thymiamatis. H.8.a.lin.11.
abſtractione. I.1.b.lin.16. a. te. I.6.b.lin.3. que.
K.4.b.lin.12. copulaueris. K.5.a.lin.2. Eccleſia
L.2.b.lin.19. lotuſ niſi Chriſti. L.4.b.lin.14.
per media. N.3.b.lin.3. qui. O.3.b.lin.3. laico.
rum. O.6.b.lin.8. plene. Ibi. lin.12. preſtituitur.

